s — nem győztek pogány istenek.
A büszke tiszta lázadás,
egy elvért néma meghalás,
az égre tartott lobogó,
te voltál, kristályt-csobogó
és lelket hívó szent varázs,
te mindig izzó szénparázs,
te költögető égi jel,
te csontmezőn Ezékiel...

Tudtál zenélni, sírni, vágni,
ujjongni, hinni és imádni:
óh, tudsz-e még, óh, tudsz-e égni,
idegen földön is remélni?
Hisz' benned szólt az Ég nekem,
s benned felelt az enekem.
Tebenned jött az ős Ige
a síktavak mezőire.
Tebenned volt találkozón
Vele, kit [illegible] áld a szóm:
Vele, ki [illegible]aimra tett
téged, e földi életet...
Vele, kit halkan kérdezek:
e fájó útra mért vezet?
és [illegible]ndbe' mondom Őneki:
[illegible]bár zenéd nem [illegible]ti?
Lásd: több Ő, mint a csillagok,
s mint benned [illegible] ősnapok...
Ő így akarta, s [illegible] lehullsz:
harangoz már az Angelusz.
Szere[illegible] mint végzetet,
mint hal[illegible] az életet,
s most elsápadsz az ajkamon,
tá[illegible] kell tőled bolyganom.
A [illegible]ar vesz most körül,
mert Őt sem lelem mesterül,
és elmosódik furcsa szód,
[illegible]távol Kassa, Győr, Aszód...
Naponta gyöngébb lesz a lánc,
mely összeköt, már fogy a láz.
Naponta egy-egy ige elhull
szivembül és hülő ajkamrul,
én lelkem csengő ősi mása,
én őseim föltámadása!
Vagy kinek hívnak, ki lehetsz?
A képed messzi ködbe vesz...
Nem is tudom, e monoton
szavakat kinek mormolom:
egy Nyelv: egy Végzet: nemzet-e?...
Jaj, elmosódó volt-zene,
távol kiáltás, jaj, üzen?
míg hamvadoz tábortüzem...

BUJDOSÓ RÁDINT
ROVÁS A ROMOKON

BUJDOSÓ BÁLINT

ROVÁS A ROMOKON

Copyright by Bujdosó Bálint
A szedést és a tördelést
a Homeland Publishing Co.
(7461 Salinas Trail, Boardman, Ohio 44512) végezte.
A kötet a Classic Printing Corp.
(9527 Madison Avenue, Cleveland, Ohio 44102)
nyomdájában készült.

Elöljáró beszéd helyett

A költők hiúk. De még milyen hiúk!

Mindegyikük személy szerint szentül hiszi, hogy övé a legtalálóbb cím, övé a sajátos ritmus, övé a zene, övé a béke, övé a csönd, övé az áldás, övé a harc, övé a simogatás, övé a pörlekedés, övé a titok, övé a lélekharang szava, s övé — egyedül övé — az Isten.

Ilyenek a költők, a híresek, de legfőképpen a hírtelenek, s az utóbbiak veszélyesek. Fiókjuk teli verssel, pénztárcájuk tallérokkal, s belterjes emigrációnkban nem a tehetség, hanem a tallér számít: ha pénzed van, verseskönyved is van; ha zöld hasú dollárjaid nincsenek, nagyobbítsad meg a fiókjaidat, hogy legyen hol tárolnod kéziratait.

A költők hiúk. De még milyen hiúk!

Lényeg, hogy a nevüket nyomtatásban lássák; lényeg, hogy verssoraikat élő egészként adják vissza a halott betűk; lényeg, hogy ország-világ ismerje — s elismerje — nevüket, nagyságukat.

Az e kötetben közzéadott versek szerzője 1945 óta itt él velünk a hontalanságban, ám inkognitóját mind a mai napig megőrizte. Személyéről csak annyit, hogy papi ember, s történelmi név viselője. Önmaga választotta írói álnevét — Bujdosó Bálint — ennyi esztendő után is megtartotta, sőt: a teljes „elszemélytelenedés" érdekében lemorzsolta az „ujdosó álint"-ot, s versei fölött-alatt maradt ez a szignó: B. B.

Ímhol egy költő, akit nem a név, nem a mulandó dicsőség érdekel!

Verseiről, stílusáról, versformáiról, költői kifejezésmódjáról sincs sok mondanivaló. Harapjon bele ki-ki, s érezni fogja az ízét! Aztán majd beszélgetünk...

Ha B. B. üzenetét elegen megértik, e kötetet még két másik verseskönyv követi: Bujdosó Bálint megmutatja az utat,

miként kell „öngyilkosnak lenni" (no nem kötéllel, méreggel avagy síneken) megroppant gerincű kis hazánkért s könyörülő Istenünkért.

Megtiszteltetés számomra, hogy ezt a kötetet én adhattam ki.

1987. augusztus 20. *Dunai Ákos*

Németföldről

ROVÁS A ROMOKON

Vésd föl e vérző romra hegyes hun betűddel:
Itt jártál, néma utas, keletről vetődvén,
kinek szavad sincs; csak hogy sorsod végig tűrd el:
így áll Kéregbe vésve az örök Fa törzsén.
Hol bomba hullott reggel, ím a hétszáz éve
rendíthetetlen fal cafat most, ronggyá tépett!
S megálltam, messzi vándor, ott, én is föltépve
sebem: egy égő várost, egy kiirtott népet.
És most leírom, hasztalan betűket róva,
miket már holnap vagy hétszáz év múlva: mindegy!
maga alá temet a hulla- s törmelékhegy:
„A hun folyó is sivatagba fúlt. A próba:
nemzetté lenni, meddő téma, vesztett játék..."
Mint vízbe fúló, ki egy utolsót kiált még,
egy omló kőre (vízbe vagy a szent Kéregre?) vések
vén hun betűt: „A törvény áll, s az örök Rendelések..."

(*Landshut, 1945. április 17.*)

FOLYÓK

(*Kótai Zoltánnak*)

A Duna vize halkabb, mint az Izár.
Ez sötétzöld, a Duna szelíd sárgás.
Itt csordultig telítve fut a vizár,
s mint vénülő sziven ifjú sóvárgás:
a Duna olyan halk volt... Nézd, hogy harsog
a zúgó itt a híd alatt!... S ment roppant
hátával, szőke halkan, nem zavart sok
vizet Dunánk, csak egyet-egyet csobbant.
Hidhoz simult s a parthoz. Itt az Izárt
vén polgárházak nézik frissen, épen.
S OTT ifjú paloták... (Nem! Sebeid zárd
csak el! Mit tükrözhet Dunánk a mélyben...)
És éjtszaka! Emlékszel? Bársonyszép volt
hatalmas tükre, ezer ékszer villant.
Fönn feketéllt a csillagszóró égbolt,
lenn szikrázott a Duna játszi villanyt.

Az Izár partja vak... S az árva estet
vakon didergem át magányos asztalomnak
szélén, idézve, Újhelyt, Kolozsvárt és Pestet,
s a néma vizeket, mik vissza sose folynak...

(*Landshut, 1945. április 17.*)

HÁROM HALOTTAK

Három halottak látogatnak
esténkint feketében.
Az óra üt, s az ódon ablak-
keretben állnak észrevétlen.
Ágyammal szemben, feketében.
Zsinóros dolmány, merev testtel,
mintha bitón függnének szépen,
elnyúltan, csöndben... Régi mester
festett családot ily hidegnek:
szép párhuzamos feketében
három magyarok, büszke rendek.
Kezükbe' könyv, kereszt, s mint ében,
szakálluk oly sötét. A dolmány
hosszan leomlik. Régi képen
ravatal festett ilyenformán,
ahogy itt állnak feketében,
mint három szótlan prédikátor
vagy sírból kelő néma látnok...
Werbőczy, Mélius korától
itt állnak ők tán, holt barátok,
kik prédikálni föllopóznak.
S bár síri ajkuk szóra nem nyit,
itt néznek engem éjek hosszat,
ki már nem értek semmit, semmit...
***
Ajtó mögött, a képkeretben,
lépcső sarkán és pincegádor
nyílásán, régi kútüregben,
klastromzugon, Mohács korától
a három halott prédikátor
éjszinü hosszu köntösében
így leskel, holtmerevre válva,

s magyart hiván vakon, sötéten,
ki születendő a halálra...
A sok száz éves átok-ködben
novemberek és éjfelek tájt
üreglő szem vigyáz mögöttem
és bennem, bennünk! Síri szekták
hosszu beteg menetjeképpen
kisértenek sápadt sereggel:
elöl kereszttel, hűlt vidéken
vonulnak, s nincsen, nincsen reggel!
(Gyermekálmom egy régi éjjel:)
Sötét kigyózó holt menetbe'
búgnak monoton letenyével
vég nélkül menvén Ítéletre...
Ha megremeg a vén magyar föld,
mint ama pénteknapi lázba'
(mikor halál kaszál az Alföld
s Erdély fölött), ha kínja rázza
új vajudásnak: fölvetélnek
süppedt sírok és talárba
előlépnek a magyar Vének,
és prófétálnak a halálra.
Messze Landshutban most is itten
az éjjel ők meglátogattak.
Az ágynál álltak reggeliglen,
mert otthon hull a Nép: aratnak.
Mindegyre várnak ajtó sarkán
már négyszáz éve, s fogy a vérünk.
Holton még haj nő: rég meghalván
soká kihúztuk, s itt a végünk...
Mint őszi légy, oly tehetetlen
ődöng a fajtánk, tétlen, korcsult.
Más népek büszkén, szent menetben
a cél felé hordozzák sorsuk.
S mi kínunkban husunkat marjuk:
magunk husát, mint éhes varjuk,
és vérünkben a vég-miazma...
Bágyadt ideggel, vén kiéltek,
várjuk unottan (és mihaszna),
hogy értünk „végre közbelépnek";
s ők fölkisértnek feketében:
a rég halottak, régen éltek.
De jaj, csupán végtisztességen
— mint élve is már elvetéltek —

jöttek ellátogatni hozzánk:
halott halottját eltemetni.
Imát dadoghat bús gonosz szánk,
a sírtól népünk meg nem menti
már senki, senki...

(*1945. május 20.*)

RÍMEK

Szeretlek titeket,
furcsa, álmatag rímeket,
én, e bolondos hívetek,
ki kerülgetem színetek,
mint gyáva, balga kis beteg
a százablakú kórházat.
Néha azt hiszem, jó lázat
adhattok, és hogy ne fázzam,
fűtőtest kattog: alázat
melege jár majd tőletek.
De hideg ház ez, hol beteg
fejemmel ágynak dőlhetek,
s gyógyíthat-é ily dőre seb?
Mert sebez minden régi rím
s minél újabb és véresebb,
annál nyersebb az égi kín.
S mint fogfájós az orvosát
futná, de kell az orvosság:
ajtó előtt fúró vasát
füleli, hogy' zúg, most morog,
most felbúg s vág, mint ostorok,
most tompa halkan zakatol,
– lesem, ugye, e balga toll
mi furcsa rímeket talál:
bohóc... pap... rendőr... szent... Halál...
Oh, furcsa, furcsa körmenet!
Álomkórban özönlenek,
kattognak, zúgnak, morganak,
mint jégzajlás a híd alatt.
Új-új alak.
Egy pillanat,

s már ismét űrbe hullanak.
S én nézem hídról, nézek le,
a mélynek hogy' zúg végzete,
e tarkabarka térzene...
S mint beteg álmodó bolondok
eszelős fejjel néznek örvényt,
nézik-nézik, mint zúg, forrong ott,
míg egyszer zárult csapdakörként
magába rántja őket mélység:
— úgy nézem én kavargó rímeim,
mákonyszivó, kinek már nincs segítség,
elvész örvényszavak imbolygó ívein...

(*1945 augusztus*)

NÉMET VÁROSOK

Bolyongtam gyakran München romjain már,
álltam az ősi regensburgi hídnál,
a szürke Duna míg a sáros őszbe'
a vágyunk hazavinni alig győzte.
Láttam a szép komoly bambergi dómot,
s laktam Landshutban, míg ezer gép dongott
tavasszal fönn, s vadlúd kiáltott ősszel...
Türingi mély havon a német őzzel
tapostam egy csapást (bús, csöndes tél volt)...
Kóburg kevély bástyáit, Eichstatt szent oltárát
láttam, hol Walburga alussza áldott álmát...
Mi vár még? Észak, dél? Mily ólmos égbolt?
(Ott lenn, a könnyes arcu árva véres földön
ismersz-e még, bajai ákác?
vén Újhely, hű tanyánk, Vác?
S Kolozsvár: édes börtön...)

(*1946. február 16.*)

NÉMET FOLYÓK

A Lech, Izár, a zöldes öreg Rajna,
mit tudják ők, hogy milyen csapzott rajba'
bolyongnak partjukon a rongyos népek,
vagy ülnek busan, várva ujabb évet...
Hát látszik ez a hideg árú gyors Izáron,
hogy hónapok, hogy évek óta várom,
ülvén a babiloni bús vizeknél:
örömhírt nékünk hogy mikor izennél?
Vizek lefolynak, év után év elfoly...
Suhan a napok, évek szürke árja...
Kezed a partra mikor is terel, hol
békülten néznénk Innre, Lechre, Saalra?
Hisz minden medren ugy egy viz árad?
S Tengerbe fut a messzi halk Tiszád,
és halk lesz bánatunk s a parti vád,
s némák a zúgó Rajnák és hideg Izárok...

(*1946. február 16.*)

HAZAMEGYÜNK!

(*Némethoni lágerek magyar bakáihoz*)

Tavaszból a nyárba, a nyárból a télbe
fordult az ég boltja, csüggedve, remélve...
A nagy Aratásból népek hazatértek,
behordva a termést csűröknek, a télnek.
S aki kimaradtál sorsból, hitből, testvér,
útmentire hullván, búba sohse essél!
Odahaza mostan hideg szelek járnak,
bagoly huhog ormán a királyi várnak,
dögkeselyűk vörös nyakuk nyűjtogatják,
varjak lakomáznak, és nyelvelő szarkák;
s üres bár a fészkünk, s fázósak az esték:
ne félj! tavasz újul! s megtérnek a fecskék!
Megtérnek a fecskék, turul is fölröppen,
zúg szárnya, ha felhúz régi merész körben.
Rekedt csúnya varjúk s a dögevők bújnak,
csőrükből a konc hull, s már villog az új nap:

koronásan, egünk aranyszínre festvén
fölkel a mi napunk, s hazamegyünk, testvér!
* * *
Egy éve ki nem tudsz odatúlról semmit,
küldj levelet mostan; csak egy lehelletnyit:
két szó legyen írva; elviszi szél szárnya,
elviszi a csillag meleg ragyogása,
elviszi vén Duna, s olvassa repesvén
az otthoni árva: ,,Hazamegyünk, testvér!"
Nyugati szél zúgja, s fázón remeg tőle
az áruló, s elhull idegennek tőre,
megvacog esténkint, ki fészkünkben gázol,
hideg zuhany önti diadalmi lázból;
ha nyugatról szél fúj egy-egy hideg estén,
üzeni az árnyunk: Hazamegyünk, testvér!
Hosszú esti árnyak keletre vetődnek,
mély magyar sóhajtól terhesek a csöndek.
Fegyverezve állig odatúl, a bandák
vérünkbe tiporva csak a félszük vallják!
Vértanút ölhetnek bitónál, keresztnél,
vérpatakban, tűzön áttörsz, haza, testvér!
S míg vértanúk vére bennünket erősít,
látomásunk edzi szent bitófák hősit:
hogy készülünk, jövünk, hogy éles a fegyver,
hogy dübög a tank még, van még magyar ember!
Hogy lesz egy vihar még, hogy mozdul a test, vér,
föltámad a rög is: s lesz Ítélet, testvér!
* * *
Az lesz Forradalom! Ott égnek majd lángok!
nem bitorlott nevű, gennyes, hazug, álnok!
az lesz népitélet, ítél a mi népünk;
Isten akaratja lesz rajt' a pecsétünk.
Eljövünk, ne félj csak! számlánk mindeneknél
beadjuk egy napon; törvényt teszünk, testvér!
Minden csecsemőért, akit sirat anyja,
minden csepp vérünkért, mit ontott haramja,
minden tiszta szűzért, minden magyar lányért,
minden kicsi házért, minden kis tanyáért,
városok-, oltárok-, megtiport Szent Testért
tartsd készen az öklöd, hazafelé, testvér!

Takarítni előbb, szennyet kisöpörni,
idegen gyülevészt idegenbe lökni,
hazug hamis csürhét, szemforgató latrot,

aki mennyet papolt, s ránk hozta a poklot,
vörös pokol minden cinkosát, a bestyét
kitaposni rendre! — hazamegyünk, testvér!

Nem kellett teneked sohse német maszlag,
megmaradtál mindig hű magyar parasztnak;
nem kellett teneked idegen faj rongya,
se a zsidó pénze, se Sztalin bolondja;
kegyet, hálát soha senkitől se lestél,
csak az Istenedtől: hazavisz Ő, testvér!

Nem építünk otthon kastélyt, nagyralátót,
csak magyar tanyákat, csak magyar családot,
csak adjon az Isten sok kis magyar lelket,
hitet a lélekbe, *építni kegyelmet!*
Menyegzőt és bölcsőt, ki annyit temettél,
adjon neked Isten, ha hazamégy, testvér!
* * *
Nyergeljed a lovad, készen várd a kürtöt!
Ha a parancs szétszáll, ha nyeregbe ültök,
angyalok ezüstös harsonái szólnak,
ezüstvértben ültök ítéletet holnap!
A bosszuló angyal, vérbe eget festvén,
jár majd előttetek azon napon, testvér!

Bosszuló titánok, ha majd útra kelnek,
remegnek az Alpok, ha ők énekelnek!
Ha a határ felé dübörög a lábunk,
velünk dübörög majd a mi igazságunk!
Nem lesz fül a földön, mely bele nem csendül,
ha mi, testvér, szólunk ítélő Istenrül!

Elég soká némán, lapulva hallgatunk,
de eljön az óra, megverjük a kaput,
a dévényi kaput, a nagy magyar Börtönt,
egy maroknyi Botond, maroknyi hún ördög,
az napon a kürtünk falaknál megrivall,
és betörünk, testvér, az örök magyarság örök dalaival!
* * *
Csak tízezer magyar, csak húszezer ököl,
de vasfalon rést tör, vág, szakít és söpör...
Mert milliók dühe, lefojtott és forró,
önti el a gátat, s rémül a bitorló!
S milliók ölelnek, sírnak amaz estén,
ha mi diadallal hazamegyünk, testvér!

Ha csattog a patkó a soproni vámnál,
ha harsog a kürtünk komáromi várnál,
ha dübörög léptünk a váci piaccon,
ha söpör az attak új budai harcon,
milyen ölelés lesz, könny, kacagás Pestnél,
ha mi diadallal hazamegyünk, testvér!

Váradnál a rongyos, a keserű, búsult,
láger-nyűtte bakák förgetege zúdul,
s Kolozsvárt... Kolozsvárt ha fújjuk a marsot,
lángpirosra gyúlnak a sápadt magyar arcok!
S daccal, hívőn, lázban: boldog az a szent vér,
mely Naszódnál elfoly, otthon, ugye, testvér!

(*Landshut, 1945 november*)

IGLSI MÁJUS

Iglsben laktam, három nap boldog Tirolban...
Foszlott fehér palásttal szürke, nagy hegyek,
ahol szorongatják a kobaltkék eget,
s kőóriások érdes háta meg nem torpan,
sebzőn tarajlik az örök színfalakig...
Zöld május ül a völgyön. Egy faluból tépett
harangszó... Mondják: szép itt. Néztem, mint egy képet.
Egy bűvös kép, mely nem enyém. (Óh, valakik
nagyon szerethetik!) Valószinűtlen-kék kulisszák,
s most Nap ragyog ki, fényét boldog óriások isszák.
Válluk narancsszín, és aranyban ég a szent tető.
Színes fölvétel, idegen. Enyém homályos, messzi.
Nincs arany Napja, égbe nyúló hegye, s veszni,
jaj, veszni hagytam... Alacsony domb, hűs, pihentető,
mégis közel az éghez...
És égsz ma bennem ujra, szent hegyem, és égetsz,
Parnasszusom, hü Nébóm: Házsongárdi temető...

(*Ingls, 1946. május 12.*)

VÉR ÉS VIRÁGPOR

Vér és virágpor autónk ablakán,
ahogy robogtunk május éjtszakán.
Lepkék, bogárkák, fényszomjas kis népek!
Ugye, az óriás sors vágott csúful tibelétek?
Mert végzet voltunk, sötét és dübörgő...
(Vér- és virágporfoltok: ettől költő
ki ne lehetne?)Ím vakító fényben úszik a fehér út.
Vakító fényben tündököljön célunk.
...Ki hitte volna, ennyi kis halott
kell, hogy befussanak a száguldó nagyok...
Elöl csábító csáva, sötéten maga,
rohan a Végzet, körül éjtszaka.
Bogárka-fátum: szent és hős halál,
sugárod látni, égő Nap, mikor talán
az éj legsűrűbb, legfojtóbb a szomjúság,
a fényben úszni, lángot inni, bár halálra zúzzák
hideg vasak, vakon rohanó gőgös gépszemek.
Halott bogárkák boldog népe, mégis üzened:
Igen, megéri, bármi jöjjön azután miránk,
megéri egy csordultig teljes perc s az égi Láng...

(*Autón Württenbergben, 1946. májusi éj*)

NYÁRI CSEND A KOLOSSZEUMBAN

Itt surrant át a gyáva párduc,
itt hullt a földre hű Pongrác,
hol most egy csorbult kőakántusz,
s tán vértől rozsdás itt a rács.
Iv ívre, kő kövekre torlik,
mint eget vivó drága lángok,
mik fölcsapódtak kéklő boltig:
aggok fiúcskák, csöndes lányok.
De AKKOR ajkuk dalra nyílott,
az eget himnuszok hasítják,
s rekedt tigris, farkas vonyított.

Majd tömeg bődül, vér hull, vér, özönben,
dörgő visszhangot vernek izmos sziklák...
...Most ünnepi csönd, egy aranygyík zörren,
És ég a fal s kövek, a vért kik itták...

(*Róma, 1946. június 1.*)

SAN PANTALEO

Kis kvadrumon csobog a forrás,
körül egypár szerényke oszlop.
Kicsiny kolostor, egy apró ház,
amit az Úr hazámul osztott.

Csak egykét lépés az egész telek
(szerények a halk házi istenek:
a Fórum sarkán balga szent rom,
egynéhány oszlop, s kész a templom).

Kanyargós lépcső, szűk út föl magasba,
szinte torony vagy pagoda
a ,,sasfészkünk", foltozva, rakva.

De kövek között jár a Szent még,
téglákon itt az ő nyoma,
s ragyog, mint türkizes ereklyék.

(*Róma, 1946. június 1.*)

ŐSZI EMLÉK

Egy ősz volt akkor,
csodás és bús is.
A szőlőhegyen folyt a jó magyar bor,
újbor, fanyar, kis véríz benne,
mert lázas-vad napok szakadtak októberre.
A város ült a hegy tövében,
halál vagy élet rejtelmes ölében.

Duna ezüstje csillog zordul,
s ott, át a vízen, jó Dunántúl,
a ,,menedékhely", ,,végső bástya"...
Szived köd fogta, kétség rázta,
szüreti nóták fanyar füstje
szállt föl az égi lágy ezüstbe,
a halk város fölött...
Sírtál, reméltél, vágytál, nyögtél,
s már tudtad: végleg itt a holt-örök tél.
Hiába minden, nem vagy itthon immár,
felejteni csipős mustot, akármit innál...
Légben hideg ökörnyál úszik,
s melledre konok biztonsággal kúszik,
hogy márcsak pár órát tudsz itt időzni,
hogy három hét még...
Az örök táj oly bűvös őszi!
Igy áll majd mindörökre!... S rohansz vészfék
nélkül veszetten, feltartózhatatlan
a pusztulásba...
Hiába dac, imádság, kétség,
nincs, nincs megállás, robban már a katlan...
Már ágyu dörög ott lenn Cinkotánál,
s tudod: ez utolsó hely életedben,
ahol megálltál...
Melledbe orv szúrásként döbben:
holnap már jön a hontalanság!
...Darvas tőkék közt őszi lankák,
oly szép szomorú minden város
így októberben szőlőhegyről...
Rozsdás levelek, hűs a szél;
s kiesve vak reményből, égi kegyből,
csak nézted, nézted, hosszan, egyre:
hogy emlékezhess majd ez októberre,
leírva benned megmaradjon
egy magyar város...
S már nincsen pardon,
csomagolsz holnap, bemégy Pestre,
és ahogy küldtek: Veszprém tán, Tata?
Ki tudja, hol áll meg egy kiszakadt kóró útja?
Nézd Vácot lenn! S már jő az este.
Figyeld! Hallod tán? Szól az ágyú,
tompán szól, maradozva, messze.
Mint hogyha vaskapukat döngetnének
nagy távol (ránk zárta a furcsa Végzet?).

Vagy súlyos, döngő kalapácsot
fülelnél, és sötét, hallgatag ácsok
süket-monoton, fekete ,,dobokon" zenélve
a koporsódat szögeznék be...

(*1946 nyarán*)

ESTE IDEGENBEN

Csak az estéktől félek!
A lámpa sápad, egymagamban
ülök, és akkor hazajár a lélek.
Ha óra ver, éjféli árnyakat kelt,
kik vérem szívják, szemem fényét törik meg.
Kiáltás jön a messzi estbe:
valaki belekurjog visszhang-lesve.
Egy régi emlék ébred rája,
homályosan, mint őszi lárma
visszhangja, messzi ködlő zsongás.
Ki kiált értem túlsó partról?
A fülem cseng vagy halott hang szól?
Gyerekkoromnak városa
kiált utánam? Vak, homályos a
kilátás...
Belőlem tört ki elfúló kiáltás,
vagy fojt az éj még mást is?
Az ajtót már betettem
végleg mögöttem.
Miért osonnak mégis be utánam
gyanús, homályos alakok?
Mért rázza borzongás a vállam,
s lezárt ügyeket minek vallatok?
Ezerszer újra minek megidézni,
ami már elmúlt, elromlott, veszendő?
...Milyen volt tíz és húsz esztendő,
hogyan maradtál volna itt-ott,
miért utaztál, mért nem vártál ekkor-akkor?
És felhuzódnak őszi titkok,
mint mikor felforr a fanyar bor
másodszor:

Ki voltál nékem, vén ház, hogy most feltolakszol?
Igazán laktam benned én?
Újhely kertjében megvan-e még a méhes?
Sátorhegyed már nem tudom nevén
nevezni, pedig hogy' szerettem,
és ma is látom tisztán
kopott, hűséges, őszies keretben:
egy kissé ködlik, erdeje már rozsdás,
elszórja levelét a reszkető vak őszi postás,
már jön a tél, a tél. Oh, látom, érzem újra tisztán
a ködszagot a Hecskén,
piros hecsedli tarlott szúrós bokron.
Ma is belém vág, és kopott talizmán
gyanánt kisér Ujhelynek ködje.
S ahogy emlékvadonom egyre bolygom,
óh, újra, újra beléd botlom,
te kolozsvári tél!
A Szobor vastagon befödve,
puha hóbunda fönn a Házsongárdon;
pipiskenyom a sírokon.
És ma is látom,
mily kékes árnya van a hónak,
mert sűrű már az alkony,
ámde csillogón
ragyog az éjbe lenn
a hegyoldalba (szürke parton
fehér vitorlás csónak)
a Bethlen-bástya:
mint hogyha teregetve lenne rája
a holdnak szép-fehér kékített vászna.
Óh, emlék, súlyos, messze, drága!
Egy vén harang éjfélt üt rája
álmosan mostan.
A Szent Mihályé? Kecskeméti Öregtemplom?
Vagy merre is bujdostam?
Hol is vagyok?
Egy összelőtt ház lelkem,
csupa törmelék, hányt-vetett lom,
s a sok lomok közt elkallódván
már magamat se bírom én meglelnem...

(*1945 őszén*)

GUTTENBURG

A völgybe' lenn — mély, mint a katlan —,
a zuhatag zúg szakadatlan.
Fák kereteznek egy darabka mennyet,
hol fehér felhők mennek, egyre mennek.
Ez német erdő... Sűrüjében árnyak...
Ez német erdő, hol a múltak visszajárnak.
Völgyfordulón túl tán egy szikla odvas,
ott évek óta Genovéva él, s a szarvas:
a Remete Keresztje két bot,
lakása barlang, tíz-husz éve él ott,
magánosan, az ágya bükkök lombja...
Germán őserdők s lovagkorok szentje...
Emlékét vén kő s vén bajor még nem feledte.
De hallga: szól a vészharang! (Vagy tehenek kolompja?)
...Most mindjárt ló dobog el völgyi mélyúton,
sisakban-vasban lovagok portyáznak.
Rablólovag vagy Tankréd: nem tudom;
hatszáz év múlva mindegy az egy ódon háznak...
Mert fák fölött, az égnek szélén vár áll,
körjárós tornya hamvas légbe páráll.
Ez Guttenburgok vára, ősi büszke kastély,
min ezer év és ágyu nem fogott,
sem császár-önkény, jogtalanság és jogok,
se zúgó zápor, sem kilencszáz ordas tél.
Öles terméskövekkel áll a fal és áll a kastély.
Mikor az Inn didereg jégpáncélba',
s az erdőn vastag hó ül, s tornyon zúg
a harapós szél, és zörögnek ónos ablakok,
s remeg az erdőn Genovéva:
olyankor Graf von Guttenburg
(öreg falak, emlékek, valljatok!)
hasábfatűznél mély kupákat forgat.
Fehéres éj fagyába' nagy szálfák ropognak.
A várteremben vörhenyes a fáklya füstje,
rőten dereng fényében grófi haj ezüstje.
Szerencsekocka koppan asztallapra:
nem kedvez ma Fortuna, újra vesztett!
De íme víg vendégek ajkán pillanatra
megfagy a szó: az ablak új rohamtól reszket.
Farkas vonyít nagy messze. És ijedt keresztet
vet most magára a várúrnő halkan...
(Épp most beszélték: messzi Ungerlantban

egy népet ölt ki Mágóg sárga ordas hadja...
És Isten óvjon, ha reánk szakadna!)
A gróf vidám: ,,Holnapra nagy farkasvadászat!
Igyunk előre, cimborák!
A farkasbőrre Rajna színborát!"
S parázsló fáklyák fényei szikráznak
az összekoccanó kupák ezüstjén...
De homályog már a csapongó vérvörös fény,
fenn éjfélt ver a torony őre...
,,Ki halt meg?" Egy kuvik kiált a fák között...
(A vívóterem egykor régen vérbe öltözött:
kiontott vörhenyes vér fröccsent sárga kőre.
Sok éve nem jár senki ott a benyilóban:
valami lélek kóborol, ha fáklya lobban?)
...A gróf úr fázik, cimborák riadtak:
,,Az ágyba, ágyba! Békét más mi adhat?"
S a tornyokon fehér a hó,
visít a szél, az égi riadó,
mint rívó kürt és gyászütem zúg:
középkor ez. Kemény és hősi, zordon,
nyers és — boldog. Mert gyermeki és ódon,
feketült vár a Schloss Guttenburg.

* * *

...Egy ifju cinke
germán erdőknek legfrisebb kicsinyje
ablak alatt a hársfalombra
telepszik, cirreg, és azt mondja:
,,Itt csönd van, béke
a nyárba'-télbe'.
A német erdő mély és csöndes.
Keleti nagy sebekkel itt ne csörtess!
Germán itt minden, múlt s jelen.
Mit is keres itt ez a nincstelen,
e barbár szavú, furcsa idegen?"
...Igen, igen, itt minden csöndes
és ódon hűs harmónia...
De én, én, hogy' kerültem erre,
nagy árva puszták hányódó fia?

(*Guttenburg, 1946. augusztus 21.*)

MAGYAR GÉPKOCSI-KÖRÚT A FRÍZ PARTOKON

(Gácsér Imrének)

Itt messzi Frízland nyírei közül
szállj most haza, te árva magyar jámbus!
A Tisza fűzén most nyirkos köd ül,
s kóbor szivünk most vágyik, vagy talán bús...
Nomád kalandon Bulcsu vagy Botond
nyargalhatott így őszös fríz határon,
ahol a láp foszló ködöket ont,
de fűzes úgy borong, mint Tisza-tájon.
A gép modern, a vak nomád sors ősi:
egy kopja húnnal kint és harcot győzni,
hogy meg se álljunk a szent Óceánig!
S míg csapzott lovunk sós vizekbe gázol,
nézd, ködlik messze! Régi vágy húz, fázol.
Homály ül szittyón, tar bozóton,
és melled újra barbár: sebzett-ódon...
Lám: fríz füzek közt halk Tiszánk csillámlik...

(Esens, 1946. április 3-án este)

ESENS

Fríz parton Esens, holtak tábora.
Széthullt tömeg, kit bűn és bú kimart;
fásult homok és posvány, mint e part,
hol senyved bú, vád s honvágy tébolya.
A szív kihűlt. Üres vágytól kiégett.
Lapos, sivár barakkok közt fáradt szemek,
kiket nem érdekel orosz, se német,
nem villant föl égi, se földi üzenet.
Háromezerből egy-két száz a poros pályán
gyülöngve lopvást, körülállta szentmisénket,
és egyre zúgóbb daccal szállt az ének.
Asszony zokog. Könny fut le férfi néma száján...
Fölázott szík és vert alázat, nem, óh, nem dac,
mi búgva fölsír: „Mi lesz belőlünk, hogyha elhagysz?"

(1946. április 4.)

CSÚNYA, KICSI FAJTÁM

Csúnya, kicsi fajtám,
mit mondjak ma néked?
Hogy bánat szakadt rám,
s minden bűnöd éget?
Bizony, hogy sötéten
sebesülve, verten
lát téged az Isten
ebben a nagy Kertben.
Rózsa is piroslik,
liliom is fénylik,
csak te szirmod foszlik,
csak te virítsz félig.
Csúnya, kicsi fajtám,
vajon a nagy Kertben
a Gazda akar tán
ilyen hervadt verten?
Aki szál föltörne,
arra haragudva,
egymást ki-kiölve
sárgulsz, magyar dudva...
Sötét, csunya férget:
irigységet, átkot,
gőgös ledér vétket
gyökeriden látok.
Sirassalak? Hűlten
legyintsek-e most rád?
Átkozzalak? Üssem,
csókoljam az orcád?
Mindegy. Mindegy... Véled
egy vagyok halálig,
amíg sápadt képed,
bűnös, beteg arcod
(arcom hideg tükrén,
mit ég fele tartok
síromban is büszkén)
iszappá nem válik...

(1946. március 14.)

TÖRTÉNELEMBÖLCSELET RIGMUSOKBAN

(Papp Károlynak, aki kivándorlásra készül)

Tegnap két verset írtam,
  lázadót és bőszet;
tegnap a sorssal vívtam,
  és véres árnyak rám vetődtek.
Ma hűsebb szél jár,
  józan, ifjú;
ma mondom: itt a célnál:
  „Te így rendelted, s minden így jó!"
Az ablakomhoz körteágat
  hajlít a szél;
pirosló körték kandikálnak,
  s valami így beszél:
Nem kell izgulni
olyan gyorsan!
Mi el fog múlni,
  az csak most van...
Tenger volt hazánk,
  és tengerré lesz;
és száz év múlva mosolyog szánk,
  amin ma vérez...
Így volt mindig,
  és így lesz folyton:
a régi múlik,
  s a Sors előre újakat nyom.
A történelem: temetés-lánc;
  mit vérzenem? Elmúlik vész, láz...
Elmúlik nagy nép,
  s el az apró...
Ki szemtelen még
  s hullarabló:
lesz az is árok rút hullája,
  s őtet fosztják.
(Por lesz nagyszájú, pimasz Prága,
  s por az osztrák...)
Elmúlik a dühös cseh
  s a népcserélés;
szájas kis öccse:
  a tót lesz békés.
Háromezer év múltán
  mi lesz e tájon?

A sárga kán lesz úr tán?
Avagy lehullik Zágon
csillagja, s tenger, tenger
csillogtat holt ezüstöt?
Vörös lesz, kék az ember,
ki errefelé küszköd?
Egy igaz: a rabolt föld
másoké lesz!
Ami ebül jött,
kutyaként vesz!
Így volt ez mindig!
Így siratták
a szákák kincsit
ódon szittyák.
Így tépelődött hajdan
Hannibál is
(minden száműzött egy a bajban).
S ifjú Páris,
hazulról kivetett királyfi,
Ida hűvös vén hegyén
úgy kesereghetett, mint bárki
bujdosó szegénylegény.
Hol van már Trója
kincses vára?
A végzetét hol rója
szegény Kasszándra?
Még fáj-e Éneásnak
hétszer szent Ilion?
(Most tört cserepet ásnak,
hol lángolt ősi hon.)
Így sírt hajdan Ovíd
egy messzi parton,
s már oldá rőt lovait
az égalján Phaéton...
S Ikárust látta
(a messzevágyót) lezuhanni,
mint lehullt Spárta
és hősök, népek annyi, annyi!
Kinek sajog a gótok
kiveszte mostanig?
Mily zsarnok, álnok volt ott,
s hogy gyilkolt bősz Tarik!
A szent Bizánc is elhullt
jogtalan vad préda elvén;

még pár száz éve sem múlt,
s nincs, ki szenved rajta hellén.
Kérdezzed: kiben ég ma
a mohácsi seb?
Tűnő hajó, egy versbe' téma:
idővel, térrel egyre kisebb...
Tűnő hajó, egy versbe' téma
leszünk mi is majd, testvér!
Mi elviselhetetlen tép ma,
fénylő sebhely a nyers hús, nyers vér!
Tünő hajóként elódalgunk
a történelmi rossz színpadról;
egy füstcsík jelzi: arra tartunk;
de foszlik az is... Orosz, angol
és hun, japán vagy szkíta, azték,
nagynémet avagy mongol, hellén?
Kisebb-nagyobb tán a halaszték,
nagy nép, kis nép: a történelmén
előbb-utóbb pontot találsz!
S lehet az vandál, csetnik, muszka, bosnyák,
üvöltheti: nem nő kalász
nyomába, — egyszer őt is eltapossák!
Nagy terveket szőtt Ogotáj,
a sárga mongol,
s hol van ma? Pánszláv balga cár
hiába gondol
tíz- vagy húszéves tervet
népirtásra,
egy nép tegnap halt, ma újabb elment,
s ő megy másnap!
A történelem: temetések
távolokba nyúló vak menetje.
S ne sírj, testvér! Mit falra vések,
minden gyilkos cárnak üzenetbe
(mint titkosírás Babilonnak),
egynéhány szó csak énekem,
de a zsarnoknak szava elreked:
„Követsz majd holnap!
Ma nekem...
és holnap, holnap teneked!"

(*1946. augusztus 31.*)

CSILLAGÁSZAT IDEGENBEN

(Küldöm e vén verset Tejuton topogó Magyar úrnak, mert neki csillagos ég vén titkai tárva kigyúlnak.)

Eljött már az est, megérkezett,
és ragyognak benne csillagok.
Add most, testvér, add ide kezed:
én az Estnek Sámánja vagyok!
Elvezetlek, merre titkok zúgnak,
a Saturnus hol suhogva húz,
tartunk most egy régi keresztútnak,
varázsok közt leszek kalauz.
Nézd, ott fenn a Göncöl ferde rúdja
már lefordult, mély sötétbe fúr.
Óriási Óra mutatója
éjet mond, s a Föld homályba búj.
Fázik most az apró kis teremtmény,
zúgnak most az óriás csodák;
fölvonulnak e titáni szemlén
tüzes, égi, vénhedt katonák.
Hadd mutassam: Nézd az Oriont ott!
aki alatt bujdosó Ovid
s árva Mikes annyi könnyet ontott.
Nézd meg jól, és sorsod halkan vidd...
Látott ő már bujdosót fölös-szám,
remény-vesztettebbet, mint mi itt...
Perzeust nézd; szögletes vad sárkány,
Céfeust, ki balga bút csitít.
Vond meg szemmel az Oroszlán ívét:
két arasz. S bizony egymástól messzebb
két csillagja, mint Kolozsvár innét!
Múló vágyba hát miért is vesszek?
Az a hármas a Kassziopéja:
rég-ismerős hűséges barátnőm.
Mindig fönn van, s mint egy síró héja,
körzi fészkét, ha a rabló vágy jön:
úgy kóválygok éjtszakákon egyre
fejem fölött karcsu drága rajza.
Ha fáradok, fölnézek a mennyre:
a szent Hármas éjemet virrasztja.
És köszöntöm akkor boldog-híven:
„Drága húgom, lengő hű királylány,

kit e földön tündöklő dór néven
ismerünk! Óh, lengj csak fönn, s vigyázz rám!
Kicsi gyermekkorom óta társam,
házsongárdi fázós éjen őröm,
Kolozsvárott esti bolygó másam:
ne hagyd, hogy a bánat fölém nőjön!
Szent Hármasod égi titka lengjen
fejem fölött, mint fészkin a héja:
vigyázz reánk itt az idegenben,
otthoni fény, hü Kassziopéja!
...Így simogasd bizó szemmel rajzát,
valahányszor rád borul az éjfél,
fénylő nevét ejtse bús-fanyar szár,
hontalan vak sötétben ha félnél...
És keresd meg, ott uszik a bolton:
keresd meg a Cygnust, csillaggályát;
Kereszt-csillag: ez volt neve otthon...
De — ne zavard a csillagok imáját...
Vezérgályáját, az Alpha Cygnit
nézd: hogy' húz a Sarkcsillag felé!
Nézd az Algolt, nézd, mi kéken izzik!
Szikkadt szíved nem gyúl ki belé?
Kis-Göncölt tekintsd a Sarki Lángnál;
alig látszik, halk és pisla kép,
de közel van, egész a Királynál,
kit körülleng mind a csillagnép.
Úgy huzódik hozzá, mint a gyermek
az anyjához, falhoz a folyondár...
Óh, ha tudnál így lesni kegyelmet:
simulón... s bár egymagad bolyongnál:
lenne vaksi szemmel mit figyelned,
Sarkcsillagod, szilárd égi Bástyád,
meleg fényed, hol védnek, kegyelnek,
s meghuzódhatsz, mint a halk imádság
utcazajban; s lomb közt fázó cinke,
ha vihar jő, s messze még hazától...
...Reszket, lásd, a Szíriusz: kicsinke
melegével didereg a Pásztor.
Hunyorgat fönn piros Árvalányka.
Göncöl-rudon, égi órán egy áll...
Pihenni tért Hold az Óceánba...
Bujdosó fej, menj, te is nyugodjál!...

(*Bajorhon, 1946*)

JÁTÉK AZ ŐSSZEL

(Irányi Lászlónak)

Játék,
mit rímbe kiálték
világba kizengve búskomoran,
hogy ősz sebez ujra s mély nyoma van
új őszi avarban a régi búnknak.
A rímeim oly békén simúlnak
e fázó kődbe'
egymással össze,
miként didergő, sárga
levelük tovaszóró bokrok.
S mint rőt-arany árva
levelek hada sárba,
úgy hullik a rím, mibe egyre bebotlok.
Rozsdás-barnult, aranyos, vad-vérpiros, okker,
nyüzsögve zizeg,
s lesem ámult szemmel az őszüket!
Festék, ecset, orgona, síp és rím ide sok kell!
Óh, nem vagyok itt ma vak én, se süket.
Csupa hang,
halk csengetyű, csöpp citerák,
sok méla harang...
Vérző pirosok szine vág,
és haldokló kékes ködök úsznak.
Ezüstös ökörnyál, halk aranyok hadakoznak
az őszi fényben...
És mintha maszív-ében
koromszínű zongora játszna,
úgy zeng, ugye, hallod, az Ősz, ez a furcsa játszma.
Sok messzeli zsongást les ki fülem,
sok tarka szinen szemem ámul...
Kicsi, ünnepi díszű haláljegyesek,
lezilált levelek,
hozományul
vegyétek e furcsa dalom, hiszen énkívülem
nincs elsiratótok,
hullt levelek, üres ágú cserek,
pici, vézna pillék és fura pókok...
Játék...
Mint hogyha forgó tünde kalejdoszkópba látnék;
levelek

és bús menetek
szép tarka seregje pereg;
mint méla kolostorokon a barátnép,
a barna fák
halk sorba vonulva lemormolják
csörgő levelük monoton szent rózsafüzérét.
Deresült a zöld gyepű szép rét;
a szélben gyökértelenül ing a kopár iszalag;
a riadt nyúl tar csalitokból halni szalad
vad puska elé...
Ki élni akart, a madár mind régen
délfele húzott...
Nézd! Ágahagyott falevél,
s a sárba taposta belé
egy durva bakancs.
(Ki hontalanúl mindegyre bucsúzok,
csak itt ragadok vak-céltalan új teleken...)
S az őszi halálosdin,
míg áll ez a tarka játék
(vacogó nyúl puska elébe),
már halni, hullni, múlni kivánnék...
S aztán feledésre novemberi mámorokat hívom,
fanyar erdők csípős ihletű újborait szivom,
siratom kicsi gyíkok, pókok elestét,
a zelnice lombját, a fecskefű vesztét,
s míg nem fogy, özönlik örökkön az az őszi festék,
és áll az őszi virágtor; —
én, bőszavu kántor,
legyek siratótok,
kicsi, ünnepi díszű halál-jegyesek,
lezilált levelek,
pici, vézna lepkék és fura pókok...

(*1946. október 21.*)

ÍGY KELLETT ENNEK LENNI

Így kellett ennek lenni:
mindent elhagyva messze menni,
minden volt szálat elszakítni,
volt reményekben már nem hinni.
Hideg telekben dideregni,
hazátlan házakban telelni,
idegen nyelven nyikorogni,
idegen ajtóknál ácsorogni,
idegen országok útját lesni,
idegen urak kegyét keresni...
Nem tudni, holnap hol is hálunk,
Fokföld, Japán, ahol kiszállunk?
Felhőkarcoló lesz bérházunk,
vagy őserdőkön éjtszakázunk?
Polgárrá fogad Ecuador,
vagy kóbor maradsz, örök vándor?
Ültetvényes leszel Kubába',
vagy elsorvaszt egy mély vak bánya?
Cejlon, Alaszka lesz a sírunk?
Csak egyet tudni: visszasírunk
holtig, Kolozsvár, régi rendház,
s magyar falu, fehér gerendás...

(1946. augusztus 21.)

EGY FARMERT LÁTOK

Egy farmert látok mostanában,
ha mély az éj, és mély az álmam.
A nagy pampákon jár lóháton,
szikár és ősz . A szemin látom,
s barázdás arcán: nem volt boldog.
Valami sajgást egyre hordott.
Sok évtizedje jár a pampán,
szivós, dolgos; legény a talpán.
Ökre, juhnyája sok ezernyi;
nem tud új tervet kieszelni,
mi be ne vágna nagy sikerrel.
Az arca fáradt; megtört ember...

Veszekszik spanyol béresekkel.
Majd beül szobamélybe. (Szent hely,
ki ott zavarja, holtra sérti!
Ki lesni merné, úgysem érti.)
A nagygazda, félelmes ,,zsarnok"
a bújt magányba szókat mormog,
barbár szókat; egy gyűrött képett
simítgat, kopott, vén emléket.
Egy verset olvas már ezredszer.
Egy szalagot néz kis kereszttel.
Fölugrik, járkál, keze reszket,
ahogy fogja a csöpp keresztet.
(Rajta idegen írás, Európából,
réges-régi ifjúkorából...)
S olyankor — furcsa! ki is érti? —
olyankor sír a kemény férfi.

(*1946. október 21.*)

HIÁBA MONDTAD EL EZERSZER

Hiába mondtad el ezerszer,
hogy: itt maradsz, hogy nem menekszel.
Hiába mondod: nem emigrálsz,
hogy nem hajt kényszer, sem aranyláz.
Sorsát nem kerüli a kimozdult kő.
Gurul, sodródik, húz a lejtő...
Lehullt levél a szélben úszik,
hiába mondja: ,,Nem búcsúzik..."
A kapu csukva, vissza nincs út;
felmond Bajorhon, elküld Landshut...
S most menj, amerre vert szemed lát,
keresd Riót avagy Sevillát...
Hiába mondtad el ezerszer,
hogy nem vándorolsz... Nem menekszel!
Az őszi lombnak el kell hullni,
szélben sodródni, elsimulni
valami ismeretlen árokparton.
Hiába szaval, nincsen pardon...
Hogy fáj, örülsz-e, azt ki kérdi?

Boldog jövőt ki tud ígérni
egy összeomlott élet roncsán?
Mint kósza féreg, megtaposván
heversz majd egyszer egy államba',
hajótörés kivetett lomja,
mit kilökött viharzó, vad Európa.

(*1946. október 21.*)

AZ ÉNEKLŐ BÖRTÖN

(*Egy börtönviselt magyar emlékezése*)

Ezer rácsos ablakszemével
nézett világba ez a szép hely.
Ez volt az ország legnagyobb
gyűjtőhelye, a főrabok,
a hírhedt ,,nagyok" szállodája.
Megtömve most minden szobája.
Lendült a vendégforgalom,
komfortja bár csökkent nagyon.
* * *
Ilyen börtön nem volt soha:
üvegtelen az ablaka.
Végigsüvölt a tél szele
celláin, s bár rabbal tele,
zsúfolva kamrák, padlás, termek:
ezernyi rab mind csonttá dermed.
Ki itt lakik, mind nyomorék lesz;
ki itt lakik, mind vézna, éhes.
Üreges szemmel csontváz-képek,
nyűtt, sápadt, égő sok kísértet...
* * *
E börtönön Tífusz az Úr.
Naponta rab tíz-húsz elhull.
Naponta innen szekerek döcögnek,
a terhük viszik messzi temetőknek.
E börtönön Éhség az úr.
S kit gyilkos Éhség általszúr,
védetlen elhull, szót se szólhat.
S mert ágyul itt szalmát se szórtak:

a kőre rogyhat, a fagyosra,
s választhat: éhség? fagy halottja?
* * *
Mint alvilági rémlátó csoda,
ezer szemével néz e szálloda...
Halotti csönd. A ház maga is dermedt:
ennyi ,,nagy lakót" nem láttak e termek.
Vagy fagytól húzza falait a gémber?
Fagypont alatt most húsz a termométer...
* * *
Lehet bármennyire ,,felett" vagy ,,alatt",
esténkint eljön itt a pillanat,
mikor a jéghideg, holt, néma házba'
végigforrósul különös tűz láza.
E börtön este mindennap kigyúl.
E börtönön a Láz lesz este úr.
Ki arra jár, kábult csodával lesi-hallja:
kigyúlt egy felső emeleti cella — dalba!
A halottak most énekelnek:
földszinti cellán hangra kelnek.
Amott egy másik: zsoltárok ömölnek
ablakból szét az égnek-földnek.
Hogy végigcsap most, hallod?, négy-öt zengő cellán
a Boldogasszony Anyánk, mint az izzó villám...
,,Gonosztevők" végeznek estimát.
Hallgass most, léha város, pesti vád!
Az ablak alatt áll a proletárnép
a sötét utcán. Mély a börtönárnyék...
Lesik riadtan, lázas szemmel, sírva, égve:
A Holtak Háza énekel az éjbe...
* * *
Majd percnyi csönd... S mint erdőn szellő ha végighúz,
megcsendül, búgni kezd, árad a régi Himnusz.
Csonttá fagyott falak remegnek, láz fut át a földön.
Egy városrészben fölfülelnek: zúgva zeng a börtön...
A rabország utolsó szabad éneke
a fogházból száll, száll az ég fele.
S a proletársapkák a fagyos utcán
vörös jelvénnyel csapzottan és furcsán,
míg dallama zeng börtöni Himnusznak,
a fejről kézbe mind halkan lecsúsznak.
Szemekbe' könny. Vigyázztartásba mind a kart!
Az estben úszik: ,,Isten, áldd meg a magyart!"
(1946. november 2.)

OLYKOR MEGKÉRDIK TŐLEM

Olykor megkérdik az enyéim sorsát:
,,Hogy vannak szüleid?"
,,Köszönöm — mondom —, jól, a hű magyarság
szokott sorsa szerint."

És csöndben mondom, ám kevély dacul:
,,Vácott fegyenc apám;
anyámék házán halk nyomor az úr;
de bírja még anyám!"

És hozzátenném: Hogy' is lehetne más
harcos apám sora?
Hűséges, harcos magyarnak fegyház
vagy sír az otthona.

Fajáért kinek egy harc s izgalom
volt élete mindég,
s ki élen járt, ha gondot, kínt a hon
vagy véradót is kért...

Proletár-fajtánk sorsát nála ki
siratta lángolóbban?
Vérszívó idegenre vádjai
s tüze oly tisztán lobbant!

Mert kereszténynyül vitt minden tusát,
minden esettet szánva.
Igazságért égette szomjúság,
s mindég a verthez álla.

Körúti sajtót, pénzmoloch zsidót
ostorzott éppoly hévvel,
mint németbérű pogromuszítót
ezelőtt hét-nyolc évvel.

És nem futott el, tudva bár: a szláv
vörös őrjöngés csak bitót,
fegyenczubbonyt ígér, s mily porkoláb
csürhék a népboldogítók!

Előre látta, s mostan életfogytig
hüségesen hideg börtönben senyved.
(Nem készül argentinokhoz, hogy holtig
bilincse vágja hazahúzó sebnek!)

Ő jobban tudta, mint fia: hogy nincs
a nagyvilágon e kívül helyünk!
És bárhová fuss, a sorsod bilincs,
fajunkkal együtt kell elvérzenünk.

A nagy hegyektől

MERT HAZAMEGYEK

Kezemben tölt pohár, s az arcom,
az arcom drága könnyben ázna.
Oh, édes élet, sok kudarcom
reád köszöntném allelujázva.
Mert tavasz lesz az, tudom, érzem,
tavasz lesz, sárgás lombu és hű,
az égen felhők ontják tiszta mézem,
s a könnyem is gyereknevetésű.
Otthon leszek majd, pesti utcán,
a villamos skálát csilingel,
s a vén Gellérthegy szór derűt rám.
Friss híd magaslik karcsun, ifju hittel,
Erzsébet lesz az ő neve.
És május árad, s pünkösd jő,
a Lélek édes ünnepe.
Öreg leszek vagy ifju még?
Mosódó múlt vagy új emlék
a sok kín, mely most éget?
Óh, mindegy lesz az, úgy veszem,
mint áldott ereklyéket.
Anyám jön szembe ottan majd
a Gellért téri megállónál,
kezébe' misekönyv, s egy újabb dalt
ujjongó szívvel akkor mondnál.
A tépett, véres Pest fölött
a tavasz kék egével áll majd.
A szívünk boldogan betölt,
s megáldja régi kínjait: halált, bajt,
a sok fekete, mély folyót,
mely kék tengerbe torkolott,
s mely Véled, Véled hozott össze...
Egy nagy, fölséges gályán úsznánk
el télig, s el a holdas őszbe,
el romok fölött és hullákon
(az arcuk fényes-sárgán szikráz)...
Az élet tarka ákombákom:
ma seb és bú, holnap ujjongó víg láz.
De a hajónk úgy surran fönt el,
mint felhőnk itt, és májusunk;
örök tavaszba, ünneplővel.
Nyílik-nyílik a magyar könyvtár
(mellemben forró-fojtó könnyár),

Petőfi lesz, s Juhász Gyula
kezembe', régi, rég felejtett könyvek,
kik vártak, míg gazdájuk messze,
a balga bánatokba el-kirándula.
Míg arcom folyják felmosolygó könnyek,
nézek szobámban a keresztre
egy csöndes, végre csöndes pillanatban...
(Lakkfényű fekete, mert ragyog már a bánat;
primíciára kaptam
még harminchatban,
mikor először áldottam apámat...)
De a bánat szép halk lesz, májusi.
Kezemben újra régi tollam,
és Pest után,
a hű Farkas utcán
napfényes kis cellámon
Kolozsvár rendházában írok ottan.
Tavasz lesz, s otthon, végre otthon!
Olyan a múlt már, mint egy álom,
és gondtalanul, fürge-nyersen,
ritmust-dalt semmit nem cifrázva,
ugy írnám meg utolsó, — első boldog versem...
...Kezemben tölt pohár, s az arcom,
az arcom drága könnyben ázna,
s lezárnám hosszú bujdosásom, harcom
boldog-dacosan-tisztán.
Mert hazamegyek, bármit is szavaltok,
s boldog-dacosan, tisztán
csendülne végső versem;
mit bánom én már aztán,
aztán a zsarnok agyonlövessen...

(*1946 őszén*)

BUJDOSÓ BÁLINT LELEPLEZÉSE

Ne kutasd, testvér, ki ez a Bálint,
ki annyi lázas-kusza dalt szállít;
aki lázított s homályba eltűnt.
(Mint ezer évünk s egykori lelkünk.)

Ki nyomorúságba s bánatba estél,
ne kutasd, ki jött siratni, testvér!
Ki ez a Bálint? nem, nem is poéta,
nem is avatott, se ne próféta,
jövőbe látó s múltat ítélő...

Csak veled egy test, veled egy vér ő.
Veled verte őt is egy véres tél
ki idegenbe, emlékszel, testvér?
Ki ez a Bálint? minek keresned?
Ő a te kínod, napi kereszted,
a tiprott földed, arcodon ostor,
kifosztott fészked, gőgös orosz tor,
otthon tobzódó — az vált itt verssé!
Könnyed és átkod! Nem érzed, testvér?
Kiontott véred ott az Ipolynál.
(Azóta is foly, négy éve foly már!)
Négy éve vérzel, kívül és itt benn;
vér foly e versben, véred e rímben!
Minden keserv, mely ég a Temesnél,
Marosnál, Vágnál — az írta, testvér!
Ne kérdd, mit vágott a Sztalin-ostor
külön őrajta; te is piroslol,
rajtad is véres csíkok tüzelnek...
Húgod, anyád sír: ők, ők üzennek!
Tiport hugoddal szégyenbe estél
te is ma otthon, nem érzed, testvér?
Kik összefogtak s lekaszaboltak
magyar ezreket, téged gyilkoltak!
Akasztott véred, húgod, a tépett,
átlőtt öcséddel fuldokló néped:
ők az a Bálint, ki neked írt ma,
nézd csak, nézd, testvér: Véres a tinta!
Irodalmárkodj? A rímet számold?
Írót kutass most, mikor talán holt
vagy ma hurcolja halni anyádat
az orosz dögvész s a magyar bánat?
Zörgetnek otthon most kaputoknál,
kézigránátos politruk ott áll.
S nem hallod, testvér, sikolt a húgod,
kisfiad fölsír! Lehetsz ma nyugodt?
Most szedik össze utolsó véred,
ki még megmoccant; s árad a méreg
ezer erünkben, s holnap elvesztél...

Tudtál aludni ez éjjel, testvér?
Nos hát e rímben csengjen az otthon
sikolyja, kínja; ragadjon torkon;
vegye étvágyad, s keresni kedved,
s kivándorlási, nyugalmi elved!
Óh, ez a rím most legyen ez vád itt,
elhurcolt szülők éhes árváit,
a szántatlan szántók gazát jelentse!
Síró Tiborc ez, s az öreg Bence!
Lágered mocskát, hazád hívását
jelentse rímem, mint az imádság...
S most vörös sortűz, szép magyar testek,
akik elhulltak... Nem ezt kerested?
Stílust kutattál, költőt kerestél?
Mi van e rímben, most tudod, testvér!
Én, te, ő — mind-mind: szerzők e versben;
kín ez a rím ma véresen, nyersen!
Bilincs csörgése, lágeri pörlés,
Szibériában haldokló hörgés,
cseh teherautón vonszolt rabszolgák,
sikoltó házban röhögő hordák,
akasztott magyar lengő, nyúlt teste,
tört harang e rím, dúlott sekrestye!
Égre-pokolra legyen ez vád itt...
S írjad alája: Bujdosó Bálint...
* * *
(Nézd a tükörben szádnál a ráncot,
szemednek árnyát: mily jelet látsz ott?
Lesd meg a melled, mikor a Szózat
föltör egy este... Hallgasd a szódat,
lágerzugon ha dühvel csikordul,
mint rekedt réja szakadékokbul;
mi ez a tört hang, válasz-e, visszhang?
...Mély-mély verembe aki beestél:
Te vagy e Bálint, te magad. testvér!)

(1947. március 27.)

KIT AZ ISTEN NAGYON SZERET

Kit az Isten nagyon szeret,
bujdosóba is elmehet.
Bujdosóbul is azt írja:
harcolni fog, amíg csak bírja!

Ki az Isten nagyon szeret,
olyat katonának teremt.
Reménytelen csaták végén
nem nyugszik meg hazug békén.

Kit az Isten nagyon szeret,
kap ,,örök rebellis" nevet.
Törött karddal, hit töretlen,
harcol az egy világ ellen.

Ne félj, pajtás, nincs vége még!
Új csatádat vígan reméld!
Vagyunk mi még, sok rebellis!
Van mért lázadj, van még kedv is!

Szeret Isten, ne félj, testvér!
Elmehetsz még Győrért, Pestér',
elmehetsz még Kolozsvárért,
meghalni egy szent határért...

(1947. április 7.)

A HÁFELEKÁR LÁMPÁJÁRA

Este...
A Háfelekárt a sötét megeste.
Csak egy szikrányi fény játszik, világol
ott fenn magasban. (Mintha égi páholy
lakói lesnék:
a stubajtáli esték
mélyebbek-e, mint odatúl Kolozsvárt?)
...Pedig nem menny az. Ott fönn is csak hegy még.
S a reszkető fény

— a sarkcsillagnál tündökölvén —
egy szálloda.
A zerge
s a kőszáljáró kecske
szakállas népe jár oda,
s a még nagyobb szakállú,
rövidnadrágos és golyvás tokájú
osztrák honpolgár.
Ha itthon volnál,
te is tán járnád és szeretnéd
e sok csúcsot s e szikrás hegyi estét.
Sít hordanál reggeltől alkonyig
utcán, vonatban; s bár alig konyít
szegény fejed ma síhez, hóhoz és terephez,
akkor tán zergemódra nyargalászol, repkedsz...
Egy vedlett zöld kalappal díszelegnél;
nagy pamacs rajta, és ezernyi jelvény,
sok pléhgyopár és vörös pléhsas.
S Tirol csicsergő nyelvén
megtárgyalnád mindenkivel,
lehet-e járni a Wildspitzén fenn sível,
s mily zsarnok itt a gall hódító,
„befreites Land"-ban ez felháborító!
Mert hangos mind a strasszenbánon,
s az túltesz minden vad „Iványon",
ahogy az utcán szemetelnek...
...A Háfelekár áll az éjben...
Lámpája leng... Tán messzi fárosz
int benne értem: meggyötört, halk régi város?
Vagy régi vád ez? „Mért hagytál el?
Most békéd több a Stubajtáler-,
a Ziller- s Ötztáler-havasnak alján,
mint megpihenvén Maros-mentén
s csöröghegyi barackoson, s a halvány
kis Václiget akácosán hevervén?..."
...A lámpa leng. S már tudom jól, ez: örökmécs itt.
És vörhenyes hű fénnyel mindhalálig vérzik.

(*1947. április 13.*)

TAVASZI KERTEM

Ma nagyon jó volt.
Ma friss vagyok, és kankalinom már nyit is...
Hisz tavasz van már, április!
A színes üvegképen át
— mely tükrözé a Héttőrü Anyát —
benézett hozzám a tavaszi nap,
ezer szinével
és száz zenével,
eprek izével,
hegyeknek vadvizével
jött el reám e víg tavaszi nap.
S ahogy ott néztem festett ablakot,
ott hirtelen úgy megcsapott
valami régi, titkos mély szimat.
Egy gyermeki és boldog-ittas április
szagával járt a szél.
És bizonygatta, hogy elégiázni nincs,
sosem volt semmi ok.
A nagy hegyek szép habfehéren álltak,
sárgás napfényban halkan orgonáltak.
Hamvas köd úszott lenn a völgyön,
s mentem haza. (A régi börtön,
mit sötét éjen álmodám,
csak köd volt, kába rossz fejem köde.
S e tárult, drága száz csodán
ki ne feledné, balga álma mit szöve...)
Egy gyermeki és boldog-ittas április
úgy fénylett bennem, mint királyi kincs:
Bajai utcák jószagú akácit
iszom bódultan, s hömpölygő nagy békét:
a szent Dunámat úszom, mely visz Pestig, Vácig...
Zöld rétbe tündököl a kék ég,
és rózsaszínű almafák virága játszik;
és halványsárga kankalinok
ezer kis mécse szikrázik rám bűvölőn.
(Lásd, kiderült, a balga kínok
sápadt virága mind öröm!)
Napszomjas, kicsi kelyhük meg-megállit:
Feledted már a livodai rétség száz csodáit?
A szittyós nádast, szálló papírsárkányt,
a szentjánoskenyérfákról az édes zsákmányt,
a nyári rétnek zengő ezer tücskét,

s (miként ha mély kutakból sírna)
távol vonatnak titkos, árva,
elnyúló, vézna füttyét...
A júniusi eperészést a kiskosárba,
cseresznyefákrul ropogós piros kincseknek
vidám szüretjét... Óriási ékszer-rubincseppek
módján ragyogtak vérszinű cseresnyék;
a nagykosárban kis kezek keresték
a párosat, s az — gyermekarchoz csillogó szép ráma —
a fülre vándorolt, a fülrül szájba, s az édes festék
bünébül lett a sok gyerek
kirúzsozott s rubinkösöntyüs boldog dáma...
Tavasz, én örök tavaszom!
miért zendülne balga szóm
itt idegenben ellened panaszlón?
Nem, nem veszett el semmi sem!
Úgy emlékszem a tulipántok halk szagára,
mint hogyha most itten lebegne
e sejtelmes és alig sejlő drága pára
egy gyerekszívben sóvár titkot verve.
A kertünk tele tulipánttal,
piros, fehér és sárga, tarka tánccal;
a kertünk tele tündérrel, titokkal,
boldog varázzsal,
türkiz-topázzal,
szép angyalhajjal, égi kárpitokkal,
üveggömbök szivárványával,
kristályos-zöld smaragdbányával,
meleg napokkal, ezüst csillagokkal,
rézszínű holddal,
tündér- s manókkal,
aranyködökkel, gyémánt patakokkal...
A kertem itt van mindenestül bennem!
Most hazamentem!
Az égrül napsugárnak méze,
a mellből fogyhatatlan kincseknek emléke.
S mindent magammal hoztam.
Tavasz van!
Örök kertemben
teli tüdővel szívott friss malasztban
most hagyjatok pihennem...

(*1947. április 13.*)

KETTŐS SZONETT
A KASSAI KITELEPÍTETTEKRŐL

Nagy Bujdosó, te ,,szabadságunk szentje"!
Lásd, megpihenned mégse hágy a zsarnok!
Míg éltél, hajszolt a fajunk végzetje
országtól országig, Lengyelből gallok

honába, galloktól a Marmoráig,
hol fáradt szemed fénye megtört végképp,
Nagy Bujdosó, de végnap harsonáit
nem oda vártad, és a végső békét...

Hazahozott a szíved és a fajtád,
a városodba hazavándoroltál.
Hisz egynek lenni: mindig azt óhajtád,

az utolsóval is e megvert fajbul...
S most íme nálad, halhatatlan holtnál
törött hitű szekerek zűrje jajdul!
* * *
S te népedért siró örök magyar,
nagyúr, fejünknek koronája, szent búnk!
Te síron túl is égő argumentum,
megmozdultál a mélyben (mely takar:

a föld is mozdult s megvonaglott kriptád).
S mint egykoron, sápadt labanc tivornyán
dacos szép arcod fölkisért most; torkán
akad rablónak konca, mind, amit rág...

,,Ő még e földben! Ő még itt! A szent érv!
ki szabadságot hirdet néma-holtan!
Ki hát e földből!"... Eleget pihentél!

Indulj, Nagyúr, nyakadba tarisznyát akasztva,
keress hazát!... Vagy Istent, Istent! Hol van?
(...Az utcakő zörög, zörög,
a föld remeg, a Kripta nyög...)
Kivert szekérhadával útra kelt ma Kassa...

(1947)

A SZENTKIRÁLY ORSZÁGÁRÓL

Írjad, deák, most: Kivégezték!
Meggyalázták és összezúzták,
hét foszlányokra tépték-nyúzták,
s hetvenhét szöggel leszögezték.

Lebélyegeztek-lakatoltak
koporsót-sírt: a gyászhalomra
kilencszeres nagyátkuk mondva:
„A holt maradjon örök holtnak!"
Írjad, deák: Neve lett átok.
Kimondani is bűn a holtat.
S be kell pörölni sápadt holdat,
sírjára vetni mer világot.
Kőből, papírból kivakarták
emlékét, és szórták szelekbe.
S az erős győztesek remegve
kifentek kardot, kést és baltát.
Írjad, deák: Tankokkal, tőrrel,
ekrazittal, kútmérgezéssel,
hóhérkötéllel, vádbeszéddel,
kínpaddal és szuronyerdővel,
hazugsággal és kénsav-gúnnyal,
szennylapokkal, „népszavazással",
bélistákkal és toloncházzal,
„érvekkel" és gyűlölet-tájfunnal
— írjad, deák! — új, nyiszledt eszmét
bolondgombázó iskolával,
vérbaj-zsúfolt tömegkórházzal,
szabadszerelmet, Isten vesztét
bőgvén, s mindennel szövetkezve,
bősz dühvel, sima vén pokollal,
érvelvén pénzzel, ésszel, „korral",
és rágalmakkal fegyverkezve:
— írjad! — vagdosták, marták, eltiporták,
ölték, temették... S kidobolták,
hogy nincs, nem is volt, holt az Eszme!

* * *

Írjad, deák, hogy szótalan volt,
mint hétpecsétes mély titok,
hétölnyi mélyben hallgatott,
nyugodt fönséggel várt a nagy Holt...

S ím: tilthat, strázsálhat Sztalin!
Szuronyok, ágyúk, tőr: hiába;
a síron nőtt tavasz virága,
a sápadt égi kankalin.
Írjad, deák: Tornyok ledőlnek.
Gyilkos acél és tank rozsdásul,
csak a Tavasz, az sohse másul!
S virága nő a temetőnek...
Diadalívek, oszlopok kivásnak...
S bizony, le kell szemét csak hunynia,
s lesz zsarnokból legföljebb múmia,
rossz csont, mi nem kell, csakha ,,tűzifának"...
De amit Isten gondolt, az örök!
Telek, tavaszok visszajárnak,
nem sztrájkol rózsa soha nyárnak,
bolygók robognak, és csillagkörök.
Írjad, deák: Ősrégi tétel:
kikél a Mag, mert ez a Törvény!
Kinő a fű, sziklákat törvén,
hiába tiltják száz pecséttel.
És elmulandó mind a zsarnok,
erőlködő vas: gyártva ,,elvet",
mig azt hiszi, hogy történelmet
ő ír, a vézna kis akarnok.
...A Sír fölött ott áll a dalnok,
s írjad, deák, jövőket lát ma.
Írjad: Bizonnyal fordul játszma!
A zsarnokon férgeknek lesz hatalmuk!
Föladja Sír, mit mélybe rejtett:
a halhatatlan drága Holtat,
hét ölnyire kit lehantoltak.
Kikél a Mag, mit Isten ejtett...
Mert nem halott ő: aluvék csak,
s a denevérek idejét átalván,
a kelő nappal fölkel: édes-halvány
az arca... S jő a számolás, a Végnap!
Írjad, deák: harmadnapon már,
harmadnapon a síri dombnál
kábult poroszlók földre hullnak.
Piros a hajnal, és piroslik orcánk,
s az elparentált Szent István-i ország
koronás fővel feljön, mint az új nap...

(1947)

DAL A PIPITÉRRŐL

A szemem égett, vörösen tüzelt,
s kerestem hűvös gyógyírt rája.
A pipitértől mindig szűnt bajom.
Kerestem minden patikába'.

Ajtón be- és kijártam végig én,
gyógytárakat végestelen.
Míg egyik gyógyszerész megoktatott:
„Nálunk belföldön nem terem.

Magyarhonból hozattuk mindig azt,
de nincs, mióta áll e zűr.
Azóta senki drága gyógyitalt
a kamillából itt nem szűr."

...Szemem, csak égess, óh, tüzelj!
Vigasztalan és véresen!
Mi téged gyógyíthatna, itt kinn
oly orvosság nincs semmi sem.

Nem enyhít, csak egy napsütött táj,
hol sárgállik most szép tavaszi rét,
leng pipitérszagú meleg szél,
virág nyüzsög, mint pelyhes kiscsibék...
S mert szoktak égni, nagyon szoktak,
az gyógyítná bujdosóknak
elkinzott szemeit, szivét...

(*1947. május 13.*)

HEGYI PATAK MELLŐL

Egyhangon mindig, mindig egy mederbe'
csörögve egyképp őszbe', télbe', nyárba';
örök-egy dalra egy visszhangot verve,
dacossan-vígan folyton egy irányba' —
Keletre, mély hívású, hű tengerbe,
ki minden vizek otthona s királya,
hogy sziklaútja bármennyit tekerje,

eljusson végre nyugtató síkjára,
hol kósza vízet béke, végső várja:
— óh, add, hogy így zuhogjon egyre zsoltár,
az ajkamon a sosem nyugvó versek,
s bár vad vihart rám, s kínok kedvit szórtál,
vagy habjaim gyémánttá-gyönggyé fessed
az arany napban, mely meleg mosolyt tár
— nem unva útam s nótámat, e nyerset,
óh, add, nagy Isten, égjen véres oltár,
szikrázón halálig, mint ős fegyverzet,
s ne add, ne add megérnem azt a percet,
hol elfáradt a zúgó, lázadó dal,
hol megpihenne apró árulásban,
feledve tengert, zöldelő hegyoldal
csodáin elnyugodna égi lázam:
óh, verj meg akkor, bérc-visszhangu szóddal,
viharzó zápor-, felhőindulásban!
Üvöltve zúgjon örvény, csapdozó dal!
Vágtatni, marni, zúzni, ölni lássam
feltört honvágyam, újult égi lázam!

(*1947. május 13.*)

ÉVFORDULÓRA

Oly csöndes most a szavam, halk a mellem.
Mit is kiáltsak, minek érzelegnem?
Mély szakadékból szakadékba hullván
egyszer megállunk, zúzva, kába, furcsán,
és nem lehet már panaszt sem dadognom.
Oly csöndes a szóm, szinte súgva mondom:
„Ma június négy. Emlékszel? E dátum..."
És hallgatunk. És bólintunk. S a Fátum
szorítja mellünk, mint hideg acélprés.
Mint terror otthon... Mint egy régi tépés,
mit fölszaggattak, bekötöztek, téptek,
föltúrtak, vágtak, újra megmetéltek...
S már azt se tudjuk, kik vagyunk. E tájon
aléltan ülünk, hogy nagyon ne fájjon...
„Ma június négy. Emlékszel-e rája?"...
És hallgatunk és bólintunk. S alázat

a mellünkben. S fejünk felett az égen,
mint egykor régen,
nagy, hideg fényű csillagok szikráznak...

(1947. június 4., szerda)

JÓKAI

Ülvén hazátlan, langyos nyári estén,
mikor a szép sejtelmek bolygva járnak,
már-már ugy érzem, nem is vagyok árva,
s a nagy hegyek hulláma: ódon festmény...
A szellemhad jön, régi boldog árnyak,
kik látogattak ifjan, zaklatón:
„honi rejtelmek" jönnek vén gyerekre,
„magyar titkok", kik egyre visszajárnak.
Mélyzöld fenyőárny ül Szent Anna-tón,
a Fertő álma szőke-lágyan lebben,
a Hortobágyon ég a napsugár ma,
s a nagy vonzástól reng egy kis atom.
Egy kis atom itt messzi sváb hegyekben.
Mert még adódnak hűvös szép csodák!
Kezébe keverült egy Jókai-regény im,
s az otthont járja, mely igaz, egyetlen.
És újra bűvös magyar álmot lát:
Tatrangi Dávidot a Duna-deltán,
az Aranyembert holdas éjszakán,
s a Bálványosvár kékes tündér-ormát...
Már távol tőlük nemsoká leszen tán:
már gyártja Dávid titkos nagy ichorját,
már légi flotta készül a Gonoszra,
és alszunk holnap Besztercén vagy Zentán.
Reánk simul a Somló és Vihorlát
már nemsokára. Átalván az éjet,
szegény magyar majd hű reggelre ébred:
— igyen mesélt ma édes mendemondát
egy hontalannak ő, ki idetévedt...
Hogyan, hogyan nem, titkos magyar úton,
vágy-réseken és álmodó kapukon...
S mesélt, mesélt egy újabb ezer évet...
(1947. június 26.)

AZ ÉG ZAFÍRJA

Az ég zafírja, Föld fényes smaragdja
arany sugárban úszik, cseppfolyó szent napba',
pataknak zizzen kristályos gyémántja...
S mondd, bujdosó fej, melled most mi bántja?

Mégsem vagy itthon? Isten ege egy!
Fenyő ott Csíkban s itten: egyre megy!
Gyémánt-patak neked nem ontja kincsét?
Mondd, bujdosó, ki verte rád bilincsét?

Nem vagy te rab, mint otthon egész néped,
nem ütnek rád ,,reakciós" pecsétet...
Szabad vagy! Megvan mindened. Örülj hát!
Áldozz az égnek hála-tömjént, mirhát!

...A vén Duna most szőke, lomha ár,
meleg viz-illat, halszag, csónak jár...
Beléhajolnak fűzek hallgatag,
nem harsog víze, mint gyerek-patak.

Ki sok-sok ezer évet, ollyat, látott,
az öreges, szeret nagy némaságot...
A füzeim... A sáros, korhadt vizek!
Óh, a poros, fülledt alföldi izek!

Nem zafír, nem is rózsaszín hegyek,
nem cseppfolyó langy smaragdos kegyek...
Csak szürke Alföld, szürke és magyar...
Mondd, bujdosó, a céltalan vágy,
velőapasztó dőre honvágy,
mondd, érte mégis, mégis csak facsar?

(*1947. június 25.*)

VIGASZTALÓ

Ne sírj hát, Bálint, te kivert komondor!
idegen erdőn, hegyeken ki bolygol,
hűséggel holtig a hazai házhoz...
Ne sírj hát, Bálint, jó az Isten, látod!
küld még halk esőt, meleg napot rátok,
hűsítő essőt belül-égő lázhoz!
De kardod, Bálint, készen tartsd naponta!
és minden este élit lesd: a rozsda
ne fogja régi tükrét, féltve ójad,
csókkal leheljed, simítsd keszkenőddel
magyar tükrét, és múló esztendőkkel
hited ne múljon, hogy nyergelhetsz holnap!
Ne búsulj, Bálint, nézd, de szép az este!
Nagy hegyek orma szép pirosra festve!
Pirosabb lesz majd a mi arcunk akkor,
piros lesz felhő lángunktól-hitünktől,
piros magyar föld szent pünkösdi tűztől,
s a vérünktől, mely békés-híven elfoly!...

(*1947. június 30.*)

VÖRÖSMARTYNAK

„Varsó falán s az égő falvakon
vad üldözőmnek vérrel írt nevét..."
Mert semmit sem, semmit sem változott
az üldöző arcán Kaín-pecsét,
az üldözöttön ostorcsík és vér...
„Bérért ölők éjszak csordáibúl..."
Vajjon tanítják ma e versedet?
vagy riadt ajkon a hang elcsitúl,
ha „élő szobrod" kerül szóba otthon?

Vörösmarty, te látnoki elődl
Versedre ejtem főm, üres szemem
kábulva húnyom véres szód előtt...
S hallom kocogni a sötét Kaszást,
akit te száz év óta hallasz már;
ajtónk előtt a frígsapkás rém: láttad,

s torkunkon fénylik a hideg handzsár.
S mint élő szobor, mely ki nem kiálthat
rémlátást semmit, akkép meredtél te
vak őrülettől kába szemeiddel
a lassan ránk huzódó örök éjbe...

(*1947 augusztus—szeptember*)

LEVÉL A KÖNYVEIMHÖZ, AVAGY ÖNÉLETRAJZ

Kinek nem írtam innen még?
Tinéktek, ugye, könyveim?
Be messze estem tőletek!
Elér-e majd e gyönge rím?
Oly jó volt ülni nálatok,
ha dorombolt a kályhaláng,
s nyugalmas esttel vártatok,
ha fogtam Shakespeare-t vagy Zalánt.
Ha keresgéltem köztetek,
mindenre tudtatok ,,rimet";
ha tétováztam, küldtetek
mindig vigaszt és jó cimet...
Világtörténet, légiós
kötetben állott és kinált:
,,Gót őserdő kell? Régi jós?
vagy küldjek Dzsingizt, mór királyt?"
Ott állt a Szentek Élete:
halk, hűvös forrás gyöngyözött,
s feledtük, mi a végzete,
ki nem-szent, nem-szentek között.
Nagy Szent Teréz s Vianney,
és Liziő és magyar Érd!
Hogy' tudtatok ti sebzeni!
hogy szívbe vágni drága Célt!
S Pázmány öreg kötetjeit,
gyökérszagú mondatjait
hogy leste melled! s a szelíd
nyelvészet tiszta partjait...
A Nyelvemléktár, az ,,Enyesz",
az izgalmas nagy Tájszótár,
mely száz titokkal hív, cselez...

Csuvas. Turán... És mély zsoltár...
Ezüstös Shakespeare, kék Dante,
Villon és Tegnér... S csurranón
Kalevalás viz itat-e,
vagy Lionheart és Aszkalon
Gót dómok és magyar faluk,
a Tardi Sors és társai!
A Néprajz! Fojtó árva búk,
mily lázba tudtak hajtani!
Szabó Dezső fanyar szaván,
vogul ráolvasáson tán,
vagy izguljak-é Orsován,
oláh ostromlott Szalontán?
A Csánki-földrajz titkait
térképre mind hogy' vittem én!
„Kihalt középkor falva mind,
ha összegyűlik, lesz remény!"
– így hittem balgán! Láz kapott;
s álmodtam, mint a gyermekek...
(Ablak alatt új tankcsapat
vonult, s már gyűlt a fergeteg...)
Az *ősmagyart* még kalapáltam,
mikor az *új* már hullva hullt.
A „történelmet" ittam, vágytam,
s kaján árnyékként ott lapult!
A Történelem, rossz barát,
egy nap csak rád tört álnokmód;
vad riadóként hozta rád
a vész-szirénát, károgót!
És meleg fészke könyvnek, hitnek,
ugy eltűnt, por lett, romhalom,
mint ház, bombától szétrepített,
S *élettelen* kell bolyganom!
Mert földi létem ők, ők voltak:
magyar cél, szép könyvtárzugok;
az életrajzom ennyi volt csak:
könyvekkel izgult, élt s bukott!
Ki eztán jár a nagyvilágba',
teli-talált roncs, már halott.
Akárhová viszi a lába:
feje, szive ott nálatok,
magyar könyvek, magyar könyvtárok!
Pálos középkor, finn, Ady,
néprajz, naptárok, hitvitázók!

köszönt egy megvert ,,nyugati"!
Ki Napkeletbe volt szerelmes,
s kit Napkelet úgy megtipor...
Kinek ma jó szót sem felelhetsz,
köszönt ma téged, Magyar Könyv,
egy hontalan rongy, úti por...

(*1947. augusztus 28., halálos epedésben magyar könyvek után egy tiroli padlásszobában*)

Ui.: De ne féltsd a poétát: már vásárolta kéz alatt:
Reményik, Arany már akadt...
S bőröndjében, mit cipelt nyögve,
lapult Prohászka, bús Ady,
az Írás apró betűs könyve...
,,Cluj"-i polcáról egy hű valaki
utánaküldé Tájszótárt, ,,NySz-t"...
A Póra is málhát degeszt
(a szinonimás!) ne feledd.
Petőfit, Mécset beszerez...
Hogy Újvilágba átevez:
hat-nyolc csomaggal görnyedez...
Mert mint a só, nehéz a könyv ám!
De: ,,Ain't haevy, he is my brother!"
— a testvér-hordó fiú szobrán
a Boys' Town itt visszhangra ver:
magyar könyv testvér, ugy: ezer.
...Ki mit szeret, lel arra módot...
Tűr éh-szomjat; vagy kopottas:
csak honi szó, bekopogtass,
s im hontalan lesz balga-boldog...

(*1986. december 15.*)

AZ ISTEN KEDVENCEI"

(*Kommentár Jób könyvéhez*)

I.
Így mondta, asszonyom?
,,Nincs Isten, hogyha így folyik tovább.
E vörös csürhe Istennek kedvence..."

Rám néztek. S hallgattam nagyot...
...Tán Téged vártalak, hogy megjelensz-e,
megvédni jó neved? Vagy mind hagyod:
a pusztulást, a vért, a sátánt trónuson?
a kínzókamrát, ostort? Szertefusson
hazátlanul, ki Érted állott harcot?
Orcád e szégyenre is odatartod?

II.
(*„Jók" és „rosszak"*)
Hazamentem...
S hiába tettem-vettem,
a súlyos szavak bennem ott lapultak,
mint nagy kövek, mik kút mélyére hulltak.
„E vörös csürhe Istennek kedvence..."
...S ha úgy lehetne?
Van-é jogunk lázongni akkor is?
Tagadni Isten melegét
a rossz fiaktól is?
...„Egy embernek volt két fia.
Az ifjabbik eltékozolta mindenét,
vörös moslékon próbált élni már..."
Folytassam hát a régi szent mesét?
Ki kötne meg, hogy ne szerethesd azt
és úgy, ahogy tenéked tetszik?
S olyan könnyű tán leleplezni
az Istennek kedvenceit?
Ki próbál véled pörbe szállni,
szavát szavadra, mondd, ki tudja vetni,
igéidet ki tudja megviszálni,
s beszédiden fonákot lelni?
Ha mondtad volna: „E világ
az én országom. Bűn fiát
elszórom utatokból, mint a pelyvát;
köd lesznek, hajnali,
mit ébredő nap nem lát..."
De nem vagy Marx te, sem Sztalin,
se Hitler, Truman, Roosevelt...
Nem mondtad: egy ötéves terv, s a kín,
a gond, a harc elhagyja majd e bús helyet.
Te nem igértél földi mennyet, jóllakást,
ötven hurit és enni-inni torkig,
s az ellenségre tíz csapást,
hogy térdre hullva ordít,

s kegyelmet kér a ,,jóktól"...
Ha mondtad volna: ,,Nincs gonosz!
Nem dúl közöttetek a rossz.
A bűnre rögtön hullnak nyilaim:
kegyetlen leszek, mint Sztalin,
pokolra sújtok összeesküvőt,
bünöst, hibázót, cselszövőt..."
Nem lenne bűn, gonosz, ugye?
Mily könnyü lenne ,,jók" ügye...
Azaz... a ,,jók"! Ki merne majd megállni,
s előtted jónak köntösében járni?
A ,,jók"? Kik is előtted jók, Uram?
A jobb lator vagy János?
A farizeus, vámos?
Tizenkettőből egy,
ki éjtszakába hull?
Az üldöző Saul,
a damaszkusi kegy?
...Nem, nem, Uram, jobb így!
A pillanat
lesújtó büntetése helyett jobb az élet;
bár vergődünk, és százezer veszélyek,
MI BŰNEINK torlódnak rossz nyakunkba,
és bujdosás a sorsunk, könny és munka,
véres dolog, és verejtékes...
De mégis: tűrsz és vársz és éltetsz...

III.
(*Volt egy ,,kedvenced"*)
,,Az Istennek kedvence..."
Ki látott bele a szívedbe, Isten?
Kedvenceid megszámolhatni a szerencse
kinek jutott e földön itt lenn?
...Igaz, *volt* egy ,,kedvenced"...
Egy bizonyos, hogy az volt,
akibe' ,,kedved lelted"...
Haragfelhőkön volt vigaszfolt;
e vaksötétbe fény, aranyvirág volt,
amely e trágyadombi földre nőtt...
Szeretted. Nem titkoltad ég és föld előtt.
És adtál néki, adtál:
bölcsőül birkajászolt,
pólyául szúró szalmát,

nyomor, didergés birodalmát;
barlanglakást, hazátlan kóborok
bús sorsát. Még csak láger sem juta,
csupán Zsidóföld rossz országuta,
hol Istennek Kedvence
fejét álomra elfektesse...
S jutott neki a szégyendombra
mint ,,háborús bűnösnek": egy bitófa.
(Mert írva vagyon: ,,Föllázítja népit
Galileától mindezen vidékig...")
Igaz, volt még egy kedvenced:
ki tiszta volt egészen.
(,,Ne félj, kegyelmet leltél...")
Anya volt, szűz volt,
e hideg földön forró tűz volt,
akin szemed melengett.
S te, magasságbeli,
te vallottál neki
halálos, szent szerelmet,
az Énekek Énekét.
,,Liliomnak" a rossz tövisek közepett,
— kinek ,,egy haja szála veré a sebed..."
Ki teljesen szép volt,
szeplőtelen, ép volt,
földünk tavaszi dala volt...
Az egyszeri, vissza ki nem tér,
szűz volt, anya volt.
Kinek: hét tőrt üzentél...
Szent lelkéd kínokba keverted...
Fiát bitóra verted...
Alázat, bujdosás,
zsarnok elől futás;
majd keresztuton reszket
és ÁLL, ölelve egy véres keresztet...
Aki tiéd volt,
a másik nagy Kedvenced...

IV.
(,,*Kit szeret az Isten?*")
Óh, Istennek Kedvence,
te Moszkva szörnyű prése,
maró tüze és szaggató tépése,
te idegőrlő kín alatt
vergődő testvér!

Igazságot keresnél,
mely vasfüggönyt ráz, dönt falat?
Kimondom hát, mi a titok,
mely Szentek Szentjén kárpitot
hasított, égbe kaput vágón,
s e szennyes, torz világon
egyetlen kincset fölnövelt.
S kiért ma lettél,
te eltiport és összevert,
te megalázott testvér,
Istennek első számú fő kedvence...
Most harcban áll a kis Duna-medence,
de nem New York ír most riportot róla,
nem az számít, vajh látja s izgul-e Európa?
(Hogy te, kicsiny magyar, még visszaversz-e
új ostromot? Világ Sárkányán
törpécske hős, a harcot még birod?)
Nem újságcikkek írják, papírok!
Most ím az ég párkányán
előhajol, s lenéz az Isten!
Kedvencéül kit ma szemelt ki,
az hogy tud Isten hőse lenni...
Az angyalok az ég peremén
pirosló arccal, égő szemmel nézik,
büszke öröm és ujjongó remény
között az isteni
színműnek jelenésit...
„Kit fog segíteni
az Isten, s kit szeret?
Kinek küld záport, napsugárt, szelet?"
Ne nyögdelj rajta! Álld a rád mért harcot!
A hőst szereti Isten, s a kipirult arcot!
Az Isten nem filiszter, nem is zsarnok,
„szabad, szép játéknak" híve, hős iramnak.
Hegyeket torlaszt, óceánt vág végig
viharkorbáccsal... Láznak, szent haragnak
s lelkes csatának kimeríti mélyit,
s nem kavargatja gyáva-félig!
A „háborúk Ura",
„seregek Istene" ő,
tavaszos viharok kapuja,
nem téli halott temető.
Nem „pacifista"...
Békéje nem a ti békétek;

a hullák csöndje néki: vétek!
Tüze nem hűlt;
fiatal hős még, amiként első nap,
mikor ujjongón nekilendült
útjának, a messze futónak.
Nem fáradt öregúr az Isten.
Jól tudja, kit mikor segítsen.
Meleg szemével mindig azt csodálja,
ki lelkesül, ki boldog harcát állja!
Az Isten drága, örök, szent gyermek,
igaz idealista,
és annak tapsol,
pogány aljastól
ki nem vinnyog kegyelmet,
hanem miként *megbízta*:
utolsó csöppig állva elvet,
elvérzik sánc előtt...
Nem tisztel Isten más erőt,
csak Hős kell néki, csak Hős imponál!
S ezerszer hős, akit földi győzelmek fénye nem vakít,
s habár kudarc alázza, mégis gáton áll;
leverve, tépve és — megszállva,
akadályversenyét kijárja,
s halálig tartja posztját...
...A Földön országot, babért
a „győzteseknek" osztják;
ott fönn a tiszta harc, amért
az Isten tapsol. Bár szerencse
a sápadt főt nem koszorúzza,
s nyomortól, gumibottól
tört testét alig húzza,
— tudom, hogy ő az Istennek Kedvence!

V.
(*Beszélj magadért...*)
„Az Istennek Kedvence..."
Kik hóhérokkal gyötret...
Tajtékzó gyűlöletbe löktet...
Minden csizmával megtiportat,
s kinok tüzén perzselve forgat...
...Kiket is szeret?
Kiken is nevet?
Mit tudjuk azt mi?
Nem bálványistenek

halott sorából egy ő,
akinek jó ,,falazni",
mert itt-ott elhibázzák,
elejtve kormánypálcát...
Ő: maga az igazság,
és nincsen más igazság
fölötte vagy alatta.
Ő: bölcsesség maga,
habár nem látod, bár vak a
belé tekintő földi szem.
..Kinek is tapsol? Mit akar?
Éjnél sötétebb terve mit akar?
— hogy' is tudhatnám?
Mit magyarázlak téged egyre balgán?
Védd meg magad, ha kell, kiállván!
Nem vagy halott te, nem vagy bálvány!
Beszélni tudsz úgy, hogy beléje
a csillagrendszerek
jeges pályája megremeg:
szólj hát a tenmagad nevébe!
A rendedet, a jogodat ki védje,
ha nem magad? Tudod, mit művelsz!
Ki nálad ,,kedvenc",
s ki az, kit úgy versz,
mint atya gyermekét...
...A homlokunkon véres, szent pecsét:
a választottaké, avagy kaini bélyeg?
Vagy tüzes csókod éget?
Beszélj! Ne hallgass!
Itt kerepelnek vertek és hatalmas
nagy győztesek és konferenciák,
géppuskák, szájak, gyilkos és svihák,
vérszivó s vértelen hatalmak...
Csak te, te vagy, ki egyre hallgat?
Fecsegnek rosszak, balgák, bölcsek, ,,jók":
csak néked, Isten, nincs mondanivalód?

VI.
A szakadékos mélyekig ki látott?
Mily szent szeszélyben forgatod világod?
Örvénylő tengeredre ki evez be?
Elménk eltompul, logikánk sebezve...
Lidércfény értelmünk szerint,
hogy is ítélhet emberbölcsesség?

Örök igék, most zengjetek:
„Én gondolatim messze, mint
Földtől az Ég...
Föld bölcseit,
ötéves terveit,
‚világépítő' elveit,
törött cserépként elvetek.
Megzsibbasztom az agyatok,
elfullasztom a melletek,
összekuszálok kutatót:
Mert terveim nem a ti tervetek,
én utaim nem a ti utatok..."

(1947)

LEVELEK HAZÁMHOZ

I.
Szeretnék mostan lenni nálad,
igen, tenálad, teveled,
mikor a sírás rázza vállad,
s karodra hajlik szép fejed.
A „bölcseid" már rég elmentek,
a Prófétád is néma már...
Hallgatnak s halnak most a szentek,
az Árulásnak éje jár.
Siralom sír fejed fölött ma.
Barátod mind-mind cserbehagy.
Kapuid mind hevernek romba',
s magad, magad, csak magad vagy...
A gyermekeid fogság fojtja,
vagy sírba hulltak sorba rég;
és elfelejt világgá szórva
ki élne még, a maradék...
Elmúlt a bánat, el remény is,
csak éjtszakád, csak az maradt;
mégis az öklöd tartsd, keményítsd
a sötét néma kín alatt...
Én nem irok már ifju nótát,
csak ily öreges szomorút,
de nem feledlek: lásd, tehozzád

és veled írok harcos bút...
A te keserved ért el eddig,
túl óceánon, földtekén,
te néma harcod Délkeresztig,
te vagy, ki biztatsz, óh, nem én!
Te vagy, ki minket, kóborlókat
piros dacodra gyújtottál,
ki keservedbe' vigaszszókat
üzensz, bár sebed ugye fáj?
Csöndes dacod, elomló véred
— óh, hogy is mondjam! — életünk;
hogy állsz, hiszel, hogy tűrsz: tevéled
állunk, hiszünk és éledünk.
Jelszó lettél, te néma mártír,
kicsiny fajom, te óriás!
A történelem most ódát ír;
te műved: minket vívni látsz.

II.

Nagyon szép vagy. Nagyon szeretlek.
A bánatodban hétszer szebb.
Vagy távolságok szépítettek,
rossz levelek és bús versek?
Úgy látlak mostan ködbe'-fagyba';
utcáidon keleti szél
a szemetet, a port kavarja,
de hóvirág tavaszt beszél.
A hóvirág, a hófehérbe'
ünneplő nárcisz, margarét
legyen virágod; s boldog béke
hirét hirdesse, vágy hirét!
A vágyamét, mely hozzád balgán
átnyúlik két nagy tengeren,
s a vágyadét, én tiszta fajtám,
mely vasat tör s nyarat terem.
Eljő a nyár; teled fölolvad;
az égő, néma vágy s a dac:
csirák, mik mélybe' szótlan forrnak,
belőlük kél az új tavasz!

III.

Legyek prófétád omlott dómban,
s bár sose lássam fátyolod
tavaszi szélben lobogóan,

bár sose legyek nászodon:
reménytelen távolba' haljak,
mit bánom én, csak te ragyogj,
ha messze szöktek éhes varjak,
s ha rád nevetnek csillagok.
Tavasz lesz. Arcod hófehére
menyasszonyfátylát ölti fel.
Tavasz lesz. Elfolyt drága vérre
a Föld pirosan ünnepel.
S te szép leszel. Éji rőt rémek
már nem sápasztják arcodat;
csak szemed árnya lesz majd mélyebb,
és égőbb lesz, mert sírt sokat.
Te szép leszel, mint soha máskor:
a bánatod tesz égivé...
Fölkelsz aranylón, koronástól...
...Síromba én hadd dőljek,
mit bánom, messze tőled,
világnak s hitnek véginél...

UTAZÁSI KÉRDÉSEK

(*Nagy Ferenc amerikai útja alkalmából*)

Végre belátta tehát: ördöggel a társutazás csak
egy *gaz* irányba vihet, hol vörösen pokol ég.
S mondja, uram, miután bűnbánón vallja be: *tévedt*,
mondja: ki rossz sínjén futna *tovább*, mi is az?
Úgy? ,,Hazagyilkos"? amért is a nagy Tudományra *utóbb* jut?
S moszkvai gyorsról aki jóval *előbb* leugort?
S Nagy-tudományt ki tudá, mikor ön még *válta* bilétát?
Bűnös-e, ki *eleve* Moszkva felé be se szállt?
Bűnös-e, küzdve ki óvta faját ama végzetes úttól,
melyrül ön így enyeleg: ,,téveteg" és vak irány?...
Félrevezér, vak irányba bomolt kalauz! *hova lett*, ki
akkori jobb utakat járt a mocsárja helyett?!
Nézze meg: ön tenyerén, elvtársutazó, *mi vöröslik?*
hogy számol be a vér tengeriről, mely ömölt?
(más kevesebb veszedelmü uton haladót ha kivégze,
moszkvai gyászutasok kótya hadára mi vár?)
...Látja, Nagy úr, az Igazság őslogikája befogta:
vagy renegát most, vagy gyilkosok társa előbb!

CSÚNYA MESE

Egyszer a kis Ferikét elvitte a moszkvai bácsi
bécsokoládézni, mert Feri jó fiu volt!
Szófogadó, minden utasítást megteve rögtön,
hát még ammiután jó csokival telelett!
Bácsika inte csupán, s ő minden pajtit adott át
(volt, ki fejetlen holt, más nyomorék leszen ott).
Ám csokoládézó atyunak (mint sejteni tetszik:
őrült volt, dühödött!) elfogya már a gyerek!
Ekkor a kis Ferikét rendelte a ,,műhelyihöz" be,
ám ő nemcsak jó, volt *okos* is csudamód!
Nyomba' tudá: *baja lesz*; csokoládét enni ki fog majd?
S szökve levonta lepelt bácsika csínyjeiről...
Most az ,,amí" policáj körözést ada bácsika ellen,
és Ferikét etetik: több adatot ha tud-é?
S *tud*! sokat ő kibeszél, bent volt az ügyekbe' nyakiglan,
bácsika csínyjeit így jegyzi a fürge ,,polísz".
Kézre ha jut, hisszük: Ferinek fenekére püfölnek,
,,jófiuként" helyire: rögtön Aszódra viszik!

BESZÉLGETÉS DÓZSA GYÖRGY NÉPIVEL

I. Hogy magyar újra seregelne
Cegléd, Kőrös nevezetes város,
volt kapuja hajdan kilenc záros,
ma bizony a bánattal határos.
Sereglettek bennük pór-vitézek,
zsarnok urak ellen vérig készek;
régi dacon ma csak legelésznek.
Nagykőrös és Cegléd! Voltatok ti
vén haragnak vad kapunyitói,
szagény paraszt igaz lázítói.
Ma Kőrösön újabb urak laknak,
s nagy a szavuk emez uj úraknak:
jobbágyvállra régi terűt raknak.
Ül a pogány Cegléd városába',
süvegeltet vörös csillagára,
ha ki dacol, jut törvény vasára.
Szép Cegléden széket ül új bíró,

a parasztra százszor többet kiró,
mint valaha bármi szolgabíró.
Szegény Kőrös, hajh, te árva Cegléd!
Ha kaszáid egyenesre vernéd,
tán elfújnád, mint a szél a pernyét.

II. Hogy Dózsa úr kellene újfent

Mit gondolsz, ha a Nagybotú Lőrinc
népit gyűjti, s újra hadat őriz?
S Dózsa uram lobogót elöl visz?
Hej, de tőlünk új urak ellopják
nemcsak a szánk betevő falatját,
nemcsak Lőrinc pap kopogó botját,
hanem még a régi dacok jussát,
ellopják a magyar szomorúság
égő-kemény hősét is, a Dózsát...

III. Dózsa úr szólongatása

Dózsa uram, ugye, nagy jó György úr,
nem kértél te tanácsot pogánytul?
de nevire öklöd ma is rándul!
Voltál, ugye, mindhalálig, Dózsa,
zsarnoknak és pogánynak pallósa,
vasököllel senkinek adósa.
Égették, hej, hajdan a tested
zsarnok urak, de ma inkább reszket:
keserűbben emelsz ma keresztet.
Mert utáltad, ha ki vérünk itta:
gőgös úrra és dúló spáhikra
csordult dühöd egyazon szent kínba'.
Vérszipolyzó Fortunátus Imrék
gonosz hada a nyakunkon ül még,
s ölik fajod ama pogány csürhék.
Nem változott, látod, semmi itten,
seregelni köllene megintlen,
seregelni amaz öreg hitben.
Dózsa György úr, ma kell az a zászlód,
harcos szélben amely vígan játszott,
s min Szent Kereszt díszíté a vásznot.
S hej, Nagykőrös, híres Cegléd város:
folyamodni köll a vert kaszához,
kurucoknak örök igazához.

IV. Hogy a tüzes trónusú paraszt úr mit üzen

Üzen néktek Dózsa tüzes trónról:
Én jó népem, soha meg ne hódolj,
jöhet új kán, ósdi úr vagy mongol.
Nem kellett a hazai nagyúr-had.
Hogy' hajolnál meg idegenek úrnak,
s azoknak, kik a lelkeden dúlnak?
Bennetek van egyedül reménység,
Cegléd, Kőrös, ősparaszt keménység,
mert szegénység a régi szegénység...
Ti őrt álltok ama régi vártán,
György uratok becsületes harcán,
nem vehet meg titeket tatár kán.
S árva magyar, ne felejtsed: Dózsa
nem lett soha töröknek zsoldossa,
inkább kezit pogány vérbe' mosta.
Jöttment urak tettek újra trónra!
Tüzes, tudd meg, ma is Dózsád trónja!
S még utáltabb: hamis hódolója,
jó nevemmel aki játékot űz
égetőbben, mint a régi vad tűz:
fojtóbb bilincs, amelyre ma ő fűz.
S ebek tépik újra testem húsát,
bepiszkolják csatánknak szent jussát
júdásbérű fattyú fiók-Dózsák.
A nagy orzók engemet is immár
ellopnának: őrködj a vén sírnál,
ólálkodik mert ott áltanítvány
ama pogány lefizette hitvány.
Elragadni testem: foga vásna,
hogy ne jöjjön a magyar sommásra
Dózsa igaz nagy föltámadása...

(*1947. szeptember 19.*)

JÓ LENNI KIVERTNEK

Jó lenni kivertnek,
földönfutó vadnak,
szabadnak, mint gyermek,
kit út szélin hagynak.

Jó úgy lenni: senki
ne törődjék vélünk,
hét országra menni,
bárhol foly el vérünk.
Jó, miként a madár,
el-átalröpülnünk,
hogy ne kössön határ,
szérüink és csűrünk.
Kinek nem terítnek,
Isten terít annak.
Ő asztalán él meg,
kit a nagyhatalmak
kilöknek, elejtnek
s útmentire szórnak:
én titkokat sejtek,
már nem rém a holnap.
Holnap is, aztán is,
őszi harmat hulltán,
kipróbált útján visz
nem hagy el az Úr tán.
S hogy „ausländer" lettem,
meg ne vess azért te.
Tán nagyon szerettem
egy hazát, és érte
lettem én hazátlan,
s kemény leckét gyúrok:
hogy bár sok hazánk van,
egy végsőbe hullok.
Ma nekem, és holnap,
holnap már tenéked:
jön a hontalanság,
elkap, sodor téged.
Úgy csap le, mint vércse
gyanútlan libusra...
Tegnap még ki vélte,
hogy jutsz országútra?
Egyik nap a kályha
melegen dorombol,
másnap olyan tájba'
vak viharba' bolygol.
Se hazád, se házad,
se szived, se búd már.
A dühöd se lázad...
Ülsz egy keresztútnál.

Másodnap csodálod
furcsa, furcsa léted.
Harmadnap a vállad
már megrándul: érted...
Nem nagy dolog hullni.
Aki áll, az eshet.
S azon mit izgulj, mi
mindenkin megeshet...
Harmadnapon este
már vallod nyugodtan:
egyre megy, hogy Pestre,
Fokföldre hullottam.
Harmadnap éjféltájt
csillagokba mondod:
szereted e „sétát",
ezt a nomád sorsod...
S jó lenni kivertnek,
földönfutó vadnak,
szabadnak, mint gyermek,
kit út szélin hagynak...

S kinek nem terítnek,
Isten terít annak...

MÁR NEM MEGYEK TOVÁBB...
(Bevándorló dala)

Már nem megyek tovább: a zászlót
leszúrom itt. Mert itt érjen halálom.
Ajkam, mely annyi rossz csatán vitázott,
ne reszkessen már: elkékülve várjon!
Szemem, mely langy vizet s villámot ontott,
hideg legyen, kemény, mint jég s a gyémánt!
S ne verjen mellem vén rögeszmés témát,
mint bomlott órák, mint beteg bolondok!
S hogy visszajárni veszett múltba, lábam
meg ne kisértse álomrontó látás:
nyugatra nézzen fejfám; rajta ádáz
hideg betű ne tudja a halálban,
hogy hol születtem, merről sodrott erre

s miféle szél — óh, mily vihar szakaszta
engem tövestül... Honnan vett a Gazda
ily furcsa, fájó plántát messzi Kertbe...
Mert csöndes kertjét címem mit zavarja
(melyet ezentúl holton túl is hordok),
hogy ,,bevándorló, hontalan"... Ki boldog
honos holtakkal nem illik egy sorba.
És érkező dal vagy végrendelésem
e vers: oly egyre megy már, minden egyre!
Bomlott iránytű néz csak, néz keletre!
Kaland, száz pergő táj: nem rezdül mégsem.
Időm se lendül élmény tengerén sem,
mint halál percén megtorpant vak óra,
múlt pillanatra áll a mutatója
makacs nagy gőggel, tébolyult békésen...
...Már nem megyek tovább: a zászlóm
letűzöm itt. Mert mindegy bármi föld már.
Leszek ,,jó honfi", csöndes és hű polgár;
s azontúl... — mit rejt vígan avagy gyászlón,
— mily poggyászt hordoz zárt és büszke mellem,
sötét szemem örvényén mi a titkom,
min lázadok, min vérzek el majd titkon:
— azontúl senkit sose érdekeljen!

(*1947. október 22.*)

A tenger mellől

A POR DICSÉRETE

(Hontalanok vigaszául)

Szürkének lenni, mint az út pora,
mely, bár taposssák, föl nem nyög soha,
s minél vadabb a düh, mely rátipor,
annál följebb szállong az úti por.
  Érzőnek lenni, mint az út pora,
  hol bármely lábnak híven áll nyoma;
  autó ha járja, koldus talpa, vérző:
  a puha por hűséges, együttérző.
A széllel szállni, mint az út pora,
viharzó égig! Hogyha Isten-ostor
földön végigszánt, ő, a vak koldus por,
haragvó hadban ő a katona.
  Nomádnak lenni, mint az út pora,
  mely elszivárog, eljut bárhova:
  Párizs bulvárja, kopott kis Bugac
  vagy déli pampa: a por ugyanaz.
Szomjazni egyre, mint az út pora,
ég essőjére, békés bútorra
egy otthonon, hol megpihenne láza
(míg le nem törli egy kéz, s ki nem rázza).
  Szerénynek lenni, mint az út pora,
  kit gőgös gránitokból morzsola
  kínok viharja, s száz vidékre vert szét
  (mert csöndes mind, kiben nyílt seb az emlék...).
És megvetettnek, mint az út pora:
termékenyít bár messzi tájakat,
s humusz lesz sziklán, hol lehullana,
új honnak rajta termés, pénz fakad.
  De tiprott mégis, gúnyolt, söprűzött,
  és — verhetetlen minden vész között!
  Sziklát omlaszt, vastornyot dönt a bomba,
  de megfúlad, de fennakad a szürke porba'...
Mert nincs tovább: Ki porig omlott, szétfolyt
a kín, alázat, hontalanság malmán,
az győzhetetlen, mint az éj, sötét holt,
mert túlnőtt dölyfök, zsarnokok hatalmán.
  Jó proletárnak lenni, mint a por,
  amelyben díszlik ménta, vadkapor,
  kakukkfű-gyom, nem úri rózsa, jácint...
  (S palástjuk Salamon diszében játszik...)

Jó szürkeségnek lenni, mint a por,
alázatosnak, akit megtipor
ezernyi láb... Hurcoltnak és kivertnek:
ki szomjazója amaz Örök Kertnek...
  Jó: kiszámíthatatlan széllel járni,
  porként akárhol bármi hont megszállni,
  megfutni végzetet, mely mindent így sodor:
minden kevély szirt lesz majd szürke por.
Egyik előbb, a másik meg utóbb,
de kín dombjára eljut mind a Jób.
Nem jobb hát átalesni? Régi sor:
Voltunk s leszünk kavargó úti por...
* * *
Szürkének lenni, mint az út pora,
amelytől bíbor a nap alkonya...
És ő, ha nap, az égi, ránevet,
arannyá lesz: szikráznak porszemek.
  Előszedi mind titkos diadémját,
  s kitűnik *ott*:
  a megtiprott
  útszéli porszem mind megannyi gyémánt...

(*1947, a hontalanságban*)

OLY EGYSZERŰ

(*G. I.-nak*)

Oly egyszerű ez: csak a mánkat
tekinteni, és halk imánkat
csak mára küldeni kenyérért.
  Oly egyszerű ez: múlt-jövőről
„kezet levenni" gond ha őröl,
hol lelsz majd kosztot s házi cégért?
  Oly egyszerű ez: hont keresni,
út szélin botot vígan nyesni
vagy nekivágni óceánnak.
  Csak egyszerűnek kell maradni,
gyermekként kezet Kézbe adni,
s nincs árnya semmi éjtszakának.

(*1947*)

FEHÉR HAJÓ

Fehér hajó a kék vizen
bent áll a kikötőben:
s volt otthonod megint izen,
mint régen múlt időben.
Volt bánatod fölfáj megint,
mely veled suhant halkan,
míg jártál Nyugat tengerin
a múltadnak meghaltan.
Múltadnak meg hiába halsz,
mert ő él tovább benned:
távol hajón egy kürt kiált,
s a melled ugye szenved.
Látod magad, hogy' integetsz
ködökbe tűnő partnak,
hisz' minden elmúlt, már mehetsz,
hideg hullámok hajtnak...
Sirály is tőled elmarad,
napod más, más az ég is,
békülten nézed már magad...
S valami rezdül mégis,
  Fehér Hajó ha kék vizen
jelt ád kiáltó kürttel...
(Ne félj, csak régi holt izen:
volt hazád...
Elfoszló, messzi, halk szavát
egy darabig még tűrd el...)

A CLITUMNUS FORRÁSAI

  Laktak faunok egykor és szilének,
Carducci lantján zengett róla ének.
A jegenyék sora úgy áll a partján,
mint Tapolcán: az águk égre tartván.
  Kristálytükrén, amely ladikot úsztat,
felhők ragyogtak, vadludak elhúztak...
Vizébül ittam, berkét jól megnéztem,

Bandúziát és költőket idéztem:
szabály szerint mind, ahogy rendre kell!
S óh, semmi, semmi mégsem érdekel!
Csodás Itáliát bár járva járok.
Víz itt is csobog örök egy mesét:
Dunántúl, faluvég, s hogy tiszta Séd
épp ily hüvös, s hogy otthon zúg a Malomárok...

(1947. október 11.)

HA A KURUC GONDOLKODIK...

(Hlatky Endrének tisztelő szeretettel)

Gondoltad-e valamikor,
vén cimbora, Buga Jakab,
hogy itt ülvén idegenben
kupa bort és búdat nyakald?

Jó az olasz ürmösbora,
inkább innál rossz vinkódbul;
szép a talján szó, cimbora,
de szád belé megcsikordul.

Vélted, pajtás, hajh, otthon még,
míg aprítád a pogányát,
hogy épp nekünk nem jut hajlék,
s nem látjuk a Bodrog táját?

Bodrog tája, Ungnak mente,
be jó volt ott hadba menni!
Hivő, dacos regimentbe
be jó volt ott seregelni.

Be jó is volt hiven-szépen
a fajtánkért csatát állni,
s nem számítni: ki győz. Éjben
csillagokat nem vizsgálni.

Ahogy Isten adta: hetykén
forgatni a csákányt, tollat:
kuruc deák, minek lesném,
a csillagok hogy' csapongnak.

Nem mérkéltük, mint labancok,
jó-e vívni még a harcot...
Várhatni-e sikert, koncot:
nem kérdi, ki zászlót bontott.

Az a zászló, az a föld, nép
hogy ne jusson pogány kézre:
azért ugye újra ölnénk,
kegyet, sikert sose nézve?!

Minden rögit vérünk folyta,
minden árka könnyünk' itta,
nyírjeseit lábunk rótta:
mit tudja azt rongy Európa!

Bottyán úrnak fejit vették,
Esze Tamást sírba tették;
riadójuk zeng még, testvér,
lesz még roham Budapestér'...

Nem hal meg, kit kivégeztek;
minél mélyebbre leásták,
annál jobban gyökerezhet,
és kitör majd, mint imádság...

Buga pajtás, látom: benned
régi még a magyar virtus.
Töltsd a kupát, töltsd a kedved:
inni, ütni egyaránt tudsz.

Ha a kuruc gondolkozik,
„jó sohse lesz" abbul semmi:
ha kuruc gondolkodik,
kezd a fokos melegedni.

Ha a kuruc gondolkodik,
rozsdás csákány szögön reszket,
őszi nádas nótát vonyít:
ki maradhat akkor veszteg?

Pajtás, régi vagy még, látom,
fokosod is még a régi;
legény leszel még a gáton,
ha riadót fúj Bercsényi...

Kupában bor, ember gáton,
fönn az Isten az egekben:
minden helyén lesz, úgy látom,
ha indulunk vén seregben.

„Bor kupába, ember gátra!" —
régi nótánk énekeljük,
s nem tekintve kegyre-pártra,
a labancot, azt a férget,
azt a rőtszín-vörös mérget,
mint a kutyát, úgy kiverjük...

(*Róma, 1947. november 10.*)

MOST TÉL LESZ OTTHON...

Most tél lesz otthon... Vén Gellérten
fehér palást. A Csillebércen
friss hó ropog, és sínyomok közt
hó árnya kéklik napsütésben.

Városba' nyűgös villamost
hó altat (régi dajka) most...
Áhítatos csönd ül az utcán:
ez lenne Pest, a vén zajos?

A kirakatok piros fénye
kivérzik este utcaszélre,
hol nagy kupacban áll a hó:
friss még, fehér még... vár az Éjre.

Most tél lesz otthon... Mondd magadban:
„Már mindent, mndent általadtam,
hazát, reményt és vágyat űztem
e szívből messze... Így maradtam."

Magadba mondd: Mindegy tavasz, nyár!
Argentinában most aratnál,
itt meg szelíd ősz, édes, vágyó
ül dombokon... Ha itt maradnál?

Hát válogathatsz. Mért csak Egyre
feledkezik rá melled egyre?
Hisz tél jön otthon. Abb' a télbe
vacogni ma kinek van kedve?

Mert válogathatsz nagyvilágból:
minden tied... Még mire vágyol?
Mars, Tűzföld vár, van hat-hét bolygónk...
„Minden és semmi... Sehol otthon..."
- felelnék halkan. S fázom, fázom...
Kitagadott egy vén karácsony.

(*Róma, 1947. november 1.*)

IDEGEN SZŐLŐHEGYRŐL

(*Hlatky Endrének*)

Nem is tudom, mért:
szőlőhegyet mind szeretem nagyon,
ahogy az őszben álmodoznak
ködfogta rozsdaszín hegyoldalon.
Valami régi emlék
lehet ez bennem, több száz éves...
Kinn üldögélt egy ükapám,
mikor még zsongott a telt méhes.
De már az estet
pasztellködök mosták el lágyan,
s a tőkék fázva összebújtak
egy abaúji völgyhajlásban.
Arany nap még a sugárát
szétlőtte álmos földre-égre.
Ott üldögélt az ősapám
nyugodt szőlőben, hűs békébe'.
Ezüst ökörnyál csillogott
a rozsdás-darvas tőkék közt már,
leszüreteltek rég, itt kinn csak
az ükapám s a sárga ősz jár.
S mikor a békés, halk öreg
a völgybe néz le, hol sötét ül,
egy fájó-vérző révülést sejt,
sok száz éves jövőkbe szédül.

...Valami régi emlék,
múltaknak titka, jövők árnya
leng vén szőlőknek présházában,
mint hogyha bennük visszajárna
egy néma lovas Volga-tájrul:
elsőnek itta Abaúj borát,
a völgy előtte messze tárult,
s ellakta vígan múlt hazák torát.
És visszajár ott kuruc ősöm;
kancsó bor mellett hont sirat.
És rőzsefüst kavarg az őszön,
mint holt szabadság s volt urak.
Kupát emelne tán Bottyánra,
ha nem lenne már rég halott...
Így hallgat csak. S a sűrü ködben
alig pislognak csillagok.
Ha őszi ködben szőlőt látok,
haza és messze húz az alkony.
S lehet olasz táj, vén gall szőlő,
a nagyapámnak hangját hallom.
S talján lugasból verset írok,
míg — bolygó lantost — fog a köd,
ódon varázst kiáltva hívok,
fölvervén álmos szürke őszt.
Szőlőnek hullott lombja felzörög
valahol fosztott tőke közt...

(*Róma, 1947. november 12.*)

HADIFOGOLY-KRÓNIKA

(*Imre öcsém emlékének, ki fogolytáborban halt meg, de épp fogságba esése előtt főhadnaggyá lett. A versíró csak később tudta azt is meg. S azt is, hogy a fogolykórházban — „kilétét megtudva" — megölték, agyonverték.*)

1.
A fogolytranszport ott halad
a könyörtelen ég alatt.
Mellettük ködlő, nagy hegyek:
az ős Urál ott integet.
Három nap óta hóvihar,

a fagyos szél is csontig mar.
Egy hete tart a gyalogút,
szekéren hely nehánynak jut.
De jó is járni most gyalog:
ki nem mozog, az már halott.
Mert fagy süvít át csontokon:
ilyen hát ez a nagy pokol...
A sápadt hadnagy kocsin ül,
törött lábával, egyedül.
Üvölt a szél, a téli zsoltár,
s a nagy hegyek, mint jeges oltár...
(Jeges tájkép, jeges kulissza:
csak így emlékszik majdan vissza,
ki haza egykor tán megjő:
három esztendő nagy idő,
s mit tudnak többet róla még?
Szél zúgott, fagy volt, hó és jég...)

2.
A sápadt hadnagy kocsin ült:
törött lábával egyedül.
És átsüvít az agyvelőn:
„Mindennek vége. Nincs erőm."
Mindennek vége. A Pokol
messzi hazáján zsarnokol.
Ki vörös rémet támadott:
apa és testvér tán halott...
Hír jött: mind tudja a fogoly:
— nagy összeomlás! Haldokol
az otthoni, ki megmaradt,
a rom, piszok és vér alatt.
Üvöltve sír a téli zsoltár:
Vég és kezdet mindig te voltál,
s most: így végzett az Akarat...
...Az ifjú sápadt hadnagy ül
törött lábával egyedül.
Egy rossz pipán úgy rágódik,
hogy könnye is reá folyik.
Hideg facsarta, vagy a múlt?
...Volt otthona: hitet tanult.
Menyasszonya van. Két héttel
az esküvő előtt ment el.
Ki az, ki ilyet elrendel?
Mozgósít esküvők előtt,

fölforgat múltat, jövendőt?
Ki oly hatalmas, hogy csak játszik
népekkel, sorssal? S ki nem fázik,
barbár vihar ha végigzúg?...
Temetve nép, és cél és út...
Ki az, ki ilyet elrendel?
Az esküvő előtt ment el...
Örökre tán? Oly keveset
küzdött és élt. Foglyul esett
törött lábával első harcon...
...Egy éles szél vág át viharzón.
A hó ködölve kavarog.
Kuszás szakállra jég fagyott.
(Megismerné így anyja még?)
...Jaj, csontokig jár át a jég...
Egy ódon dalt ki is zúgat?
„Őket az Úr bajból kimenti,
megőrzi minden csontjukat,
nem hagyja végromlásra vetni,
egy sem törik belőlük."
S üvölt, jajgat szél, az őrült,
pokolból szökött gúnyos zsoltár:
Mivé is tettél? hova sodortál?
...Mi lehet most romok alatt?
vagy boldogabb, ki meghalhat?
...Jól tudják, otthon hogy' esett,
előttük folyt sok ily eset.
Letiprott lányok, csordaként
elhajtott népek... Zsarnok-kényt
már jól ismeri a fogoly.
Az elhagyott nép haldokol...
Ezer hangszóró szórta szét
a vörös hadnak győzelmét.
Jól tudja, mindez mit jelent:
apját megölték, s az a szent,
az a csöndes és hű anya
tán romok közt bolyongna ma?
(Bemondták azt is, Pest ma rom,
géproncs-, kő- és hullahalom.)
„A szél sír? Vagy, bajtárs, te szóltál?"
Vagy messziről kiált a zsoltár:
„Ne vesd meg az ő fenyitésit,
és meg ne und feddő intésit!

Akit szeret, azt megveri:
fiát sújtván, mert szereti..."
...A sápadt hadnagy kocsin ül,
törött lábával, egyedül...
„Járnod kell! Ez a fagyhalál!"
– szólnak hozzá. A vézna váll
aláhanyatlik. Csak mereng...
Vonul a néma hadsereg...

3.
Jelabuga. A fogolytábor
már várja őket. Meleg fából
barakkok. Ott benn tűz ropog már,
feledve gond; a fagyos zsoltár
csak kívül sír már. Semmi baj...
Hasábfa pattog. „Víg" zsivaj...
Majd egykettőre alvó csönd,
ébren csupán a láz ődöng.
A Sápadt Hadnagy lázveres...
Kusza szemével kit keres?
Kisebzett ajka mit beszél?
(Túlbőgi ázsiás vad szél...)
Mért hánykolódik? Kivel küszköd?
Vöröslő lámpán gyönge füstöt
mily lángnak látja? Mért kiált:
„Oltsátok... Ég... ég a világ!"
Börtönt és rácsot emleget,
rémeknek éjbe integet...
Kinn téli zsoltár lázadón
zokogva sír. Rongy-takarón
vergődik lázasan a Sápadt Hadnagy,
égő szemén s mellén gyötrő hatalmak...
A tetőn négy évezred dala zúg...
Viharon túl, ott, hallod, valaki
halkan kiált! Távolról hallani.
Mi szól? Vagy az is, az is már hazug?
...„Hüsége pajzsként vesz körül;
nem félsz az Éjnek rémitül..."
Egy bajtárs fogta vézna, égető kezét.
Aludt a tábor szerteszét...

4.
Másnap kórházba elkerült,
a szélvihar nem csendesült.

...Nincsen tovább! Itt megszakadt
egy embersors, egy tépett lap.
A hadifogoly-krónika
csak így emlékszik majd vissza...
A mátka vár, az anya vár.
És sírva verset eszkabál
valaki messze, kínzó ,,krónikát",
lesvén, a szélbe ki kiált.
Börtön, láger fölött, a Donnál,
Ural tövén, Pesten, Pozsonynál
zúg, egyre zúg a Fagyzsoltár:
gyilkos, üvöltő, titkos bóra,
a Sápadt Hadnagy búcsuzója:
,,Áldjátok az Urat, Hideg s Forróság,
Láz és Vihar, Balsors és Jóság!
Áldjátok Őt, Fagy és Hideg...
Havak és tépő vad jegek...
Dicsérjétek fölötte Őt,
magasztaljátok mindenekelőtt..."

(*1947. november 18.*)

NEKEM MÁR MINDEGY: KÓCSAG NEM LESZ VÖRÖS KÁNYA

Megpróbáltam, de nem ment semmiképp se.
Van, akit az Isten fecskének teremt,
s vándorsólyomnak. Futván a telet,
száll hét országon át. Van kóbor vércse.
Van bíbic: sírva egyre fészkit körzi,
kőszáli sas, ki száll, hogy visszatérjen,
merész suhanva, daccal és kevélyen.
S van bujdosó fürj, szálló vadlud, őszi.
Hát megpróbáltam, nem megy. Nem ereszt el,
benn kell maradnom itt e régi bőrben.
Békés galamb hát nem lehet belőlem,
a dac kitör, mint alvó kráter egyszer.
Nekem már mindegy. El vagyok már veszve:
vörösbegyek közt is csak verébnek
csiripelése ajkamon az ének,
hiába térit száz újság és ,,eszme"...

Fióka úgy csipog, mint csőre termett,
halálos holtig, bárminő a fészek.
S hiába zajganak a nevelészek:
javíthatatlan-egy marad a gyermek.
Demokratázhat Tildy, Atlee, Gróza:
Isten törvénye: minden állat járja
a maga útját. Kócsag nem lesz vörös kánya,
s a lázadó dal nem lehet pohárköszöntő próza...

(*Róma, 1948. január 17.*)

MÉRT NEM MEGYEK HAZA?

Mert nem lehet.
Az új divathoz nem tudok
fordítni vén köpönyeget.

Jár új divat.
Szavaknak is megváltozott
értelmük. Lennék nádi vad.

Ki régi még...
Ki vörös zászlót rongynak tart,
kit muszka vérbaj még kimélt.

A szótáromban
a ,,bolsi" ma is: áruló,
s az ilyen szótár könnyen — robban.

S miért is mennék?
A börtön úgyis telve mind,
helyet legföljebb erdőn lelnék.

Hát nem megyek.
Mert tetszik tudni, ,,bűnözőt"
úgy agyoncsapnak, mint legyet.

Mért lennék Ábel,
s bőröm Sztalinnak olcsó zsákmány?
Már csak én hordom itt inkább el...

Még hadd maradjak itt,
hogy hadd izguljon mind, akit
a lelke úgyse nyughatatlanít...

A sok pribék
remegjen otthon: „Konspirál
a nyugatos, és jő a vég!"

Hát igen: vége lesz.
Az izgalmuk mutatja már:
inog-inog a kártyavár.

Még nem megyek,
hogy kártyaváron kintről innen
én is rúghassak majd egyet.

Egy jó nagyot!
Addig még éltet, jó az Isten...
Aztán majd hazaballagok...

(*1948. január 17.*)

LIVODA

Valahol messze Bácskán ott lenn
van egy vad rétség: Livoda!
Eszembe ötlött neve most véletlen,
s az emlék, emlék hív oda!
A Livodára jártunk ki a nyáron,
míg gyerek voltam, néhány ujjnyi.
Csupa titok és nagy kaland volt.
(Apának arról jobb nem tudni...)
Mert rossz a híre Livodának:
mocsár vidék és nádas rét,
félelmetes vadak is bújnak
a zúgó sás közt, vad mesék.
A fő tekintély: tehénőrző
gyerek ismert ott mindent jól,
s a Rókusváros mezétlábas
vitézivel víg csata foly...
Mert Livodán az volt a bon-ton:

cipőbe csak a kódis jár,
de mezítélláb és kócos vígan
hancúroz a sok kiskirály...
Ezért bátyámmal ha kiszöktünk,
„saru-letéve" talpalánk,
hisz teknősbékát, nádjogart csak
sarutlan tűrt gatyásnak nyújt a láp.
Mily végtelenség volt az ottan!
az a nagy-nagy vad Livoda!
Nádak, vadak és kósza fickók,
óh, nem láthatlak már soha!
...De egyszer lábam sás megvágta,
vagy mi is volt: csak bőgve én
hazáig egyfolytában úgy futok, hogy
neveti bojtár, rét, tehén...
Hisz' még nem jártam oskolába,
oly kicsiny voltam, néhány ujjnyi,
mikor e nagy eset a Livodába'
velem megesett, jó azt tudni.
De apa meg ne tudjon semmit,
hogy mit mívelnek fiai...
Bár a harctéren háborúzik,
és kardja is van: igazi.
Anya kisöccseinkkel fáradt,
s az apa messze, olyan-olyan messze,
mint... Livoda most... s mint a „bánat",
mely lábam sással megsebezte...

(*1948. január 17.*)

ESTI SÍPSZÓ

Így. Most eloldlak, lenge csónak!
Ringasd el szépen fáradt testem,
míg néma füzek ráhajolnak
e rímfolyóra, itt a zsibbadt esten.
Csak te maradtál, vézna hű síp.
Másnak tán együgyű és tompa
kis hangicsálás; sebet hűsít
bennem, ha bánat s éj ül ablakomba.
Te mondd el most, hogy hogyan is volt...

Kolozsvár, Pest? Egy téli síkság,
szétszórt tanyák, kis horpadt viskók,
ahonnan jöttünk, barbár szittyák.
Te mondd el: értünk sírtál egyre:
vén zárdarom a csordakútnál,
s egy görnyedt csősz a szőlőhegybe'...
Ki fáj ma értük, hogy lehulltál?
Kisváros nyári vakmeleggel.
Duna-part, gömbakácok rendje.
És hó meg hó, egy halkult reggel,
mit víg szánkáknak zaja zeng be.
Te mondd el most, amiről szólnom
pogányul, túl dacossan zengne:
hogy minden úgy lett, ahogy ódon
hazai végzet elrendelte.
Hogy minden igaz: régi vádak,
síró eskük és óvó átkok,
a bujdosó sors, erek nádak,
zsombékokon lidérces lángok.
S bár bús mocsár, de honi mégis,
turjános réten bíbic jajgat,
és gémek, lápok, halk vidék is
ismernek itt: fiuknak vallnak.
Mért tartanálak? Sírj ki mindent:
a nagy, sötétlő téli estet,
mikor zuhogva zúzta csended
az őrült bomba, s verte Pestet.
Nyári Tiszádnak halk morajját,
dohos tanyákat karcos borral,
a vadludak kiáltó rajját
Győrött, hol ősz már gonoszt forral...
Sírván vigadva vén nótákat,
míg dacra rúgott éji kedvünk...
Mindent, mi egykor véres bánat
s lett: füst és köd... fölszállott... eltűnt.
Csak te maradtál, síp zenéje,
s te rímfolyó, mely vigaszt ringat.
Vak, oldott csónak fut az éjbe,
és nézik, nézik mit sem értve
sötét és néma füzek partjainkat...

(1947)

VÁLTOZATOK EGY FÉNYES NÉVRE

(Gallusz Tibor atyának)

1.

(Hogy mily szikrázó ez a név)
Ez a Te neved, mint a gyémánt.
Ég és szikrázik, mint a csillag.
Ha kimondom, virágok nyílnak,
tavasz lehel a téli kerten át,
fehér-lilán bódítnak orgonák.

Ez a Te neved, mint a hűs tej,
édes, szelíd; oly halkan csobban.
Epedve, lágyan, súgva és titokban,
úgy indul, mint egy haldokló kiáltás,
mint búcsúestén reszkető hű áldás.

2.

(Hogy betűi: öröm és élet)
Jegyesi jóság, vágy: ahogyan indul.
Mint szélzugás, mely nem tudod, hogy hol kél.
A messzeség susog, s a rút fagyos tél
fölolvad rá; meleg húsvéti szélre,
hű Szeretetnek muzsikás nevére.

És énekel az é, a második betűje,
új éneket, fehér ruhás had kék dalát.
Kihallani a Betlehemnek angyalát,
és sír az é, mint bárány hogyha béget,
az elveszett, ki sírva keres téged.

Zizegve zeng, csendülnek az ezüsthúron
szent citerák; mint kristály és üveg,
zenél, csilingel, zeng a Te neved.
Zugó patak csobog; sziszeg az őszi ág,
s az őszi széllel száll a zengő messzi vágy.

Úgy búg, mint gerle boldog sziklazugon.
Mély ez a név, mint betlehemi barlang,
mint szakadék, amelybe' mind elhalnak,
fájó kiáltás, torz bűn, rozzant élet...
Hűs völgyre csönd ül: együtt lenni Véled...

Suhan e név, mint angyal libbenése.
Mint galamb szárnya, s titkon járó Lélek,
úgy surran; — ódon illatú szentélyek
pirosló árnyán így susog a vágyam,
„kimondhatatlan nyögdeléssel", lágyan.

3.
(*Hogy e név népének erőssége*)
És úgy suhan, mint kard, a léghasító,
kétélű penge: surran, zúg és csattan.
Az ég megzendül, hogyha „Jézus" harsan,
megnyög a föld, mert paripák robognak,
csatakiáltás, vésztüzek lobognak...

Zászlónk és jelszónk, büszke szenvedésünk:
„Jézus, Jézus!" — végvári hősök rohamoznak...
„Jézus": haldokló népek most beléd fogóznak...
„Jézus, Jézus": a pokol rémületje;
Kapisztrán égre tartott feszületje...

Szabadságharcunk lángpiros jelvénye,
Heródes réme, Ignác büszkesége,
akit kigyújtott öt tiport világtáj
fölé, s ki úgy égsz, ötbetűs kiáltvány,
hogy belesápad minden zsarnok-sátán.

Hol ezüstkürtön indulóként harsansz,
szent lázadásra kelnek népek, zászlók,
keresztesek, Loyolák és Lászlók.
S bilincsben is zeng diadalmas, víg dalt
hősöd, kit álszabadság tépett, rugdalt.

Te egyre új név, édes dicsőségünk,
„Jézus, Jézus": Te földrengéses szent szó,
poklot átjáró, mélyekig vonagló,
eget kitáró, sátánt összezúzó,
királyi bíbor, diadalmas új szó!

4.
(*Hogy titka a történelemnek*)
Te írva voltál Isten homlokára
a lét előtt; neved ismerte Kháosz.
Csillag voltál a mély-vak éjtszakához.

Irtózat mart pokolba, Rád ha gondolt,
s harang kondult, míg Gábriel kimondott.

E nevet súgta boldog barlang mélyén
az édes Szűz, ki élet és reménység
lett Tőle; Tőle ifjult kérges vénség,
s hogy „Jézust" hallott, lenézett derüsen,
e rothadásos földre nézett Isten...

A Nyolcboldogság dombján ez a név járt,
és Pénteken ezt bőgte őrült csorda,
tünődve börtön árnyán ezt morzsolta
a gyilkos akkor, míg lakatja hullott...
„Jézus, Jézus": az első húsvét ujjong!

Oroszlánhörgés között e név sikoltott
aréna síkján, s hogy ledőlt kis Ágnes,
a „Jézus" bűvölt, vonzott, mint a mágnes.
Pongrácot párduc, nyílzápor Sebestyént
e névért mart szét, bíborozva testét.

„Jézus": a dómok sziklamély alapja,
„Jézus": Tamások sárgult, ódon lapja,
„Jézus": zörömbölő rotációsok
legmélyebb titka; elhullt missziósok
végső imája; Jézus, éles penge...

Ki ketté osztja a nagy mindenséget,
mint végnapon, úgy ma is, tegnap, egyre...
Imádó, zengő, boldog, hű seregre,
és gyűlölőkre, kik magukba marnak,
de tajtékozva is csak Téged vallnak.

5.
(*Hogy győzelme a végnapoknak*)
S az angyalok ha győzelmet kiáltnak,
„Jézus": e név lesz homlokon a vérjel;
ha könyv kitárul ama hét pecséttel,
ha megindul a négy lovas s a Sárkány;
„Jézus": e névben hull alá a sátán.

Szelíd és rémes, halk és csillagfényes...
Szüzek susognak égő szerelemmel,
haldokló-kékült ajkkal nyög az Ember,

s Téged kiált egy széttaposott kis nép,
kit elgyötört már annyi rossz hamis név...

6.
(*Hogy élete a versírónak*)
S én Téged veszlek most ajkamra mézül,
nyelvemre dalnak, homlokon pecsétül,
bíbor jelül, kit fél a sápadt Angyal,
s ki beragyogja életem arannyal...
Köszöntsön Téged most e hű szabad dal...

(*1948 január*)

ÁMEN! ÚGY LEGYEN!

Ámen. Úgy legyen.
s akik hegyekbe felfutottak,
ne leljenek sehol se menedéket!
Hadd hulljanak el jók vagy rosszak,
teljék be nagy és kicsi végzet!
Szétszórjanak vagy irtsanak ki
keltát vagy gótot vagy magyart...
S a bújó üldözöttet barlangjába'
hadd érje el a kard...
Hogy minden végzet, bölcs és kába,
hogy minden mindenestül
beteljesítve hadd legyen...
S az Igazság, ha moccan, rezdül,
ha szóra nyitná ajakát,
a homlokán már ott meredjen
a szégyenbélyeg, hogy: „hazugság"...
Ezernyi vérvörös plakát
és minden újság
Őt űzze, mint a sebzett gímet
száz véres nyálu éh szelindek.
Az undor, genny szószéket leljen
minden igaz és szent helyen...
Ámen. Úgy legyen!
Jöjj el, tavasz! Cseresznye, alma, mind fakadj!
És törjön rátok sanda, gyilkos,
bimbó-eltipró téli fagy!

Az élet zúgjon, mély erős,
a halál is járjon, sápadt hős...
Hadd hulljanak és keljenek
a népek s földi istenek.
Végezze el a kiszabott munkáját
diktátor, hóhér, vértanu...
Galambok és kányák,
a keselyü és költöző daru...
És csak az Akarat,
imádva ő legyen
egyes-egyedül földön, s fönn egen
s a föld alatt...
Ámen. Úgy legyen...
Legyek én kis nép vagy nagy nép fia,
temessen el tán Fokföld, Csíle vagy Szibéria...
Koporsómon kilenc pap díszbe zengjen,
vagy vörös hóhér úgy kaparjon engem
a föld alá, mint rossz ebet...
Fejfámat lássa Kolozsvár, Szeged,
vagy a lakatlan óriás sziget,
hol örök télbe s éjbe hányja
fáklyázó lángját Erebus vulkánja.
Hó, tűz között és egymagán
hulljon el egy vak éjtszakán
a kitagadott, ,,bűnös" és ,,pribék".
Mert minden egyre, csak egyre megyen.
Mindenre és mindég:
Ámen. Úgy legyen...
Azt hittem egykor: Ő a béke,
ki mindig csöndet és tavaszt akart,
csakis virágzó almafákat gondolt,
menyasszony-lomb az ékessége,
s csak buzát hintett, sose konkolyt...
Ma már tudom, hogy Ő a Kard,
tömegmészárlás, vak kereszt is,
az atombomba vagy a pestis.
S bár Idegen Kéz hintett konkolyt,
Ő volt a hintés és a hullás,
a fölnövekvés, vérbe-fúlás...
Ő együtt: üllő, kalapács,
az ostor kékje s a csapás.
Gondolt tavaszt és gondolt poklot,
s mindenre, amit Ő kigondolt
— bús vesztem avagy víg kegyem —

mindenre mindig:
Ámen. Úgy legyen...
Azt hittem egykor: Ő a béke...
Ma már tudom, hogy Ő a Kard...
Harcot szeret, és vért, vihart,
földrengéses vidék az Ő vidéke.
Ő: üldöző és üldözött,
hősökben ott van, s bűn között,
hol vérrózsák meg liliomok nyílnak...
A zsarnok öklén, vértanú tört testén
az Ő neve piroslik, mint Sebestyén
ziháló mellén érces nyilak...
S az én imám ma így eseng:
Mindenre mindig:
Ámen. Úgy legyen...
Mert most is azt kiáltom: Ő a jóság,
vagy ami több talán még: a Valóság.
S ha Ő a seb, hát jó a vert seb.
Ha Ő a tőr, nincs tőrnél szentebb.
Ha Ő vihar, legyen *az* áldott,
ha Ő a tél, telet imádok.
A zsarnok-bombán, hóhérbárdon
csókom s hüségem ott párálljon.
...Nem zsarnok Ő, és nem is hóhér,
mégis Őnéki hull a vértanúvér
két ezred óta, Flávius cirkusszán,
Betlehemben s szegedi utcán...
A Duna-völgyön és Sion-hegyen;
míg szét nem hull atomnyi röggé
e sárgolyó, amint Őnéki tetszik,
évmilliót forogva, vagy tíz percig...
„Ámen. Úgy legyen..."
Mostantól fogva mindörökké
minden ámenemben ez legyen...

(*Róma, 1948. február 6.*)

SZAVAK

Költő, szavak vajákosa,
egykor ki hitte volna, hogy leszek?
Akit nem izgat üzlet, láz, tusa,
csikorgó öklök, szétoldott kezek,

az átok, áldás, melynek örvénytorkán
hányódik fajtám, őrült és beteg...
Csak annyit izgat: szépen zúg-e orkán?
s mely rímre fáj föl a sebzett ideg?
Ki egy-két szóval mindent elintézel,
,,demokrata", ,,fasiszta" világ, nézd el
e seblázat, hol szó az ópium.
Az édes méreg, feledés és emlék
ti vagytok, szent magyar szók, kik a nemlét
határiról megtértek,
mint éji hű kisértet,
elnyugtatván fejem egy ósdi bún.

(1948. február 5.)

ÁGFALVI CSILLAGOK

A csillagok ragyogtak, mint a gyémánt,
kérlelhetetlen megszabván utam.
Ők tudták már, mily végzetes kötél ránt,
sirásba fúl-e a kezdő futam,

vagy áldás lesz-e végül, diadalmas
orkeszterzengés, ők tudták a szent
magyar mennybolton égő csillaghalmaz,
míg vonaton a határfához ment.

Éj volt. A sínek kattogtak ütemben;
és nem is vettem észre: a magyar
ütemből osztrákra hol vittek engem,
s e halk nyitány mily nagy ópuszt takar.

Kattogtak sínek, dübörögtek kamjonok,
süvített dzsíp és vén motor alattam
azóta száz, de ma is az bujkál konok
alapmotívumul, mit akkor kaptam:

Hogy csillagok ragyognak, mint a gyémánt,
ágfalvi csillagok a hideg éjbe',
s kik tudták már a sorsomat négy éve,
hallgatnak, várnak, bölcs örök próféták...

MINT GYŐZHETETLEN REGEMENT

Szép volt, és fényes, mint a május,
az ifjuságod; bárhová juss —
az elkisér szivedbe' bent,
mint győzhetetlen regement.

Jártál Alföldön, jártál Pesten,
poros út mentin a kereszten
merenghettél, ha nyári nap
letűnt, s elért az alkonyat.

A szénaillat hűs békéje
tiéd volt akkor, s mint a kéve,
mely boldog behordásra vár,
betelt szived: megnyúgodtál.

Tán Ángyád-puszta, Kis-Velence,
hol esti dalt vén kolomp verte:
csöndes és mély volt az öröm,
hab se rezdült tótűkörön...

És lettél Erdélynek fia,
láttad szent Transzilvánia
hulló határit, hol Szamosnak
vizei omló partot mosnak.

Fatornyos, kicsi templomok,
ürült kastélyok, vén romok
között még egyszer átölelted
az elbúcsúzó, tűnő lelket.

Még emlékszik rád a Magúra,
s tán írva áll egy vén kapura,
hogy arra jártál egykoron:
örök ott erdő és orom.

Örök marad, mi egykoron volt,
s ki teli mellel ott barangolt,
mint méh a mézit hű kaptárba
mindent magával visz, ha várja

a végső ház akármi honba...
Mert változatlan nyugalomba'

a belső mindig egy marad
őserdőn, ormon, föld alatt...

És egy marad, a fényes május,
az ifjúságod; bárhová juss,
az elkisér szivedbe bent,
mint győzhetetlen regement...

(*1948. április 23.*)

EGY HOLT LOVAS

Egy holt lovast, egy tiszatájit
idézek, hogyha éjtszaka
a veszett múltba visszafájit,
hogy nincs menekvés, út haza!

Valami alpi völgynek sarkán,
vagy burgund erdő rejtekén
tévedt ki büszke hadból balgán,
vagy rabként kallódott szegény.
Vagy ki tudná a titkot már ma?
meleg szem fogta? bűvölet?
És elveszett, mint kusza tárna
vak mélyén gyermek, ottfeledt.
Év gyűlt az évre, súly a súlyra,
s már tudta jól a halk rokon:
hatalmunk, megszületni újra,
nincs semmi földön, csillagon.
A vén Rhodán vagy kékes Rhénus
közönnyal ballag; sápadt Hold
fagyossan nézi, hogy megbénulsz,
ha egy-egy este ,,sárga folt",
végzet gyanánt kigyúl a bélyeg:
hogy nem lehetsz más, csak ki voltál;
s eke-nem-járta ősi mélyek
mélyéről fölzúdul a Zsoltár!
...Fölszínen szánts bár, új magot vess,
arass vígan a frank-, spanyolnál;
szemed honvágytól sose nedves;

fut éved: őrli Szürke Molnár...
Spanyol, frank lettél: nincs veszély!
– mikor egy este, mélyen, benn a csontnál,
mozdul beléd tört nyílhegy, és ideghez ér!
Fáj akkor, sír, kiált, üvölt a Zsoltár:
„Óh, Jeruzsálem, régi város,
ha rólad elfeledkezem,
száradjon el a jobbkezem!"
...Kemény és forró lesz a puha vánkos,
s a tiszatáji vándor
emléktől, kíntól, vádtól
nem alszik azon éjjelen...

(*Róma, 1948. március 5.*)

A SZÜLETÉSNAPODRA

Csak innen írom, bár nem ér el
a börtönödbe ez a vers,
ki halkult szép fejeddel, a fehérrel
most kemény priccseden heversz.
Levegőt nézel, és rám gondolsz,
hogy gondolok-e most terád...
Vasajtót s vasfüggönyt zárt egy gonosz sors
kettőbk közé: hát nincs virág...
Nincs fölköszöntő unokákkal,
kezet nem csókol vén fiad...
De rólad szól egy-egy vak éjen által
idegen csillagok alatt.
...Már hatvanöt év nyomja vállad,
és néhány börtön terhe nyű.
Görnyedt lehetsz most, fanyar most az állad,
s a szád szögletje keserű.
Vagy napi titkos misék halkan
kisímitják aráncokat?
S a belső fronton győztél, ott magadban,
mert vívtál s vivódtál sokat?
Fehér hajad a békezászló,
s havas tetőknek csöndje ül

szivedre? (Égett annyi drága láztól!)
Vagy gyötrődik most egyedül?...
...Hatvanöt év. Egy harcos élet
az igazságért, népedért...
S hajód az elnyomottak és szegények
rossz partjain ma révbe ért?
Hisz értük bontottál vitorlát,
és értük folyt a vér, a könny...
A szép tusák, a víg lovagi tornák
vége hát hosszú, mély börtön?
...Hatvanöt év, két emberöltő!
Hogy' írnék lázas balladát,
ha szót találnék, mint egy régi költő...
De most alázatnak dalát,
most azt kell énekelni, hű rab,
ugye most halkabb lesz a szó;
a rétoroknál többet most kivívhat
a néma kínnal áldozó.
S míg Marx—Leninről demagógok
ontanak szó- és könyv-özönt,
nő új palánta, sebzett magyar Jóbok
meleg könnyétől öntözött.
Egy új palánta... Óh, megéred?
megéri, akit összetört
szerb, ávós börtön, meggyalázó bélyeg,
húszévi harc és gyász és böjt?
Kinek ma társa egy rossz bögre,
és pléhcsajkában az ebéd;
s ha dolgozik,, egy szurony áll mögötte,
és gyűlölet, a vöröslő, setét...
Ő levegőt néz' s már nem gondol,
csak annyit tán, hogy: gondol rá
kis ünnepén a távoli nyugatról
valaki...? aki halk dallá,
alázatos fehér énekké
lecsillapitni vad sebit,
és küldeni tenéked úgy szeretné,
mint nyíló rózsát, ünnepit...
És megüzenni: hogy naponta
reggel negyed nyolc hogyha üt,
reád gondol piros-biborba',
vagy bús lilában mindenütt...
A gyertyák égnek, és a vásznon
a hófehér, a drága Kincs!

Ő üdvözöltet, áldva száz meg százszor,
akárhogy tör most a bilincs.
...Aranyékszer az, mit Őérte hordasz,
én büszkeségem, hős Apám!
Nyikorgó priccsen ülsz, és messze bolygasz
sziveddel most a múltba tán...
Melledben alszik a magyar dac.
Fejed fehér. S a rácsnak hajlatán
a fölkelő Nap rásüt éppen,
amint ott ülsz a félsötétben
e szép és bús nap hajnalán...

(*1948. március 12.*)

ÉVFORDULÓK

Egy éve: havas nagyhegyek
környeztek zordul engemet.
Két éve: zörgő autó vitt
tábortól rongyos táborig.
És három éve: az Izár
partján bámultam, a viz-ár
hogyan rohan Kelet fele...
Zöldült a fáknak levele,
mert akkor is tavasz volt... Tőle
új sebet szerzett ez a dőre
hazavágyó szív. Érthető:
friss volt a honvágy, égető...
És negyed éve, negyed éve!
óh, szent Kolozsvár! Ki beszélje
ki boldogságom! Iskolás
szép őszt, hársfákat, hangolás
melyeknél olyan jól fogott!
a havat, amely ropogott
sarkam alatt, a hűs telet...
Nem is tudtam — mint kisgyerek —,
mily boldog voltam negyed-éve!
S ma — sorsom, fajtám oldott kéve.
Széthullott, út szélére vesz!
De fehér hattyúként evez

emlékeimnek hűs taván
képed, Kolozsvár, bár talán
föl csak most utólag fedez
téged e balga, kába mell...
Mely gyermekként emlékivel
feledten játszik, révedez,
csorgó piros vért észrevesz;
mégsem eszmél rá, mit mível:
hogy kést forgat, mely gyilkosan sebez...

(*1948. április 23.*)

MÁJUSI VIRÁGÉNEK

(*A régi dallamra dúdolva Pistának szeretettel*)

„Ejhaj, gyöngyvirág,
teljes szegfű, szarkaláb,
bimbós majoránna..."
Be jó is volt köztetek,
gyógyult ottan a beteg,
kertetekbe járva...
kertetekbe járva...
Húzd a nótám, húzd tovább!
égi zene, földi vágy
keveredjék benne!
Sejhaj ugye, gyöngyvirág,
széles-hosszú a világ,
mégsincs helyed benne...
Sírj csak, vonó, nóta, sírj!
beteg sebre nincs más ír,
csak a régi nóta...
Teljes szegfű elhullott,
ami volt, már elmúlott,
bolond, ki siratja,
bolond, ki siratja...
Szegfű sorsa hervadás.
Az emberé: csavargás,
csavargás a sírig...
Szemed alatt szarkaláb
szaporodik, s hajt a vágy,
ha a szegfű nyílik,

ha a szegfű nyílik.
Szegfű nyílik hófehér,
az illatja ideér...
Be jó lenne szedni...
Pesti dalt hoz az éter,
s mardos újra a métely:
haza kéne menni,
haza kéne menni...
Sorsunk, igaz, csavargás,
otthon se lesz megnyugvás,
csavargunk a sírig.
Hervad szegfű, szarkaláb,
de sírodon legalább
magyar virág nyílik,
magyar virág nyílik...
Magyar május, régi kert!
téged keres a kivert:
kigyúlt a vágy újra!
„Ha kertedbe mehetne,
és ott kertész lehetne,
mindjárt meggyógyulna,
mindjárt meggyógyulna..."

(*Barcelona, 1948. május 5.*)

A KIVÁNDORLÓ GYÉNUA TETŐIRŐL

Így szólt imánk a tenger asszonyánál,
Madonna della Guardiánál:
Hatalmas tengerárak büszke vén ura,
kihez, bár föld kerekségét bejárja,
megtér mindég a világlátott gálya,
mert öreg tornyaiddal hívod, Gyénua...
Vándor Kolumbus, messze-hullt fiad
hírnév, arany közt, vagy sötét nyomorba'
csak visszafájt a San Lorenzo-dómba
s egy kicsi házba ott az ódon híd alatt.
A tengerészek őre, hű Madonna
hisz hivó szemmel elkisér a sós vizű vadonba,
járj Indiákon s déli óceánon...

Szétvertek Anyja s Tornya: Boldogasszony
kóbor népének ma is révet, hont mutasson,
hol vert magyarra béke, béke várjon...

(*Genova, 1948. március 28.*)

FURCSA ESTI VALLOMÁS
(*Óda a magyar nyelvhez*)

Szerettelek, mint végzetet,
mint haldokló az életet,
mint szomjazó a hűs tejet,
mint piros almát kisgyerek,
mint vándor: útat, lepke: fényt,
zenédnek őrült rabjaként
szerettelek, mint végzetet,
mint haldokló az életet.

Te voltál nékem levegőm,
a csontom, vérem és velőm,
a békítőm és uszítóm,
a homlokomra hullt szirom,
borostyánlomb és fűzfagally,
mely rám hajoltál, a sóhaj,
mely ágaidat lengte át...
Tebenned szóltak citerák,
és búgtak mélyen orgonák
s a harcra hívó harsonák:
te voltál, te a nagyvilág...
Minden szód gyémánt volt, és ékkő,
kristályos, mély tűzű, kék lánggal égő,
mérges smaragd és halk zafír,
rubin tüzén a tiszta pír,
és indiai ametiszt
csodás lilája, meleg ízt
erembe te sugalltad át...
Zenélő gyöngysor-mondatoddal,
csilingelő rézcsillagokkal,
kis ezüst Holddal, ércnapokkal,
mindig nyugalmat adtatok,
óh, vasveretű mondatok...

Te hoztad nékem Indiát,
tundrán lidérctűz imbolyát,
ugor halász bús énekét,
a vogul végzet csontjegét,
a húnok zúgó vasnyilát,
lovak dübörgő rohamát,
és Ázsiát, óh, Ázsiát,
a jáspisfényű ősanyát...
Sámánok monoton dalát
s Betlehem csengő csillagát,
szivárványszárnyú Gábrielt,
a halkan zengő égi jelt,
a Hegyi Beszéd mély szavát,
az ibolyának sugarát,
Tibériásnak kék tavát,
a pálmalombot Kármelen,
s kik elhullottak vértelen:
Pilis száz árnya átsuhant
tebenned: egy-egy régi hant
megmozdult, s ébredt vén vitéz,
ki Érte újra halni kész...
Penészes börtön hűs lehe,
a halni tudók ünnepe,
te vagy, te vagy a régi dac,
a megtiportan is Igaz.
Korbács alatt elvérező
kemény turán-faj, vérmező,
hol elhullottak szép fejek,
s – nem győztek pogány istenek.
A büszke tiszta lázadás,
egy elvért néma meghalás,
az égre tartott lobogó,
te voltál, kristályt-csobogó
és lelket hívó szent varázs,
te mindig izzó szénparázs,
te költögető égi jel,
te csontmezőn Ezékiel...

Tudtál zenélni, sírni, vágni,
ujjongni, hinni és imádni:
óh, tudsz-e még, óh, tudsz-e égni,
idegen földön is remélni?
Hisz' benned szólt az Ég nekem,
s benned felelt az énekem.

Tebenned jött az ős Ige
a sziktavak mezőire.
Tebenned volt találkozóm
Vele, kit ma is áld a szóm;
Vele, ki ajkaimra tett
téged, e földi életet...
Vele, kit halkan kérdezek:
e fájó útra mért vezet?
és csöndbe' mondom Őneki:
barbár zenéd nem szereti?
Lásd: több Ő, mint a csillagok,
s mint benned égő ősnapok...
Ő így akarta, s tán lehullsz:
harangoz már az Angelusz.
Szerettelek, mint végzetet,
mint haldokló az életet,
s most elsápadsz az ajkamon,
távol kell tőled bolyganom.
A zűrzavar vesz most körül,
mert Őt sem lelem mesterül,
és elmosódik furcsa szód,
mint távol Kassa, Győr, Aszód...
Naponta gyöngébb lesz a lánc,
mely összeköt, már fogy a láz.
Naponta egy-egy ige elhull
szivembül és hülő ajkamrul,
én lelkem csengő ősi mása,
én őseim föltámadása!
Vagy kinek hívnak, ki lehetsz?
A képed messzi ködbe vesz...
Nem is tudom, e monoton
szavakat kinek mormolom:
egy Nyelv: egy Végzet: nemzet-e?...
Jaj, elmosódó volt-zene,
távol kiáltás, jaj, üzen?
míg hamvadoz tábortüzem...
Vagy Ő maga az, sírva ma
kinek vállára hullana
e kósza téli énekes,
ki szókat hasztalan keres...
Lásd, úgy elvesztél, már neved
sem ismerem... Mégis neked,
e holt dalt néked tördelem,
tiéd e furcsa szerelem...

Tiéd e fájó vallomás!
mit bánom, érti, hallja más?
Mit bánom, magam értem-e,
csak te tudd: hív e vad zene!
Elédbe hullnék, s messze vagy,
körös-körül itt tél s a fagy.
Jaj, érthetetlen tördelem
reménytelen, holt énekem...
Szerettelek, mint végzetet,
mint haldokló az életet...
S a gyökértelen, rossz gally sápad,
mert nem leli a tartó ágat...

(*Barcelona, 1948. április 23.*)

IGNÁC ÉS FERENC

1.
Ezt most tudtam meg, hogy mi volt a harc,
amelyben sebet kapott Loyola,
Pamplonát ostromolván...
Egy népre ott borult sötét kudarc,
s egy kicsi fajnak szabadságdala
ott némult el örökre tompán.
Mert ott bukott el Navarra.
És ott kapott sebet a büszke honfi,
Guipuzcoának lelkes vére,
ki önfajára ment a nagy király nevébe'.
Most már tudom, a kórház angyala
s az a vastag könyv mennyit tudott szólni...
Ki kórházablakból a csúcsokig látsz:
Navarra csúcsairól mit gondoltál, Ignác?
De nem! Te nagy királynak voltál hű lovagja,
s most még nagyobb, a legfőbb Hívás ért el.
És elindulsz egy új seregbe, izzóbb vasba'
élesebb karddal, tisztább vérttel...

2
Ezt most tudtam meg, hogy a kis Navarra
hadában ott küzdött az öt Xavér,

Ferenc testvérei meg apja.
Őnékik, szabadsághős kicsi népnek,
őnékik nem termett babér,
csak lázadásért börtön
s halálos ítélet a büszke nagy királytól,
akinek országában Nap ragyog örökkön.
  És túlnan, távol
akkor Ferenc Párizs diákja volt, s a lenge
Szajnának partján a vak ég,
a néma és kopott ég
nagy ólmos boltját mindhiába verte...
Börtön, kivégzés és egy eltiport nép;
nagy örvény az, óh, mély-mély szakadék!

3.
  Jött Ignác, és beszélni kezdett.
Ferenc hallgatta, Ignác is Ferencet.
Óh, hogyne tudták volna ott egymásról,
ki melyik ,,párton" állt...
De az Ige már többről szólt, és másról,
s feledtek népet, vért s királyt.
A győztes és a megvert had fia
egymás vállára ráborult...
Készült az égi nagy história,
és Indiák fele már szikrázott az út.

4.
  S ezt most tudtam meg, most tudtam meg, csak most!
A Világhódító Ferenc utolsó napját!
Feledt már hont, spanyol királyt, testvérét, apját,
víg könnyű sorsot és vak ólmost...
Ki könnyet-vért csak Krisztusáért ontott,
babért csak érte halmozott,
s nem ismert mást, csak égi gondot...
Hol már Navarra? Távol hangos emberektől,
Nagy Tenger partján, távol földi fegyverektől,
Ferenc egy kis japán szigetkén
beszél az Éggel, végső lázban fekvén.
Ezt most tudtam meg: Csöndes-óceánon
először szólt akkor, keményen, sírón, vágón
és gyöngyözőn, mint régi gyermekajkon,
az a nyelv, a rég felejtett vaszkón.
  Ferenc ma válni készül,
és ím, kicsiny Vaszkóniának nyelvén

agonizál, az Istennel perelvén,
perelvén édesen és égő hitben.
Lehajlik most, és hallgatja az Isten.

5.
Már végtelenbe lát, s az angyalokkal vált szót.
Köddé foszoltak hangyatúrás-birodalmak
és tarka rongyok: zászlók.
Egy tüzes arcú új angyalnak
beszél talán új titkot, idegrázót...
Vagy réges-régi emlék szólal
most halkan, mégis egekig hallatszón?
A jámbor fráter néz ijedten, hallgat...
Lázasan, furcsa, titkos szóval
liheg, ropog a messzi nyelv, a vaszkón...
Ezt most tudtam meg, és a vér,
a vér megindult bennem is!
Hogy tudtál lenni ember is:
köszönöm neked, hű Xavér!
Köszönöm, megvert kicsi nép fia,
hogy bár Japán vár, Kína, India,
s az Örök Ige, íme, integet:
maradhatott egy rejtett kis sziget
– csak annyi, mint egy sírhely –,
hol holtig hűnek maradni szabad...

Köszönöm néked utolsó szavad!

(*Barcelona, 1948. április 28.*)

TANÁCS ÉS ÖNBÍRÁLAT
(*Kosztolányi Dezső emlékének*)

Most már tudom, hogy mi a baj:
mind kidalolni nem kell,
mit belül hordunk. Szép a dal,
ha csak fölszínen leng el,
fehér sirály, föllibbenő
szárnyával vízre csapva,
hogy hűs hullámtól kedve jő
ívelni föl, a Napba.

Szegény vers! Megkínoztalak!
Túl mélyre fogtam hálóm.
A mélyben szörnyeteg halak
lakoznak torzan, fájón.
Lent éj van, súlyos, fullatag;
hat légnyomásba' laknak;
szökellő piros vér fakad,
ha fényit látják Napnak.

Túl mélyre fogtad verseid,
mindent kizengni vágytál,
s mutattad melled nyers sebit,
mit őrült kézzel vágtál.
„Önkínzás, ének"? — Nem igaz!
Nem véres konc husunkból:
az ének égbül jött vigasz,
kit esdett kósza Csongor.

A földön titkos idegen,
a földdel égi játék,
mély álmu bűvös éjeken
tündéri szép ajándék;
az árva Csongor rettegett,
és nyugtató hüs álma,
kiért harcolni nem lehet,
az ingyen osztott pálma.

Óh, könnyü légy, és fölszines!
A seb ne lássék semmit!
Fehér sirályként fönnrepess,
s csupán egy lehelletnyit,
egy szárnycsapásnyit érj habot,
érj fanyar izű tengert...
Szivárvány-szőni szent Napot
a fölvert habba rendeld,
aztán: a szárnyad, szép vitorlád
feszítsd ki vígan! Félre, korlát!
Tárt szárnnyal úszd az ÉGI tengert!

(1948. május 2.)

Egy:
Hazug minden. Istentől a kegy!
Lázadj rajta, sírj vagy büszkélkedj,
mint az égben a te Istened:
egymagad vagy a világon! Egy!
Kettő:
Boldog az ág, mely nem marad meddő,
melyen bimbót fakaszt a Teremtő...
Boldog a nép, hol egy meg egy — *nem* kettő.
Három:
Fojtóbb mindig az idegen járom.
Köd a jövőd, múltad csupa várrom,
s a jelened?... de él még fönn a Három.
Négy:
Kelet, nyugat, észak: merre mégy?
Hol a Duna örök medre mély,
mind egybefut a folyó, a Négy.
Öt:
Esteledik, száll a sűrü köd.
Mint szent sebből, újra fölszökött
piros véred: hiszen üldözött
Mesterénél nem különb a szolga...
Ötfelé ki vérzel széttagolva,
gyógyulsz egyszer? Egybeforr az Öt?
Hat:
Csak ki méltó, csak az a szabad.
Búvó patak gyilkos karszt alatt
föltör egyszer, sziklát váj a cseppje,
mert életet zúgat rejtett medre...
Rád is egyszer rád néz még a nap,
bujdoss bármi csúf csillag alatt,
mely ötszarvú vagy az ága hat.
Hét:
Mint sorsod' a titkos hétpecsét,
őrizd fajtád nyelvét, végzetét...
Nézd, jő az est, a Föld már mélysetét,
de égen Göncöl biztos utat ád,
hogy ne felejtsd az otthonod dalát,
s a vért, a vért, mit egybeöntött az a Hét.
Nyolc:
A Boldogságnak száma. Kiket, Sors,
nyomortanyáknak kínján áthurcolsz,
az Igazságot éhezők reménye:

jön kék vigasz még, szent Igazság, Béke.
Megnyugszik majd az elgyötört Tiborc,
mert így igérte titkos égi Nyolc.
Kilenc:
Tán múzsák száma, melytől elfeledsz
lázadni is? Vagy harcot végig lelsz?
Új sárkányfőt, ha nyolcat, bár leversz?
A meg nem nyugvó magyar végzet képe,
avagy egy titkos áldott anyaméhbe'
csirázó győztes életet jelentsz,
te élet száma, éltető kilenc?
Tíz:
A törvényszám, mely életben őriz,
a halálszám, mit Egyiptomra visz
öldöklő angyal: mert ítélet jön, s ki hisz,
tebenned bízik, változatlan ősi Tíz.
Tizenegy:
Az óra fut, már éjfél közeleg.
Ne szórd az idődl Fajtám, ne feledd,
hogy készen légy, ha üt majd égi óra,
ha éjbe hangzik majd harsány kiáltás,
rémületként tőrfenő rablóra,
de rád, én fajtám, szabadító áldás:
ha éberen ér a vidám izenet:
s már kongat a tornyod, imé, tizenegy...
Tizenkettő:
Lassan súllyal egyszer eljő.
Minden ággal zeng az erdő.
Minden fája tőle ujjong.
Győzelemtől sír a húrod.
Hófehér lesz vérszín kendő,
mint mesébe': Tizenkettő...
Üt az óra, sírok nyílnak,
boldog sírok, mint húsvétnap.
Vörös ebre rémület jő,
tudja: markos kutyavesztő
jön ítélni, jut hurokra:
nyüszít, bújik, elkullogva.
...Zengj még hosszan, Tizenkettő!
Ugye füstbe lesz veszendő
a pokolnak birodalma,
s úgy elég majd, mint a szalma.
Füstje is fut friss szelektől,
ha elhangzott Tizenkettő.

Víg angyalok kürtöt fújnak:
győzelem jön, örök Új Nap,
győzelem lesz, égzengető,
mert amaz óra sír-fölkeltő,
az a sápadt Tizenkettő!
Éled akkor szent temető:
kivégzettek fölvonulnak,
sebek gyémánttá kigyúlnak.
Hűs lehellet fut az éjen,
föllélegzünk, mélyen-mélyen!
Készüljetek tánccal, dallal:
közeleg a piros hajnal.
Közeleg a nászkiséret,
gyújtsd a szíved, gyújtsd a mécsed.
Mind a megvert, mind az árva
fut elébe kar-kitárva,
minden megcsalt kis nemzetből,
akit rúgtak megalázva,
boldog nép lesz, dal-szerető:
– így zeng, zeng a Tizenkettő...
S összebújunk boldog lázba'
a hajnali Izenettől...

FORRADALMÁR

„Ez a harc lesz a végső..."

Mikor mocsár gőzöl, s pökhendi a kalmár,
szó hazuggá poshadt, s más dolgot takar már,
mint amit jelentett;
a bátrabbak lengnek
bitón, vagy elhulltak egy-egy véres falnál:
óh, de szép név akkor az, hogy: Forradalmár.

Mikor piros zászló szégyenébe' pirul,
hizott ügynök szaval a nép rongyairul,
mikor börtön tele,
zug a steppék szele,
s elsápad a zsarnok egy-egy régi dalnál:
hogy melegit akkor e szó: Forradalmár.

Mikor szabadságról csak a porkoláb szól,
ki a ,,szabadságban" bokájáig gázol,
mikor ,,nép nevébe'"
a népednek vége,
kit népbiró, hóhér csak kötéllel ,,sajnál":
mindenki bitang ott, ki nem Forradalmár.

Kicsi elemistát utcára kivernek,
ha még nem nekik hisz, hanem az Istennek,
s érvből ha kifogytak,
már csak tajtékoznak;
gúny helyett csizmájuk patkója tipor már:
megérett az idő, jöjj el, Forradalmár!

Harangot némítnak, Istent költöztetnek,
s két tüdőre bőgi a szabad-szerelmet,
ki csak gyülölni tud;
mikor nincs más titkuk,
csak bilincs, kancsuka,
sortüz, akasztófa
(mert kártyavár, érzik, hazugságuk vára...):
azon nap, testvér, mielőtt meghalnál,
a véreddel írjad börtön kőfalára:
,,Ez igazán végső, végső viadal már...
Csak egyetlen szent van: aki Forradalmár..."

KERESGÉLSZ TÉTOVÁN...

Keresgélsz tétován a verseid közt,
melengvén régi tűzön.
Idézel ódon házakat, betűzőn
kiváncsin firtatsz sok felejtett nótát.
Tetszik ez is, az is egy-egy sorral,
s nem tetszik mégse: egy-egy ferde szód vág.
Mily kúsza sorok, tört dalok, vak ódák...
S tovább fordítsz: ,,Az igazi nem ez volt..."
Hol van, mit írtál, kristálytiszta, teljes,
nem félig kész, min sárga beteges folt,
hanem tündöklő, mint csillagtüzes bolt...
Óh, úgy emlékszel, írtál *egyszer* ilyet.

Kellett, hogy írj, hisz' most is benned zsong még,
de hova lett, óh, melyik sárgult íven
őrzöd zenéjét, úgy, ahogy volt, híven?
A régi dalra újra hol is botlasz?
S papír zörög előre, vissza, hátra,
emléket túrsz és régi sebet bolygatsz,
és nincs és nincs a büszke dal, vidor dac,
a bátor hang, amelyre elcsitul vád.
Csak álom volt talán, s hogy fölébredtél,
elröppent mindenestül, mint az ifjuság,
mint hajnal ködje s mint a lenge múzsák,
kik elriadnak nyers sebünknek láttán.
Egy régi dalnak (óh, meg sem fogamzott!)
melledbe' csak az üres helye fáj tán,
de minden versed őt idézi kában,
az ő emléke szépit minden arcot...
Gyermek, ki meg sem született, erősebb,
mint tíz hadosztály. S mely sohase hangzott,
kis tűnő hangja indít minden harcot:
hogy érdemes, hogy gyógyulhat a nyűtt seb.
Az Ő emléke, vágya szépít minden arcot...

(*Barcelona, 1948. május 14.*)

EPISTULAE EX PONTO

(*Pesthez, tanyákhoz, a hazámhoz*)

I.
Mily ragyogó piros voltál, Igazság!
hogy égett érted két gyermekszemem!
S hogy elsápadt, hogy elsápadt az orcád!
Alig ismerlek föl ez estelen.
Erdélyben mostan hazugságnak hívnak,
a neved Pesten lázadás és gazság!
Bemocskol minden utcasarki hírlap,
de még te vagy a szent örök Igazság!
Én irredenta ,,bűnös", én ,,fasiszta",
én még szeretlek, én még hiven hozzád,
letörlöm képed, s régi, meleg, tiszta
szemedben elmerengek, Magyarország!

A Csernahórát, Ungot, ódon Kassát,
a Nyárád völgyét, Vágot és Poprádot
még látom, jobban, mint közel tehozzád.
Óh, látlak szépnek, ifjunak, mint látott
husz éve két gyerekszem. S vértelen bár
a hosszu kíntól: arcod nem lett vénebb,
már nem változhatsz, mint ki sírból feljár,
az örök-egy, a hazajáró lélek...

II.
A tengerparton ülök, s rád emlékszem:
a poros útra tanyaházunk mellett,
a fülledt napra, melyben szöcskék zengnek.
Minden kis dudvát tisztán lát e két szem.
Vetés meglendül, zizzen néha szélre:
kalászszagú a poros délután...
És hallgatunk. Egy hangot sem beszélve
nyugodtan, csöndben ül itt az apám.
Kicsi tanya, de fárasztó a nyári
melegben zöld vetésit körüljárni:
ülünk hát csöndben. S azt dobogja mellem:
e vén tanyáról nem lehet kimennem.
Kék égen felhők, hófehérek, tiszták;
az emberek benn Vácott, Pesten halkak,
s ide legföljebb messzi vonat sípját
ha küldi város. Mély a nyár, és hallgat.
De most a kútlánc udvaron megcsördül:
itatni vizet húznak, és a mélybe
csattan, zuhog, kicsurranón vödörbül
a kristályhüs víz harsanó zenéje.
...S nem látom, nem a tengerhullám táncát,
pálmát, hajókat; nem hallok, óh, nem, nem
csörögni mást, csak régi kútnak láncát...
S hogy zeng a régi szöcskék nyara bennem.

E vén tanyáról nem lehet kimennem...

III.
Mi az, mi átér tengeren, sorompón,
vasfüggönyön, száz rácson és koporsón?
(Mert vaskoporsók fognak, fojtnak hárman.)
Ki küldi képed mégis még utánam?

Most tisztán látlak. Ifju-, szűzi-, szépnek.
Még nem marcangolt őrült büszke német.
Bástyáid állnak öreg Várad hátán,
még nem mocskolt be még sötétebb sátán.

Most tisztán látlak. Mint egy ifju álmot.
De arcod sápadt... (Bírod még a jármot?)
Bús Aranyod a múzeumi kerten
ugye fejét most ejti le csüggedten?

Oly tisztán látom — bár a gőg nem kimélt —,
Erzsébetednek karcsu lenge ívét.
Tudom, ma is szép, mint egy megtört özvegy,
még ifju, kín hajlítja bár, és ősz lett...

Most mit is érzel? — ezen jár az elmém.
Megszoktad súlyod? s rabtartóid nyelvén
már tudsz beszélni? mintha te is volnál
csürhébül egy... Már szent a bálványoltár?

A régi képet: Vágtól Temes-, Oltig
fogják-e fiaid álmodni holtig?
S a Bástyákról, bár romkövük szétmállik,
akarsz-e látni még a Hargitáig?

S Gellértet nézem: egy keresztet tartott.
Meghagyták azt, kik eltörték a kardod?
Én tisztán látlak, tiszta, szűzi szépnek.
De hátam mögött sötét árnyék lépked:

Foglak még látni, aki voltál? Tiszta
ifjú szemekkel nézel-e majd vissza?
Bármennyi lesz is arcod vézna ránca,
ifjan piroslik lelked régi láza?

Ki testeden, csak testeden tipor, dul:
a gyűlölt, gennyes, alvilági kényur
szemednek tükrén ejt-e majd pecsétet?
Óh, látlak-e még ifju-, tiszta-, szépnek?

(*1948. május 13.*)

NYUGATOS

Hát igen, ugye, kimaradtál.
A Sors továbbfut nélküled.
Kezedből kiesett a kantár,
lovad már messze magában üget.
Szorul a melled: hát most merre?
Út mellett állsz, mint tört karó.
Útjelzés, cél volt rászögelve,
s ma buta bot csak, ázott, korhadó...
Az élet folyik balmederbe,
kínnal, örömmel lázba lejt.
S te holtág vagy, mely megrekedve
sodró hullámot, tengerét felejt...
A holt Dunán vad békalencse
és fülledt békanyál terem.
Gőzölgő lápon gyilkos lesbe'
egy sárga rém ül minden estelen.
Szemed tótükrét ködök fogják.
A gályád korhad. S ég szele
ha egyszer hívná: vén vitorlád
tán hosszan végigfeslene.
A hullának, kit három éve
elástak, járni jut erő?
S mozdít-e csontot lenn a mélybe'
a keltő szó, hogy: „Lázár, jöjj elő!"
...És mégis egyre kripta alján
e szót lesed, és csontig átremeg,
ha szél zúg... Mintha messzi fajtánk
kiáltaná rossz, elveszett neved...

(1948)

VISSZHANG NÉLKÜL

Mily szépen tudnál verset írni,
ha meghallgatná valaki,
vagy országszerte hangzanának,
mint régi költők dalai.

Egy-két barát közt elmorzsoltad,
s hallgatták, mintha értenék
e messze küldött vak kiáltást,
e félrevert harangzenét.

Itt ülsz siket-vak idegenben,
és barbár szókat úgy körmölsz,
mint hogyha éhes nyomdagépek
lesnék, hogy tollal-rímmel győzd.

Mintha e lármás, híg latin faj
érezné, s tudná valaki,
hogy mit dadognak levegőbe
egy ,,mongol" ember szavai.

Ugy érzed, elment már a postád,
mert megírtad (bár zsebbe' van)
a leveled, e bús adósság,
mit vár valaki szomjasan.

Hallod, hogy szól a süket ember?
ki monológoz egymagán;
szájában összefoly az égető szó,
s nevet a Hold vak éjtszakán.

Hisz már nem tudja, értik vagy se,
beszél, mint gyermek ,,angyalul";
az anyja értené, de messze...
S az ég talán; de nézd, borul...

(*Barcelona, 1948. június 4.*)

Magyarok

MAGYAROK

A Délkereszttől a sarki lángig
hogy' ég a sorsuk, hogy' világít,
mint véres máglya kavarog.
A kárpátzugi kis falukban
kigyúlt a tűz, és égre lobban,
hogy vannak még hű magyarok...
A Sárkány feje égig fölnőtt,
népeket nyelt, vad lángot, felhőt
okádva szerte-agyarog.
...A hírt lesem, és mellem fullad:
ti tudtok még mutatni újat
e rongy világnak, magyarok!
Merjen, ne merjen? — pénzt olvasva
a ,,nagyhatalmak" fia vasba'
remeg és félreoldalog.
Ti, apró nép, ti láncra vertek
legtépettebbje, óh, ti mertek
nemet kiáltni, magyarok!
Utolsók, kik fegyvert letettek,
rommá és ronccsá szétverettek,
de változatlan makacsok.
Nem színlelnek, nem hitegetnek.
Meghalnak. Mást mit is tehetnek?
Mert hiszen ők a magyarok...
Népbíróknak bitófa árnyán
szemükbe vágják protestálván,
hogy van még Isten s tiszta jog.
Rács, sortűz közt, a nyakban kötél,
tanúskodik a kiöntött vér,
hogy nem szláv vér. Hogy: magyarok...
Utcáikon a gyermek tüntet:
,,Nem engedjük, nem, a hitünket!"
S aszfaltra gyermekvér csorog...
Negyednap is rőt foltok szerte...
,,Kell vértanú?" — ég minden szembe'.
Hát az leszünk mi, magyarok!
Verset idéznek kisdiákok,
s holt hősöket... Ily gúnyt ki látott?
Mert elbújtak mind a ,,nagyok".
Összeesküdnek, lázadoznak,
s milljó ördög közt leszavaznak
a pokol ellen... Magyarok...

Ki is hitette el ővélük,
hogy rajtuk áll a hit, s a vérük
kell ismét, hogy a csillagok
ragyogjanak az égnek boltján,
és ezt — titánok elkullogtán —
ők tartsák, kicsi magyarok?
A rongyos gyermek, kicsi kondás
baltát ragad, hiába rontás,
s bár ezer átok vigyorog...
Vastag páncélú „hősök" gyáván
hol félreálltak, vörös sárkány
ellen mit tudtok, magyarok?
A Duna partja újra forró,
s mint őrült szép halotti torról,
szélfoszlány jő most: víg dalok!
Most izgulnak, most seregelnek,
a tankok ellen menetelnek
két csupasz kézzel és gyalog...
Öklük: egyetlen fegyverük!
Teremtő Úr, ki lesz velük,
mert sápadtak az angyalok...
Az Isten tán? Ő hallgat, s várja:
e nagy tragikomédiába'
hogyan végzik a magyarok.
A Reuter „hírt ad", Párizs tippel:
tán véget ér száz, kétszáz dzsippel?
Hisz' oly gyerekhad, egy marok...
Egy tankcsapat majd eltiporja...
De mennek mégis, mennek forrva
kicsike, lázas magyarok...
Torkomba könny gyűl, fojt a mellem.
Gőgös legyek tán? Fejem verjem,
hogy én is, én is az vagyok:
e büszke, őrült, drága fajnak
vagyok fia, akik meghalnak,
de nem hajolnak...
az én fajtám... a magyarok...

(1948. július 8.)

VAJK ÚR HŐSI ÉNEKE

(Az ugor hősdalok idéző modorában írva. Az idéző táltos ajkáról a Lélek beszél, kinek gyors érkezése, „heve", „tüze", „réhe", ha gyorsan hívták, halálos „révületbe" is ejthet.. Az idézett hős maga beszél, de nem kérkedést, hanem túlvilági örök igazat: másképp nem is szólhat.)

Aj, milyen nagy kánnak nevemet mondjátok,
milyen hires hősnak hivását hívjátok...
Ne nézzetek énrám, nevem ne ejtsétek,
vakító az orcám, s izzó nevem éget:
elégeti szátok az örökkkön-örök.
Ha lassan idéztek, mint vízhullám, jövök,
ha gyorsan idéztek, mint villám, érkezem,
s mindent elsöprök.

Csak súgva mondjatok, sírva susogjatok,
érkezésem lázán gyulongva gyúljatok.
Ha hanggal hívnátok, agyatok szédülne,
szégyentől szívetek hamuvá hevülne,
csillagzana nappal, dél hullna homályba,
ha rekkenő réhem revítve leszállna.
Bányákon gyúlnának vad lázadó lángok,
s föltörne a tárna...

Idéztetek... Ime, fehér lovon ülök.
Hiremet hívtátok: Hadak Útján jövök.
Északtul le Délig, Nyugaton, Keleten
reszket a Föld végig, rázza lehelletem.
Kicsi népek, nagyok, nézik a Csillagot,
rettegve-ujjongva érzik, hogy itt vagyok.
Tekintetem tüzén mert tűnik a tél is,
futnak ádáz fagyok.

Kilenc hajfonatom: kilenc kuszó kigyó;
megmered a rabló, kővé a bitorló.
Hogy' fénylik az arcom: a Napfiak arca!
Hogy' izzik a Kardom: Etele úr kardja!
Övemre övezte a Törvény-teremtő.
Kezemben a korbács, kezemben a gyeplő,
táltos lovam tombol, nincs folt a fehérin,
nincs szőribe' szeplő...

Aj, hogy fuladoz mind kis vérszipó zsarnok,
Vajk úr Décse fiát ha hívja a dalnok!
Emlékezzetek hát: ez az éles, jó kard

császárt megszalajtott, szétvert lázadókat.
Elnémul a német, kullog Kelet réme,
koronás homlokom emelkedik égre.
De te: ne félj, népem, ki előttem sírsz ma
gyászos öltözékbe'...

Emlékezz: ha szóltam, a szegények itták
szavam, s kőbe rótták írástudó szittyák.
Ha én igent mondtam, Öregatyánk ott fenn
boltján acélégnek, bólinta az Isten.
Ha én nemet mondtam, örvénybeli ördög
elsápadt, s recsegve zúdultak a kürtök.
Árváknak ártalmát, özvegy öldöklését:
nem lehet azt tűrnöd.

A lovam dobbantott, s lángot a föld ontott.
Az én szám sóhajtott: sírtak kobzok, lantok.
Én, Vajk úr, én láttam törvényt a levertnek,
én, Vajk úr, sirattam, kik porba' hevertek.
Kőszikla-szemembül könny tudott ömölni,
simogatott kezem, mely úgy tudott ölni.
Enyém volt a szegény, a koldus, az árva,
jövevény vagy földi...

Óh, nézzetek énrám, más-e ma az orcám?
Ki egykoron érzett, kihűlt a szivem tán?
Én mongolos arcom megmásult azóta?
Nem vágja-e mellem a volgai nóta?
Nem vagytok-e népem, nincs-e szavam százszor
s ezerszer igézőbb, mintsem soha máskor?
Mert trónon ülök ma, Öregisten mellett,
míg hívol a gyászból...

És íme, vigyázlak, és íme terellek,
Gondviselő Ésszel érted íme perlek:
gyászos rongyaidban míg térdelsz előttem,
ősz szakállon végig, lásd, ömlik a könnyem...
Hisz az enyém vagy te,
most inkább, mint máskor:
anyaibb az anya, féltve fiát láztól.
Esett, kicsi népem,
ne félj, a vak éjben
a tiéd egészen, s őrködik a Pásztor...

(*1948 augusztus*)

NÉPRAJZI LECKE

(Egy helybéli tankönyv: ,,Kelet-Európa szláv fajtái (!): jugoszláv (!), csehszlovák (!), lengyel, magyar stb.)

Nem, szenyór, nem, mi nem vagyunk szláv,
és sárga faj se, ,,vérivó"...
Csak magyar! Szürke magyar! Nem több!
Egy marok csak, pár millió.
Ha szláv lennénk, — csak jól megnézze:
telt vón-e ennyi közülünk
,,hadibünös", ki számüzetve
vagy bitón nyögi azt a bűnt,
hogy szlávok közt mert lenni nem szláv,
más ajakú és más hitű!
S így hát a moszkvai mennyország
nem nyit kaput! (Bár csöngetyű
körül nem is nagyon tolongunk,
nem zörgetünk, hogy bevegyen!)
Óh, mert, szenyor, szláv néppé lenni
sosem kaptunk e nagy kegyen...
Hisz tudja meg: aki még hű ma,
az a kicsi nép, horvát, tót
röstelli az is ,,nagy testvérit",
cseh—rác lakáj ajtónyitót...
Faji édenből kifelé néz,
régi bajtársat tán kutat?
Múltban bolyong, hogy hol vesztettük,
jaj, hol hagytuk a jó utat?!
A régi egység mért maradt el?
Egymásra mért, óh, mért nem lelt
néhány kárpáti kicsi testvér,
kiket a ,,szláv" név most benyelt...
* * *
Az ,,ék" mi voltunk, ,,idegen test",
vörös tengerben gránitkő,
hol orosz, pánszláv megfeneklett,
rőt vizeken hullámtorő...
Vén cseh királyok, muszka cárok
képében próbát tőn már itt
a régi medve, s egyelőre
még nem övé, mit úgy áhít.
Török szultán balkáni szlávot
hozott nyakunkra, s irtatott!

A renegát had sok száz évig
gyilkolt, rabolt és rángatott...
A vasgyűrű bíz összébb szűkült,
Dunán átkelt a rác, a móc,
megrugdalt, kést mártott husunkba
minden ravasz szláv martalóc..
Szekérvárunkat összehúzva
,,megfogyva bár, de törve nem"
még áll a fajtánk a vad gyűrű
halálos ölelésiben.
Pár milliót habár lekapcsolt
a rác, oláh: a szláv hitű,
és rabszolgának szertehurcolt
kereszténytaló ősi düh.
...A kis szekérvár népe hull, hull.
Nyugat eladta. Napkelet
tiporja, tépi. Csapzott hajjal,
fogat szorítva küzdenek.
Egymásnak vetve hátuk, összébb
huzódnak, és nem kérdezik
a ,,messzi Nyugat" mit róluk:
nevet-e rajtuk, vagy segít?
Nen voltak szlávok, nem is lesznek;
se renegátok, mint a móc...
A kör szükül. Lassan elesnek.
Kihull kezéből a kanóc
az utolsó tüzérnek is, ki
az ócska ágyura borúl,
rá vére ömlik, végsőt nyög még,
de kereszténytül s magyarúl!
...Aztán lesz csönd, egy-két mély percig,
az ágyu torka füstölög,
aztán a nagy-szent ,,ortodox"-had
diadalmában felüvölt!...
* * *
Nyugaton messze (mint már annyi-
annyi esetben) így esett:
modern tankoknak ezrei közt
,,pihenőt tart" egy nagy sereg...
Előbb sztrájk jön (!), majd új elnök (!).
Majd sport- és moziünnepély.
,,Még nem érünk rá, csak kitartás!
Megy a segítség, csak ne félj!
Nyugatért, értünk, tartsd a hátad,

majd hála jő, majd megfizet
a szent Nyugat!" — mely megtett ,,szlávnak",
s örül, hogy terhét te viszed...
* * *
Aztán egy hír majd: ,,Mind elvesztek..."
Mohács, Eger vagy hol is volt?
Egy nagy csatán vagy lassú néma
viaskodásban mind kiholt...
A hírt olvassák. Gondolkoznak
nyugati ,,nagyok", angolok...
Aztán kürtölnek, nyilatkoznak:
Körmünkre ég már a dolog.
Az ár elérte már kapunkat.
Egy kicsi néppel kevesebb...
Nekünk kell védenünk magunkat,
mert lám mégis elvérzett...
Nem is nagy kár, mert már utolján
igencsak gyönge volt, s kevés...
(Mi daraboltuk szét őt balgán,
s kiirtotta harc, szenvedés...)
De hát ha fájt, mért nem ordított,
mint ordított a cseh, oláh?...
Mért volt oly büszke? Hitte gőggel:
Igazságot hamú alá
nem rejthetik... Idővel
fölcsap a láng, s magasra fut...
Hát fölcsapott, de már mi haszna?
A sírra kap szép koszorút!...
S tán több jut neki tankönyvekben
— mit minden holt nép megkapott.
Tanulják majd: burgund: az germán,
a dór: görög, s ki Kárpát ormán
sokáig védte Nyugatot,
nem volt, nem akart szláv nép lenni,
különös faj: a magyarok...

(*1948. július 19.*)

KÜLÖNÖS KÉRDÉSEK

Mi van velem? Utcán hozzám fut a gyermek.
Érzi az ujjamon csorduló kegyelmet?
Fogja kezem, s mint a gyertya, fénylik arca:
ostya mellé gyújtott táncoló kis víg láng...
Üdvözöl mosollyal a félénk, szelid lány:
félénknek, betegnek én lennék vigassza?
Mi van velem? Sápadt ifjak titkát hordom;
összetört leányok, gyászos anyák, zordon
férfi rejtett könnyét nekem szabad látnom...
Reszkető anyóka hosszan mesél nekem,
s hallgatom, hisz ő az én, az én ,,gyerekem:
mind enyém. S nincs senkim, senkim e világon.
Mi van velem? Hányszor tér haza talárom
sárral megfröcskölve? Gyűlölnek, s halálom
hány készíti, aki soha nem is ismert?...
Villamosba' halkan állok, s vad-mogorván
ő — ki rám néz — most lát először s utoljára.
(Vagy tán végső ágyán tőlem kapja Istent?)
Ki vagyok? Nem ügyvéd, nem orvos, nem mester.
Nincs közöm a földdel, örökséggel, testtel.
Mért kerestek mégis, mért gyűlöltök egyre?
...Van, ki bölcsnek gondol, ruhámért, mit hordok;
van, ki sajnál, megvet, mint futóbolondot.
S nincs szükségem rája, se dühre, se kegyre...
Ki vagyok? Be furcsa, furcsa szerzet vagyok.
Minden szó értelmes, csak az enyém dadog.
Egy nagy, messzi titkot láttam, s ki hisz nékem,
annak egy világot ígérek cserébe;
aki megvet: bánja örök kínnal égve,
mért nem tárgyalt velem súgva, sírva szépen.
Ki vagyok? Ki vagyok? Vagy egyetlen őrült,
vagy egyetlen józan. S ki itt összecsődült:
mind-mind kába, kóros, mániás szegények...
Milyen dőre szent dac mondatja világba
számmal: Én vagyok csak egyetlen, ki látja
a valódi nagy Tényt, aki végső Lényeg...
,,Ki vagy te? Mi vagy te? Hogy mersz így beszélni?"
,,Én vagyok a Krisztus, az Út. S az útszéli
feszület. A biztos irányjelző tábla...
Én vagyok Igazság, belőlem az Élet.
Betegnek, megvertnek, koldusnak, szegénynek.
Én vagyok a jelszó békébe', csatába'..."

(óh, be kicsi vagyok! Óh, kicsiny hazugság...
Vékonyka drót, melyen fut a villamosság,
a végtelen áram, az ősi központé...
Nem égsz el, te rossz drót? Nem pirulsz izzóra,
szégyen vagy melegség nem vág egy-egy szóra?
Hömpölygetem őket unottan naponként...)
Ki vagyok? Nem értem már tizenkét éve.
Néha nézem csuhám csudálkozva, félve...
Hogy' hordhatok ilyet, hova is kerültem?
„Saul próféták közt", most se szoktam még meg;
s nézem magam néha: rajtam mit is néznek?
Hasonlítok rájuk, kiket úgy becsültem?
A „papok"... Az volnék? Szimatolom furcsán...
S kisfiúként nagyot köszönök az utcán,
ha igazi pap jön (nem „kollégám", — pap! pap!).
...Óh, Istenem, annak engem ki nevezhet,
nagy tengerek szélin aki állok veszteg,
még e parté, s immár fia túlsó partnak...
S nem e parté immár, jaj, nem a túlsóé...
Hányódván habok közt, bús, magányos Nóé,
zátonyra vetődtem, nem az Ararátra...
Mi vagyok? Tán pap... Vagy tán papnak készülök...
Az akartam lenni... S nagyokat köszönök
egy-egy öreg papra, bolyongó barátra...

(*1948. augusztus 15.*)

SZÉP ÉS SZOMORÚ

Szomorú, mint minden, ami szép;
és szép, mint minden, ami szomorú.
Ím, vágyni kezded fanyar-sós izét,
ha kelyhed eltört. Mert a láng-ború
aranykehely, mit vártál szomjan-ifjan,
már végkép elmaradt. A téli telkünk,
hol kandalló dorombol, gyertya csillan,
s arcok melengnek fényén: nincsen... eltűnt...
Barakklágerben kopott kiskabáttal
fát fürészelsz: a télből ez marad!
A sárban térdig, országúton által
foglyokhoz baktatsz. S messzi már nyarad...

Vagy régi őszök, puskadurranásos
szürettel, pásztortüz és zsiványpecsenye,
vagy Szent-Annán harang szól: őszi ,,pátosz";
kezdődik október, a néma vecsernye...
Vagy bajor őszben a vadlúd kiáltoz,
s a földön egymagad vagy egyedül,
kivert farkas, kit erdő-rét kiátkoz,
kit puska les, s majd véres hóra dűl...
...Hajókürt búg, mint sürgető bucsúzó.
Vad sípok, kürtök, messzi mély szirénák,
olyan nehéz hát, oly súlyos hosszú szó:
végrímet mondani, s lezárni témát?
Hogy: szép volt minden, szép és szomorú!
Így kellett lenni, s így volt jó az Út.
S már kürt búg, indul ezer-vándorú
hajónk, mely vissza sose, sose fut...

(*1948. augusztus 21.*)

MÁR NEM BÁNOM

Már nem bánom, bár olyan szép volt,
az ifjuságom, íme szétfolyt.
Egy-két lázongás, hetyke vád,
pár víg harc, s ím az ifjuság
úgy véget ért, mint piros színbort
ha feldöntnek egy vad toron...

Már nem bánom, bár nagyon égett,
hogy nem látom már Kecskemétet;
s a pesti utcán nem kocog
a két lábam... Megalkuszom...
Hisz hontalannak lenni: vétek;
legyen hát bárhol otthonom...

Már nem bánom, ha vádak érnek:
,,bitang" vagyok, ,,lázongó féreg".
A vád énrólam lepereg.
Tűnnek zajgó kis emberek;
s hajómmal majd csak parthoz érek,
hol csönd fogad, a mély, süket...

Lepörög vád, lefoszlik otthon,
az arcom más lesz, más a csontom.
Az ifjuság, az öregség
elhangzanak, mint bús mesék...
S ha partra szállok, semmi gondom:
Kikötve végső szigeten,
megérkezik poggyásztalan,
örömtelen és gyásztalan
egy előkelő idegen:
egy tiszta-üres és magános lélek...

(*1948. augusztus 21.*)

KIKÖTŐKBEN

(*Nyisztor Zoltán távozásakor*)

Ha Marseilles-ban vagy Hamburg, Cherbourg, London
mólói közt a gőzkürt fölbúg hosszút,
vagy Gyénuában, vagy spanyol porondon,
Fokváros, Csile dokkjai fölött zúg,

a kikötőkben, hogyha megleshetnéd,
mindig kifogna füled magyar szókat,
mindenhol látnál néhány vándor fecskét,
kopott utast, magyarul búcsuzókat...

„Magyarok mindenütt" — most igazán igaz.
„Magyarok mindenütt": ez vád és bús vigasz...
S a kikötőkben összevert kis falka:
modern kalandozók a dús Nyugatra...

A fegyver, ló, a kincses tarsoly nem jött.
Otthon maradt, mint másé lett a szent rög.
Övék a nagyvilág lett: tág örökség,
amelyből kaptak egy hajójegyecskét...

Kissé riadtan néznek parti zajgást
(bár találkoztak veszedelmesebbel...),
s vigasztalnak pár bucsúztató pajtást
könnyed szavakkal, nehéz titkos sebbel.

Kevés poggyászról ismered meg őket,
s azt nem diszíti sok-sok hotelbélyeg,
viharvert mégis, látott nagy időket,
amikről most már nemigen beszélnek...

(Volt asztal, szék, ágy is kínos éjben,
nagy éjtszakán, mikor a vészkürt búgott,
a város égett, s pince- s pokol-mélyben
egy nép haldoklott, vagy jövő vajúdott...)

A vándor ül most kis faláda sarkán,
vagy kendőt lenget, s furcsa szót kiált még,
mit ezer éve nem hallott e tájék,
ha ugyan járt itt Bulcsu, víg ,,barantán"...

Míg utolsót kong fönn hajó harangja,
tán rágondol egy másik messzi hangra,
s mert éppen dél van, leveszi kalapját...
Valahol kong Nándorfehérvár Angelussza,
a hajó végső láncát húzza,
s lassan már nem érinti vén Európa partját...

(*1948. augusztus 21.*)

ŐSZI VÁGY, A KÖLTÖZŐ MADARAKÉ TALÁN

A nyugtalanság úgy jön, mint az ősz rád;
nem tudva, honnan, és nem tudva, mér'.
Egyszer csak arra eszmélsz: régen itt van;
mert sír a szél, és hull a falevél.

A szél — ki tudja? — honnan s merre hajt...
Nem lelsz helyet. Ébren és álmaidban
egy útra készülsz... Vagy valakit vár
e sóvár, szép kín, mely holnap már illan?

Minek tünődnék: öregség vagy emlék?
Gyerekkorom kisért, míg köd szitál?
Vagy újra vén kolostor hív és bolygat?
S még rejt nagy élményt ez az őszi táj?

„Ha megöregszel, más övez föl, s elvisz..."
Hogy' sajgott mindig — emlékszel? — e mondat!
S ma rád jött újra költöző madárvágy,
szeptembervég harangja őszbe kongat...
Valaki vár. Már tudom, menni kell most.
Hisz azért voltunk itt magános árvák,
mert úton bolygunk, pályaudvar zűrjén,
de holnap,
míg lombok hullnak, vérző-rőtek, sárgák,
s a szél vonít, a kárhozott csavargó,
s fakul az ég, sovárgó vágytól szürkén,
óh, hogyne lennék izgatott-feszült én:
hisz holnap:
meglátom otthonomnak békés lángját.

(1948. augusztus 29.)

AZT MONDOD...

Azt mondod: verseimre furcsa pátosz,
a szomorúság pátosza terül?
Hogy minden versem színészként kiáltoz
üres színházban, fáradt emberül..
Rég tudtam ezt. S mióta tengek-lengek
hazátlan, még üresebb árva szóm.
Kopottas nótáim kongó teremnek
szavalgatom csak visszahangozón.
S reménytelen. Mert mi sivárabb ennél:
dalt írni elfáradtan s daltalan?...
Fagyos égaljra vagy trópusra mennél:
a magyar ének mindig maga van...
És mégis pátosz, büszkeség. Ha tetszik:
hát gőg ez, konok és nomád!
Végzettel is dacosan megverekszik,
s a Sarkcsillaghoz köti ki lovát.
Előretört és elszakadt hun őrszem,
halálgyürűben, egymaga,
leszúrja kopját ott büszke bőszen,
aztán jöhet a gót hada!
Ő odahull majd a kopjához;

még elkiált egy ,,mongol dalt",
mely csupa gőg és árva pátosz;
s reggelre hűlt roncs, megrugdalt.
Keselyűk gyűlnek, és hollók felette,
husát szétmarják. Ámde áll
a furcsa fejfa, vad ereklye,
s mint tört kiáltás, égre fáj!
Óh, pátosz, furcsa, bús és meddő!
Mily vigaszt adsz, hogy úgy kellesz?
Magyar költők közt ,,fészekfentő",
csak dúdollak, míg — este lesz...

(*1949. január 8.*)

,,ITT ÁLLOK..."

Szétkábelezték négy égtájra
a Prímás forró végszavát:
,,Itt állok Istenért s az árva,
legárvább népért..." S éjtszakánk,
a Duna-völgyi mélysötét éj
ragyogni kezdett, mint a Nap.
Bár dúvadakkal telt az éjfél,
ne félj, nézd: fények gyúlanak.
Egy égő szív, egy kemény homlok
Sarkcsillag lesz, mely nem inog,
acél-sarokkő, gyáva-bomlott
korokban égi szent titok...
Testvér, ugye, ronggyá foszoltak
,,Atlanti Charták" — papirok!
mert nem papír, nem szó kell, korhadt,
s nem véres szájú népbirók.
De Sarkcsillag, mely áll, s világot
tengelyként forgat, mert hitet mer
az égre írni: ,,Hiszek! Állok!"
A Férfi kell, a teljes ember!
...Ausztráliában vezércikk lett
az új Fény. Jenki szóvivők
vizsgálják. S lesi néma ihlet
s fuló remény közt messzi föld...

Igaz, testvér, ki újra kitette
ős csillagunk, csak — ember az:
esendő fia ott keletre
egy árva népnek: ez igaz...
Egy múló mell (nem ifju-boldog)
s két fáradt váll: Ő tartja most
e roppant súlyos vak égboltot,
e dőlni-készet, viharost...
Holnap talán őt széjjelmarja
— mert éhes rá — a Véres Rém.
Megölheti, ha kedve tartja,
ha bántja a hűséges Fény...
Százmilliókat Moszkva mozgat:
mi az az egy Fő s kicsi nép?
Egy kardsuhintás, egy-két rossz tank,
s kiürül Ipoly-, Olt-vidék...
Az Ember elmegy, egy lehellet
ha ráfuj... Ámde megmarad
a Férfi, aki Tűz, s ki lelket
gyújtott ki ólmos ég alatt.
Papírcsillag, rőt lámpa, kárpit
s ezer üvöltő száj mit ér?
A hajnalcsillag fönn világit,
s azt mondja: Nap kél, múlik éj!
Szavalókórus szerte mállott,
fegyver, hazugság mit sem ér.
Mert Ő kimondta: ,,Állok, állok...'
S örökre áll. Bár teste vér,
és élet nélkül, sebbel, zúzva
heverhet pince rejtekén:
lelke fölívelt messze útra,
fénycsóvát húz és súgja-zúgja:
,,Megvertek, árvák, kicsi népek,
és kényurak e földtekén!
Mit izgultok, és, óh, mit féltek?
A Csillag őrt áll... S állok én..."

(*1949. január 24.*)

A MÁRTÍR ÁGNES NEVENAPJÁN

Hol van már cézár? Déciusról
ki tud ma? Egypár sápatag diák.
De kicsi Ágnes szép nevének
évenkint hódol egy egész világ.
A kicsi Ágnes vértanú lett,
tizenkét éves gyermek-vértanú,
két évezred előtti lányka,
s ma milliárd szív róla tud, tanul...
...A mártir Ágnes nevenapján
az újság írja: Meg még nem törött
a Prímás ott a Duna partján,
bár kard lebeg ősz homloka fölött.
S bár egy hónapja minden fortély,
kínzás, dühöngés rajta mind szabad:
a Püspök áll. S tán nemsokára
egy más Biró már vértanut avat...
A Püspök áll. S most jő a ,,dózis":
a magas technikának fénykora,
kényszermámor, vörös narkózis,
a marxi módszer labdacsa-pora.
De a ma megölt vértanútul
föl Ágnesig a piros szentek,
még nem tudod, te őrült kényúr?
mit mondanak, mit is üzennek:
,,A vértanú a ,technikádtól'
dadoghat bármi kusza szót,
mit, sápadt kényúr, úgy-úgy vágyol:
a belső titkos szép országból
nem lesz tiéd egy huszad hold..."
S hogy lehet tankod százezernyi,
hogy földre tudhatsz leteperni
száz kicsi népet és nagyot,
de sem ,,gyógyszer", sem véres markod
nem éri el a messzi partot,
hol Én, a Lélek, úr vagyok.

(1949 január)

KILENC MUZSÁM, A KILENC MAGYAR HANGZÓ

E reggeli zűrben, ez idegen zajban
hangod kicsilingelt, oly távoli halkan,
hogy réveteg álom vagy angyali dallam,
mit hallani véltem, s kell, hogy ma kivalljam...
S miként e bolyongva lelibbenő rimem,
hulló falevél, fejemet halk lengeteg íven
körözte, s mint hintakötélen a lányka ha libben,
mélység peremére ha nagy boldog remegésbe kibillen:
Úgy lök ma a törvény im untalan vissza
szakadékid elé, hol leshetem tiszta
ekhóid, amikre fölbolydul e tárna,
ez a mély, ez a mély ür, amely hangodra is fáj ma.
És mint a szivárvány bús ködökön ha kibomlott,
úgy fénylenek hangjaid most, hogy a mell tán boldog,
s a szem, ha beszívta, ha visszamosolygott,
ugye tán megbánja, hogy könnyet is ontott...
Mondják, a letűntbe merengeni nem jó,
de én, keserű-szelid itthoni Rimbaud,
hadd szívjalak még be, te messzi bolyongó,
te drága kilenc csodaszín, míg szerte nem bomlol...

1. Bíbor (á)
Ím látom a lázas aranybibor á-dat:
királyi zászló s rázza-zilálja a bánat.
Rákóczi mársán láz és vád daca vágtat;
fáj, fáj a tárogatód, víg-kínoz a múlt, az a bíbor.
Nyáresti párákba e kába vad szín forr,
dunántuli lágy lomb e lázra tüzel...
Csitulj, kusza mell, keserű ma talán ez a fűszer...

2. Sárga (i)
Egy kicsi vig cinke is itt csiripel, ez a félénk
a sárga kis i... A reggeli tiszta ligetnek a mélyén
így csillan az isteni Nap, így zizzen a kristály,
a csermelyi víz, arany vagy ezüst, ha Nap tüze villan;
az íze... az íze, ki tudja? én még sosem ittam...

3. Vörös (ü)
Az ű: az a tűzzel vörös izzó,
a tüntető, üszkös és gyűlölt,
az a sűrű düh, olykor az is jó...
Mert haldokol messze egy hű föld.

4. Zöld (ö)
Vagy tán tavaszul még? Zöld fürtös a szép föld?
A költöző föcske is röpköd, a körtefa színt ölt,
jöjj, hű öröm, csöngjön a gömbölyű szent ő:
föltörve a föld, gyönyörű szaga szellő
özönével ugy ömlik; óh, ősöreg erdő,
remegő kicsi őz, zöld tölgyek, örökszép ősnép:
remény szinivel kik égbe ködöltök, óh, őrség
Kárpát-koszorún, óh, látlak, és fáj ma e hűség...
(Lásd, az öröm kora húr még.
Megpattan, utána ha nyúlnék...
Csak te zenélj ma, te béke;
messzi a zöld hegyek árva vidéke.)

5. Kék (é)
Nézd, mi világos fölötted az ég még.
Fehérbe és kékbe hogy fénylik a békéd...
Az é, az a régi szép é ma feléd tűz...
Nyírségi semlyéken a kérgesült vén fűz,
a kékes, a békét az érzi... Fehér szik
mélyin amíg a régi Tiborc s jegenyék szive vérzik.
(Nem, ez sem a szép húr,
mert jó, de beléd szúr,
míg pengeti ujjad...
Hát kezdj el az újat!)

6. Fehér (e)
Csendes teleid idején a jeges hó;
ez a húr, amelyen a szelíd selyem e szól.
Tán lenget Etelköz, a dermeteg szteppe
fehér-lepe fátylakat, ősi rekettyefüzekre
a színtelen, ernyeteg álom: a köd települ...
S zeng nádhegedűd, remegőn, egyedül.

7. Szürke (a)
S mily boldog az a, az a mély-mély kékes:
már-már feketés vagy szürke: a gyász is véges.
A vadgalamb szárnya acélja ilyen tán,
a Balaton, ha halk palaszín üli; s Zentán
a lassú Tisza, ha rajta a barna felleg,
úgy őszfele, míg a hazátalan árva magasban a darvak eveznek,
s a vadludak úsznak acélmagas égbe,
s olajos fuvalattal a homlokod hűti a béke...

8. Fekete (o)
...Az o-t, komoran lobogó gyász hollósetétjét,
óh, hagyd; most holtak bolyganak ott, és végképp
az éj korom-ólma borítja a rónát...
Ó sírokon október honol, őszirózsák...
Az alkonyok oly gyorsan komorodnak el éjbe,
az ablakokon kopog ott a búgó csonttorkú bagoly, s te félve
mondod: ,,Ez óh, ez az ódon, a bús babonáknak a réme!"

9. Lila (ú)
Hova menekülj? Tán bús utú puszta zugán bujdosva bucsusul
duruzsolj egy úti zsolozsmát, míg lila tömjén búsul.
Nagy súlyú csuhák, kazulák közt tudsz ifiulni te vissza?
(Úgy újul a bús, csurdulti búját fenekig ha kiissza.)
Lila u-nk úgy búg, mint hun—kuruc nádasok este...
Furcsa kuruzslat ugyan, de kigyógyul a búbul, aki túl sokat vesz be.
* * *
S néztem az ablakon messze a tájba:
napfény ragyogott a téli határra,
piros és zöld, sárga, arany, kék:
s most, most ha sokáig így csöndbe' maradnék,
csak lesve e tarka, zenélő szivárványt:
talán nem is érzem, hogy óh, milyen árvák
a színeid: édes ízű é- és zizzenő i-d,
szép selymes e-d, hallgatag a-d, s hogy fekete o-dra
gyász borul, foszlik az ősi kilencszínü Híd,
s hogy mily reménytelen ez a szerenád, ez a sápatag óda.

ÍGY SZÜLETTEK A ,,NYUGATOSOK"

AZ UTOLSÓ VONAT

(Ajánlom egy régi októberi napnak
s egy régi városnak a messzi 1944-ben)

Ez a vonat az utolsó vonat.
Nem ma, e héten, nem az esztendőbe':
ne számíts immár soha-soha többre,
ez végleg végső, az utolsó nap.
Nyugat felé, haza, nagy Európába
többé nem visz szerelvényt ez a pálya.
Ez a vonat az utolsó vonat...

Ez a vonat az utolsó vonat.
Ha elment ez, az Élet ment el rajta,
halál marad utána, farkasfalka
velődet marni szét, és csontodat...
Menekül rajta Szabadság, örök Rend,
aki marad, vak verem mélyén fetreng.
S ez a vonat az utolsó vonat...

Ez a vonat az utolsó vonat.
Jaj, ne sípoljon még! Tán egy kis zugot
szorítnak néked; s gyermeked s a húgod!
s megmenti tán még kicsi lányodat?!
(Riadt kis bambát: nem tudja, mi vár rá,
ha nélküle megy a gőzös világgá...)
S ez a vonat az utolsó vonat...

Ez a vonat az utolsó vonat.
Keletre — nézd — a szomszéd falu lángol.
Az égből tűz hull... S tudsz-e Sodomáról?
hol rémeket rejt minden alkonyat?
Sikongnak őrült, széttépett leányok
— hallod? — hullákon vörös varjú károg,
s ez a vonat az utolsó vonat...

Ez a vonat az utolsó vonat.
Menj el... Hiába. Mindennek már vége.
Itt nem segít a dac, a ,,csak azért se"...
Hónod alatt egy gyáva kis csomag;
s vagontetőn, hol még helyet szorítnak,
aggok, fiúcskák, családapák sírnak...
Ez a vonat az utolsó vonat...

S most... végigrándul rajta iszonyat:
sziréna vijjog az Ítélet nyelvén.
Nincs mentség! Kifut a súlyos szerelvény,
Kolozsvárról az utolsó vonat...
Gyerekkocsi, zsák, hordágyon beteg,
anya-sikoltás: ,,Hol a gyermekek?"
,,Várják meg... Jönni kell... A lányomat!"
A kerék kattog. Nincs megállás.
Elhúz a város, ege ólmos-párás...
Ím, kifutott az utolsó vonat...
Kolozsvár halott csöndben ott maradt...

(1949. február 2.)

A WOODLAWN AVENUE

A Woodlawn Avenue házsorán
ballagtam csöndesen.
Apró fiúcska, csacska lány
ugrált a kerteken.
S tavasz volt, olyan szép tavasz,
hogy pálmalomb tapsolt neki.
Arcom nem gyűri csúf panasz;
látod, oly boldog, gyermeki,
hogy egy vén néger rám mosolygott,
s két kis kreol lány szembejőve
csengő szopránján ,,hellót" mondott.
Az ünnepi, falusi csöndbe
Szent István kis harangja kondul,
és ifjan, frissen szaporázza.
Azt mondja: ,,Mindegy: vén Bakonybul,
Alföld homokján, Hondurászba,
a Pacifiknál vagy Temesnél:
tavasz a tavasz, ugye, testvér!"
A harang játszott. S hirtelen
otthon voltam e reggelen...

AZ ÉN HELYEM

Én békén élek, ne féltsetek engem.
Nem kell rabkoszton, sem lágerban tengnem.
Ám egyre jobban, jobban nyom a szégyen.

Tudom, megszöktem. Tudom, hol a helyem.
Dohos kő szaga csap meg, hogyha fejem
álomra hajtom kényelmesen, szépen.

Valahol az én helyem betöltetlen,
ott kéne most fajommal ,,vezekelnem"
a bűnömet, hogy magyar vagyok én is...

Vagy holtan kéne valahol feküdnöm?
varjuval fölfalatnom sötét bűnöm:
hogy tőle jöttem, s bármilyen szegény is,

hogy övé vagyok. Véle kellett volna
fuldoklanom a szűk-piszkos kis ólba
(oly szép volt neve régen: „Magyarország...")

S már nem tudom: tán meg is haltam otthon.
Egy rom aljában hever régi voltom.
Ki itt csavargok, csak bitorlom jussát
egy hősi, tiszta, büszke, régi holtnak...
Vérét átadta a Tiszának, Oltnak,
testéből pipacs, jegenyefa nőtt föl.

És boldogabb, mint te, ki itt ődöngöl...

(*1949. március 28.*)

SEMMI SINCSEN VESZVE

A melled vén harangja
most újra vígan kongott.
Hiszen tavasz van, s futva
hagytál el kusza gondot.
Hisz felhő fönn az égen
úgy fut, mint vágyunk, messze...
Tavasz van, s tudsz még szállni.
Óh, semmi sincsen veszve!

Húsvét már elmúlt, újra
jön áldozócsütörtök.
Egy régi-régi boldog
napod ma rád köszöntött.
Talán egy magyar Úrnap,
mely küld varázst még rád itt.
Óh, mennyi fény volt benne:
hét tengert átvilágít...

Most hallod újra zengni:
Üdvöz légy, Szakramentom!
S örömtől lesz majd súlyos
melled, e zsúfolt templom,
amely ma zúg a daltól,
és tömjénfüsttől terhes.

Virágok hullnak, s szíved
öregharangja verdes.

Mert május jön, a Lélek
ömlik ki kőnek, fának,
föl felhőkig s le szívünk
mély gyökeréig vágtat.
S örülni kell, mert minden
mellékes hozzá képest:
hogy Lélek jár, s a májust
telíti, ezt az édest.

Processiókon zászlók
már győzelemre lengnek,
triumfust járnak felhők,
s felhők fölött a szentek.
A győzelmükből szikra
szegény szivünkbe hullott...
Óh, semmi sincsen veszve,
hisz mellünk újra ujjong.

VIRÁGVASÁRNAPI ÜZENET

(Bédy Lajosnak, a hatgyermekes családapának a wörgli lágerba)

De jó ez az ünnep, ez a csöndes-tiszta!
A friss, a zöld mező Nap sugarát issza.
A friss, üde szív is úgy szállna, dalolna,
de jó ez az ünnep — ha Pest sose volna.
Ott Pesten a Gellért dús orgonabokra
ha sose nyílt volna, s ha szőke habokba
a vén Duna tükrén Nap sohase játszott...
Hisz' szép ez a tájék, buta szív, mit jársz ott?
* * *
Már zöldel a nyírfa a hűs Tisza partján,
már szállnak a fecskék a vízre csapongván,
már déli Nap hamvas-fehér köde lebben,
s a messzi topolyfák reszketnek a csendben.
Mártóznak a füzek, mert porzik az út már,
jön már, sietést jő egy régi avult nyár.
S Pesten, Duna-parton vadgesztenye nyílik,
fehér-piros gyertyák fénye kisér sirig.

Mit számit a gyilkos, a vérvörös, ádáz?
Óh, nyílik a szegfű, és nyílik az ákác!
A fűzesi barka ma ünnepel éppen
— tilthat ezer Sztálin —, virágpor a légben.
Fehéren, erősen az almafa eljő,
kristályosan, zölden már zümmög az erdő:
mint száz s ezer éve, zsarnokon átgázol,
az Élet, az Élet több, mint az ukázok...
Üzenhet az új cár akármi vöröset,
míg a gyevi útnál az akácok zöldek,
míg Pesten, Adonyban áldott anya, hősi,
az életet ontja és a nyomort győzi.
Alföldi füzeknek a halk Tisza partján
nem kell talajul több: maroknyi iszap tán.
S ha fonnyatag árván, szellőn is remegve,
de partjukat őrzik viharba', telekbe'.
De állnak és élnek, nőnek s gyarapodnak.
Koldusul is küldnek hitet — magyaroknak.
Hogy: állni kell, élni, utolsó tapodtig,
virágba kinyílni a végső napunkig.
Szeretni tavaszt és szeretni jövendőt:
rügyet, kicsi hajtást, szeretni az erdőt.
Egy fűz maga van bár, de füzes az álma,
és kezdi a füzest, bár tudja, nem pálma...
Egy fűz sivatagban, mocsárban, a síken
csak füzesek álmát álmodja mind híven...
Egy fábul a három, hárombul a falka,
facsoportbul erdő — ha ép-igaz fajta!
S szeretni az erdőt — kicsinybe', a rügybe'
óh, kérem a fűzet, e meleg tant küldje
szerte magyaroknak újabb tavaszulton,
hinni jövő nyárban, nem sírni a múlton.
* * *
De jó ez az ünnep, ez a csöndes-tiszta!
Most látom a füzest, szomorúan bízva,
ahogy rossz sarat áll lenn a Tisza partján
halaványan, zölden...
S bizakodva-bátran köszöntöm a fajtám,
köszöntöm a földem!

(*Canoga Park, 1949. április 10.*)

ELMÚLT EZ IS...

Elmúlt ez is: a bú se tart sokáig.
Nem látod már a Brétfű almafáit.
Felejt a fej. A Bethlen-bástya foszlik,
Magura ködlik. Ím bedűlt egy rossz híd,
mely összekötött; nem járhatni rajta:
nevek kihulltak... rossz az emberfajta.
A régi táj hát lassan elmarad.
Fernando-völgyben várok új nyarat,
bozontos pálmák, nyurga cédrusok
a társaim, s a dac már nem buzog:
hogy sohse fog feledni régi fákat,
nem vágyik új csodás opuntiákat.
Arany-mirtuszról bűvös illat
ím ködbe mosta vén akácainkat.
Mert mit tehetünk? Törvény, ami törvény:
a láng kifárad, elsimul az örvény.
A kő is porlik, rabdaróc is feslik,
s a dal, a dal ma hogy' juthatna Pestig?...
A kép mosódik, vén nevek elhullnak.
Új színnel-névvel új virágok gyúlnak.
Új illatokkal lesz a mellünk terhes,
s szép üde vágy az, mely szivedben verdes.
Fernando-völgynek édes-ifju fáit
virág lepi: mi lenne más, mi fájdit(
...Ne vádold őket. Nem tehetnek róla,
hogy egyszer régen elfagyott egy rózsa.
Hogy ők virulnak, s messzi völgyre tél jött.
Hogy holtat hordtál, és hogy ők: az élők...
Tehetnek róla? Elporlad a holt, mind,
de nyílni kell az élő tőnek holtig.
Vagy bűn-e, hogy tavasz van, bimbók nyitnak,
s hogy melledben is ők, csak ők virítnak?

(*1949. május 4.*)

FUTÓRÓZSA

Futórózsa templomunk falán:
piros, mint vér, és békés, mint a lány,
ki áldozástól padba vissza most tér,
s arcán tüzel a boldog, szép piros vér.
Futórózsa, jó neked itt lenned:
megmarkolnod e félarasznyi telket,
e kis hazádat, s föl-föl égig áradsz,
rideg kövekre bíboros ruhát adsz.
Mert így van, így jó: vér ott benn, és vér kinn
a templomunknak koszorús szép vértjin,
s a hősök vértjin, vértanú-vér szerte
fénylik pirosan-boldogan tüzelve...
A hősök vére, óh, hogy' furdal-éget,
hisz' tőlük jöttem, hisz' ismerlek téged,
templom falán te vérpiros virág...
(Szórt: *főpap*, kislány, munkás és diák...)
Futórózsa, te rózsák legkicsinyje,
csak kússz, csak vérezz zord kövekre hintve!
Ne bánd: fajrózsa-köntöst rád nem szabnak,
hogy fagy jön, s hogy a csordanép megszaggat

(hisz' bűnöd ez is, rajtad ez a skarlát).
Ne bánd: ha bámész nagyvilág csodál,
vagy átnéz rajtad, útszéli, legárvább,
te rózsanép között a proletár...

(*1949. május 4.*)

„CSATLÓS"
(*Kis emberekről, kis népekről*)

Csak a szegény a becsületes és hű.
Emléket őriz. Nem kell új ízlésű
bútor neki, se új elv, új Mercédesz.
Csak a szegény hű: kicsi életéhez.
Ki pontosan fizet, csak a szegény nép;
ki halk, senkit se gázol, senkin kényét
nem tölti. Vár órákig, míg egy jó szót

vetnek ki ajtórésen dús szatócsok.
Csak a kicsi a becsületes, tiszta.
Nem fásult, telt, mohó kapitalista.
Cserép virág ablakban, tetőn fecske,
s az asztalánál hét apránép, lesve
kenyérszegést... Csak a kisember boldog...
Övé a Föld, ezer színével; boltok
őnéki tárják kirakatuk kincsét.
Nem zúg el autón; minden szép kicsinység
övé csupán. A földszagú nyárestek,
tücsök mezőn, a tarlón szép keresztek,
önzetlenül az őszt is ők csodálják,
borzongó este essősuhogását.
Az ő fűrészük hasít jószagu fát,
s ők ülik meg télen kemence zugát...
* * *
Csak kis nép marad meg becsületesnek.
Apró kincsével boldog, mint a gyermek.
Nem kell új bútor, új elv, forradalmak.
(Fényűző játék kalmárnak, bitangnak.)
Csak a kis nép a becsületes, tiszta.
A luxusa: lehet ,,idealista".
Szegény ,,nagy nép", ki birodalmon őrköd,
önző lehet csak, szegény pénzes ördög,
hogy' is lehetne lelkes, könnyű és víg?
Ki szeret úgy kastélyt, mint fecske fészkit?
* * *
S a ,,szabadság"? Óh, a nagyoknak: üzlet.
Szabad vadászmezőkre zászlót tűznek;
szabad a vásár, pénz forgalma, tőke.
Szabad meghízni! Nyárspolgár, csülökre!
A kis népeknek ,,Szabadság": ereklye.
Szent szó, elrejtve csontokba, erekbe...
Fiának haldokló örökbe mondja...
Egy régi zászló féltve őrzött rongya...
A kicsi népnek ,,szabadság" a szép jog,
hogy feszegethet tízévenkint béklyót,
és fölvonulhat tízévenkint érte
a bárd alá, a tank elé s kötélre...
Reménytelen szerelme, lázas álma,
kiöntött vére, könnye, tiszta lánya,
s fiának fátuma, az élet vége:
a ,,szabadság". Az harc neki, és síri béke.
A kicsi nép mint kirakati kincset

csodálja benne azt, amije nincs meg...
Nagyok reá gázolnak és kifosztják,
s míg elveszik hitét, kabátját, kosztját,
s szabadságát (hisz' küzdött, vérzett érte,
imába, csalva, koldulón hisz kopott térde)
a homlokára, nosza! örök bélyeg!
A szent szabadság árva kis hősének
a rongyos magát valahogy ne higgye.
Csak Nagy Nép tarthat számot ilyen hitre.
Nosza, Nagy Nép, orosz, gall, német, angol,
felháborodva rúgj beléje patkós
csizmáddal, add meg néki jobbról-balról,
míg megnevezed gőgösen, hogy: CSATLÓS!

(*1949*)

Ha nem lennék most idegen

ÁLOM EGY ERDŐBEN

Ilyenkor este, érdekes,
egy táj mellemben érni kezd.
A metropolisz zakatol,
s egy erdőt látok valahol.
Élesen látom. Illatát
s hűsét is érzem, s tiszta vágy,
mint kristályforrás felbuzog:
óh, mielőtt még búcsúzok,
látnom kell fáid, régi Bükk!
hisz' téged hordlak mindenütt...
Ma tudom: bennem itt lapult
a cserjés völgy, a horhas út,
mely Szarvaskőig elvezet,
s hol mélyet szívni élvezet,
hol fölröppenni hetyke-víg
játék csupán, mert szárnyaid
oly könnyük ott, hogy átsuhansz
a lejtőkön, te víg suhanc...
Óh, fuss csak, lelkem; nézd a tölgy,
egész kis erdő, égre tört...
Előtte harmatos zöld rét:
ugrálj ott, mint a gödölyék,
a füve dús, harapni jó...
...De, csitt, szilfáról egy rigó
reád kiált: Fiú! Fiú!
Lát kakuk is, a lágy szavú
(s valahol leskel még a Bú).
Túl horhoson, Omlás alatt
a vén erdő húz őrfalat.
Sok dúlást látott a vidék
s az erdő: ősi menedék...
Tudod, ott fönn a Sárkányluk:
a bujdosóknak volt váruk.
Ellaknék évtizedig ott,
nem látnék mást, csak jó rigót,
s az adna nékem rögtön jelt,
ha fajtám látná, az Embert...
Harkály kopogna reggel rám,
nem tudnám, él-e Dzsingisz kán,
a völgyet mily nép lakja most,
s kit ural Duna, Olt, Szamos...

Hűs tölgyes erdő, jó öreg,
úgy összeférnék teveled...
A széleden, mint őrfalak,
bozontos fáid állanak.
Oly biztonságos ülni ott,
oly békés ott a bús titok:
az életünk ott, mint az ég,
zöld lombok között néz felénk...
A cserszagú harasztos föld
ősvágyakat mellembe költ:
itt gyökeret kén verni ma.
Minden szálamnak nyúlnia
a televényig kellene.
Ágamban zúgna tölgyzene,
a tölgyek izmos sóhaja.
(Szebb az, mint száz költő dala...)
Itt élnél Bükk hegység tövén.
Az idő folyna. Jövevény
elhullna, mint a rongy haraszt...
Te állnál itten, ősparaszt,
e földnek édes gyermeke,
s erdőé, min nem fog eke,
nem fog hódító rossz vasa.
(A vasnak sosincs igaza,
az vásik, rozsda marja el,
nem tud újulni, mint a cser.)
...Óh, nézd csak, nézd csak, ez a tölgy
egész kis erdő, égre tört
egész kis erdő: rengeteg.
Egyetlen fával megleszek...
Töméntelen sok ágai
el tudnának még tartani.
Mint óriási palotán
vagy felhőkarcoló csodán,
épp annyi rajta a szoba,
nagycsarnok, odú, iroda,..
Fölöttem lakna a bagoly,
ki bürójában úgy hajol
a könyv fölé, mint bárminő
nagy pápaszemes számvivő.
Itt jobbra nagycsaládú csíz
a szomszédom, van fia tíz.
Jólelkű nép, sosem pörölne.
Örömimre együtt örülve

egy hosszú trillával felelne,
s ha bú nyom, sose énekelne.
De alsó szomszéd korhely nép:
mert mókus fölött bérelnék
okvetlen lakást: egy kis élet
jót tenne nékem, remetének.
A mókuséknál lenne zaj,
jövés-menés és víg ricsaj.
Diótörést ha éjjel unnám,
fejükhöz vágnám le a dunyhám.
Megszeppent csönd jön válaszul:
azt súgnák: ,,A Magányos Úr
nem alhatik, most újra — töpreng.
Mókus-fiókák, néma csöndet!"
Mert tisztelne a nagy-nagy ház,
mint aki mögött régi gyász
húzódik: kósza élete...
Sok város füstje, fekete
ködével, kinek lelkét üli...
Az őz köszön rá, s elkerüli.
A nyulak mondják: ,,Idegen!",
s távolról sajnál mind engem.
Bagollyal olykor még beszélnék.
,,Megszokta már?" — kérdezné félénk
öregurassan, s bólogatna
(bár nem értené) a szavamra.
Mert kusza szóm olykor, elvétve
egy messzi nagyvárost említne,
nagy tengereket, hol nincs erdő,
s bozontos ággal tölgyfa nem nő.
Hol metropolisz zakatol,
egy árva bükkfa sincs sehol.
Azt mondaná a bagoly rá:
,,Nem hinném, ha nem mondaná."
És azt gondolnám én is, én is:
Mese volt, álom, minden mégis:
metropolisz, mely zakatol,
a messzi tenger valahol,
a hódító és jövevény,
s égő faluk a Bükk tövén...
Álmodtam mindent, most ébredtem
ős-igaz létre itten, itten.
S a bagoly szól: ,,Jobb folytatást
az álmaihoz! Jójcakát!"

HONVÁGY MAGÁNYOS NAPLÓJEGYZETEI

Már hónapok óta nem gondolok haza.
Könyörtelen lettem, mint strucc a sivatagban.
Ha emlékezni kéne, elütöm hetyke szóval.
Nem is tudom, még ég-e vagy kialudt a katlan.
Vagy mint a rég hozzátört, gyakorlott nyomorékok:
sebük oly bizton hordják, hogy már sohasem fájhat.
Oly gépiesen-fürgén kerülnek érintést el,
mint denevér — a vakon csapongó — érdes fákat.
Az ember az az állat, ki mindent, mindent elbír;
a furcsa fa, mely minden égaljon kivirágzik;
magános bolygócsillag — nem mindegy, merre kószál?
Fényben: sötét; sötétben mint mécsbogár szikrázik.
A trópuson didergőn, a sarkokon hevülve,
ha békés: lázadozva, ha lázas: békén tűrve:
az ember az a bús vad, kit érteni hogy tudnál?
Mert legközelebb hozzád, és messzebb a Tejútnál.
* * *
Már hónapok elmúltak, hogy nem gondoltam Rája,
s mindig csak Őt gondoltam rögeszmés, konok lázba'...
Hiába mondtam százszor-ezerszer: nem lesz vers több,
utálok rímet, lázat, napot és záporessőt,
nem jó a vágy s az undor — unok unalmat, harcot,
mert nincsen seb, nincs: jó-rossz... legjobb, ha nagyot alszom...
Hiába mondtam. Álmom Te voltál, messzi, édes;
az undor, vágy, a rím seb: Te voltál. S ami tépdes:
e ,,sebtelen közöny" csak Te vagy, Te messzi népem...
Nézd: hosszú hónapoknak csönd-álarcát letépem.
Nézd: újra vérrel írom, égő dacomban hörgöm:
Hogy Te vagy az igazság, pokolban, égen, földön.
Hazugság volt a számon, az fojt és mardos engem.
Nem mertem kikiáltani: Te vagy királyom, szentem!...
* * *
Csak azért járok távol Tetőled, mert szeretlek.
Futlak, mert nagyon vágylak, mint vágyat sápadt szentek.
S mit bánom már, ha fáj is: az arcodat kell látnom,
az arcodat idézem magános éjtszakákon.
Enyém lehet hét ország, a prérik s Indiák:
s csak hozzád írok verset, mint szerelmes diák...
Csak Téged látlak, Hozzád készülök újra útra,
én messzi kicsi fajtám, te rugdosott, te furcsa,
kit senki meg nem értett, kit senki nem szeret,
csak én tudom, mily szép vagy... s a hideg istenek...

Levél legyen ez? vers-e? vagy titkos vallomás?
Hisz nem jut sose Hozzád. S hogy egykor újra láss,
hatalom nincs már olyan, mely hozzád elvihetne...
Száműzve tőled, élek kilökve kis szigetre...
(A nagyvilág: szigetke, s egy kis sziget: világ.
Teremnek ily csodák, ha rajtunk vágy sebe rág...)
* * *
Most neved mondtam. Furcsa. Kimondtam újra: mily vad,
mily furcsa-régi-gyermekes!
Addig mondottam, míg a szívem beléje zsibbadt,
s iszony fogott el, vad, jeges.
Tán nem ismertelek én soha, soha se Téged.
Tán nem is ez volt a neved.
Tükörben néztem arcom: már látni rajt pecsétet?
Vizsgáltam két riadt szemet...
Látszik már bennük téboly? a magány tébolya?
Mert kivert eb is elvadul,
nyelvét felejti, farkas vonít belőle, tép foga,
hű szemén ordas dühe dúl...
Emberbül is magánya, e néma, zordon Mester,
prófétát gyárt, vagy eszelőst.
Hisz' már magadban beszélsz, magyarul, mert öregszel,
már nincs erőd, hogy Őt legyőzd.
Még titkolod naponta a szép, a szent rögeszmét,
sok hónapig némán viszed.
De ha hűs közönyödnek a tárnáit kilesnéd:
kanócon kúsznak már tüzek.
Holnap talán üvöltő hangon kiáltom szerte:
„Mit hazudoztok? Már elég!
Most sírjatok! S lessétek:
mit mond az Isten szentje
tinéktek, csőcselék!
Az én fajtám, a bélyeges
(a mártírfolttal vérjeles)
most gyújtja ki az Égen a Kereszt jelét..."

(1949. július 25.)

ÜLTEM MAGAMBAN

Ültem magamban akkor este,
halkan bejött, és mellém ült.
Azt mondta: ,,Ugye, mindhiába?
A dac üres... Ki bús, vénült,
azt nem fogja már ifjú láz..."
Azt mondta csöndben: ,,Ugye, nem megy?"
Felejteni nehéz. Egy vén ház,
egy almafa, egy törött verssor:
valami furcsa sorsot példáz,
s éppúgy fáj, mint valaha.
Verset is vígat próbálsz írni,
s mi lesz belőle? Ballada!
Új nyelveken próbálsz csevegni,
s ott bujkál az Ő dallama.
Feledhetnéd-e egy szavát?
Hisz hozzá mér a lelked mindent.
Mind róla szól a hír s a vád.
Mi lesz belőled nála nélkül?
S mi lesz, ha egyszer visszavág
fojtott szerelmed égőn, vágyón?"
...Igy ült mellettem, faggatott
a Szomorúság, vén barátom,
ki el-eljön, s csak ő beszél...
Én messze nézek érven, vádon,
vigasztaláson és dacon...
S csak hosszan-hosszan hallgatom...

(*1949. augusztus 14.*)

MAGYAR VERS KRISZTUS KIRÁLYRÓL

A koronánk szétfoszlott légbe,
a Jogarunk is porba hullott.
S hallod, testvér, hallod, hogy ujjong
az Antikrisztus csőcseléke?
De percre sem rendülj meg rajta,
hisz nagy Királynak vagy te népe.
Bár drága zászlód meg van tépve,

de tiszta, győztes szellő hajtja.
  És Ő megmondta nyíltan—nyílván:
„Az éj órája ez; de régtül
én látom már: mint kormos villám,
zuhant a Sátán le az égbül."
  ...Nincs még lezárva harc és „béke".
Előre, testvér, s föl a szívvel!
Nézd, mennybolton, lángokban égve
hogy' világít az ősi Címer!
  „Emberfia jele" ha feltűnt:
hű jelképe a szenvedésnek,
tudod, nincs messze győzedelmünk,
az angyalharsonák már készek.
  Hullik vörös cár, hullik láncunk,
atombomba lesz hajnalködje,
ha űrön tízezer ezüstkürt átzug,
hogy Ő: Király, Király örökre!

(*1949. október 13.*)

HA OTTHON VOLNÁL

Mint halálod lesz, őszöd oly szép itten:
borzongol, bár a bágyadt nap melenget.
S oly álmatag, oly bús, oly boldog minden...
Tudod: ilyenkor ködfoszlányok lengnek
a vén Naszályon, szőlőlevél rozsdát
fogott, s a tőke megszedetten reszket,
s ha szél rohanja, szórja-szórja lombját,
mint korhely kártyás, ki mindent elvesztett.
  A dér hogy' csíp ott, hogy' metsz ott a vad szél!
Ezüst ökörnyál kusza pányvát fon rá
halott mezőre... S mély bánatba vesznél,
mint vak örvénybe, hogyha... otthon volnál.
  Fuldoklanál halálos búd hurokján,
mint tőrbe hullott vergődő rigócska,
és nem segítne, hogy rég tudod-tudván:
unott repríz az ősz is, régi, ócska.
  Melled hörögne, s tán üreglő szemmel
reménytelen halnál, mert tél, az ádáz,
Cserhát mögött ő leskel, mint az Ember...
(Vadászkezén flóber, atom, halálgáz...)

De itt kelsz útra, s mint az ősz, oly csöndbe.
Szelíd felhők, esőre állva folyton,
függnek fölötted, vagy halkan csöpögve
siratják: nem jársz nyárba már bolyongón...

Mint lassú álom szemeden ha csókol:
világod elhuny tőled. Nincs több pálma,
s Forsythia-virágzás, nincs több árva
esengés, visszasírt, múló kor..

Október végén kellene meghalnod,
míg halk nap érint, s vágy, a vágy szólongat;
hogy füstbe foszlik bujdosás, bú zsarnok...
...Ősz. Este. Olvasók imái zsongnak...

Lehunyt szemednek tükrén sem Ipolynak,
sem Rajnának visszfénye már nem játszik,
Dunák, Missourik már hiába folynak,
te nem tudod, langy ősz-e ez vagy fázik?

Csak azt látod: felhő fut, fenn szikrázik
az Orion. S Tenger felé lebeg a csónak...

(*1949. október 18.*)

PEST, DEBRECEN S EGY ŐSZI RÍM

Mért írjak verset rólad, ősz?
Hisz' itt is az vagy, aki rég.
(Bár jól tudom, a régi rét
vacogva sír: szél járja, bősz.)

De lám a mellem, mellem itt
éppúgy szorong, ha őszt neszel,
mint Brétfüvön, hol félmeszely
fanyar adta bor melegít.

Az őszi bánat hát elért.
Rám lelt e víg vidéken is.
Itt is fáj: ködlik vén Gellért,
s nyit rajta őszi kikerics.

Itt is megérzem, hogyan suhog
a Nagyerdőn a hullott lomb,
és boldog-fájón bűsulok,
mert régi fűz még rám bólong.

Pest, Debrecen s egy őszi rím...
Be szép a bú, s be jó ez itt;
hogy önmagát így őrzi ím,
ki mindent-mindent elveszít...

Én nyugodt vagyok. Rendbe' van...
A Csapókert még nem feled.
Álmomban, ébren, bús-vígan
még ismer, ismer engemet...

(*1949. október 18.*)

NEVEDNEK ÍROM EZT A DALT

Nevednek írom ezt a dalt,
mely csöndes már, és egyszerű.
Nem lázadoz, nem veri föl
a hangos bánat, vad derű.
Ez egyszerű dal: életem.
Filiszter lett, s már mit tehet?
A jármot hordja, s jaj, talán
egyszer téged is elfeled.
De a neved, mint mécsesláng,
még föllobog így estetájt,
s egyszerre látok mindent, mi
volt kínzó-szép: békített, fájt...
Neved ha küldöd, Budapest,
te rossz fiú, te régi seb,
ugye, nem nyugszunk még, sajogsz,
s tán mélyebb vagy, nem véresebb.
...Ferenc József-híd tövinél
a halászbárkák... Óh, be szép!
Hogy tudnék rólad írni dalt,
vagy fájó, régi halk mesét.
Az utcákon most vak köd ül,
csöng hosszú jajt a villamos;

s ki lépte koppan: nem tudod;
ki jön? A sors takarva most.
A sarkon rikkancs énekel
megszokott régi neveket,
s karját lóbálva toporog,
vagy néked, néked integet?
  Maróni-illat, füst köde
körülleng, s fagynak rúzsa fest:
s e furcsa tömjénfüstbe' zengsz
himnuszt, te drága Budapest!
  Óh, hol vagy most? óh, hol vagyok?
A régi tél, jaj, hova tűnt?
Tavasz van itt, örök tavasz,
s ím téged vágylak, téli bűnt...
  Didergést, sebet, lázakat,
az ósdi, zaklatott telet,
míg fuldokoltam sorsodon,
s Vörös Végzet már közeleg...
  Én Pestem, ím e csöndes dal
nem óda. Zajt már nem verek,
nem villám, tűzvész: mécses csak,
nevedre, mely ma fölremeg.
  Nevedben (melyet köd takar,
hideg és nyirkos messze köd),
ki lépte koppan? Nem tudom.
A sötét Végzet, jaj, beföd...

(*Los Angeles, 1949. december 29.*)

KARÁCSONY UTÁN KIVÁNDORLÓKNAK, LÁGERLAKÓKNAK

  A szamár búsan bólogat.
Rád csillag rég már nem tűz...
Csak sivatag terül, a vad,
körötted, édes Szent Szűz...
  Oly messzi, messzi elmaradt
az otthon és a béke,
csöndes szobád és Názáret
jó ismerős vidéke.
  ...József előrement, a hű,

utat kémlelni árván.
De elrekesztett utat mind
az Úr, vagy tán az Ármány.
Kegyével teljes ki valál,
már nem találsz kegyelmet...
Az Istent vitted... S hallgat, nézd.
Alszik, mint megvert gyermek...
A szent éj, csillag, Betlehem
mögötted vérbe fulladt.
Most kicsinyednek vére is
óh, kell talán az Úrnak?
Hallod? Sakála hogy' vonyít
a fagyos éjtszakának...
Nem látod? Villognak szemek,
suhannak gonosz árnyak...
S ha sikerül? Ha út nyílik?
Vár földje Egyiptomnak,
sötét varázsok, mágiák
hol fojtogatva nyomnak.
Egyiptom jő, az idegen,
hol te vagy idegen nép.
Ország országnak lök tovább...
Kinek kell kóbor vendég?
És Názáret... már sohse lát,
út visszafele nincsen.
Óh, nem tesz Fiáért csodát
a csodák Ura, Isten.
A száműzött, a hontalan
kőkenyerét kell enned.
Éh-lágerből rabszolga léssz,
és még örülsz e kegynek.
...A Kisded alszik öleden...
Mit tudsz majd Néki adni?
Hisz rád maradt... S csak gyűlölet
les rá, egy sivatagnyi...
Egy oroszlán most felüvölt,
s hangjában minden rém bőg,
nyíl zúgásától atomig...
Szirénák, lánggal égők...
S most: néma csönd... Vak háborúk
között a csönd nem mélyebb...
Remegsz... S álmában reszket Ő,
a te kicsinyke Véred...
Most egyedül a szívednek

halk dobbanását hallod,
s a kis Szívét, kire már les
a Lándzsa, tőrök, kardok...
  Hét tőr — emlékszel? — Övele.
Hát itt van most e jó seb...
* * *
  ,,Kelj, Mária! Már hív az út
s Egyiptom!" — kiált József,
  s a bucka hátán köntösét
már hajnali szél fújja,
mint zászlót, amely fönnragyog,
s mártírok, hősök, angyalok
hadát már gyűjti útra.

(*1950. január 1.*)

KOPOTT KÉPESKÖNYV

  Képeskönyv;, messzi, elkopott lapok,
  foszló kép; mégis, nézd csak, hogy' ragyog!
* * *
Szürkés Duna, és fönn a Vár,
a régi, kedves, ismerős kép!
Tetője halvány-zöld opál,
s a falai... Beh kopott már a fösték...
* * *
Két nagy Kapu: a régi Híd.
Tárult Keletre és Nyugatra.
Mindig kitárult, mindig hitt...
S letört... S örökre elvált a két partja.
* * *
Ez is homályos kép nagyon:
A Fellegvár-e ez, vagy rom?
Tetője csak a nyugvó naptól véres?
Vagy más, amit sebének érez?
* * *
Óh, gyorsan mondj rá bús ámen:
mert ez a magyar Parlament.
Ezer kis tornya, mint egy gót dóm,
úgy orgonál most gyászmisét, lemondón.
* * *

De hát ez régi ügy mind... Mit szavalsz
vezércikket? Nézd: szép ez a tavasz.
Liget, léggömbök, pereces, gyerek.
Gyerek, gyerek, egy egész hadsereg...
* * *
Hát nem vigasztal? Nézd, hogy égbe szúr
a Mátyás-templom tornya: esküre
feltartott óriás, hűséges ujj.
Évezredek és népek esküje

emelkedik föl benne. Óh, mit félsz?
Mint Bástya ezt az ódon templomot
emeli. fogja, öleli — kopott
szétlőtt tetőivel — az ősi Kéz,

úgy tart, ölel és úgy becéz,
te régi rossz Pest; s úgy-úgy simogat,
mint én most tépett, sárgult lapokat...
S tudom, egy könny is csillan, míg Rád néz...

(1950. január 10.)

KIÁLTÁS VIDÁM HEGYEK TÖVÉN

Jaj, nem tudom, már mit tegyek?
Még hívnak régi hűs hegyek,
négy Víz ezüstje még ragyog,
s szememben régi csillagok.
  De... oly szép itt, Uram, az ősz!
Lombok közé ki bíbort szősz,
s arany-felhőkbe gyász szinét,
ugye, szabad szeretni még?
  Szeretni ezt a boldog völgyet,
hol nem tudják a büszke tölgyek:
leomlott messze hány testvérük;
hol szénaszaggal szállnak szérük,
s a csillagok a hűvös estbe
ragyognak úgy, mint ott, keletre...
Szabad szeretni ezt az áldott
nap-aranyozta szép világot?
* * *

A Shasta-hegy, az égig érő,
nem tud egy régi rossz vidékről,
s a völgy füve oly szép zöld, oly dús,
hogy nincs is sehol árva, koldus.
Csak erdők vannak víg smaragddal;
aranyzöld szárnnyal piros angyal
szénás mezőkről surran égbe,
hogy hirül vigye: Béke! Béke!
* * *
Le kell térdelni, sírni, kérni:
Ne hagyj soha-soha megbékélni!
Tudom, Uram, tudom, ez vétek!
Megkísértettek boldog rétek.
Rendeld nekik: víg bűnöm gyónják!
Küldd el öreg, kiégett rónád!
ki ott keletre halkan vár még...
a régi Hegy, mint hűs hű árnyék,
óh, add, Uram, terüljön még rám,
add vissza mind a gyötrő témám!
S verj meg, óh, verj, két bús kezeddel!
Vigasszal verj: hogy nem veszett el,
kihűlt sebem mind felújul még,
minden rossz súly vállamra hull még...
E boldog őszbe', Kékhegy alján
ne hagyj vigadnom hűtlen-balgán,
mint eszelős, mint zagyva gyermek...
Mély, ólmos kínhoz adj kegyelmet!
Szép őszödön hogy sírjak bölcsen
s hűségesen. Hogy kedvét töltsem
egy ódon tájnak, régi népnek...
Örömtől, Uram, védj meg, védj meg!

(*1950. január 18.*)

GYÓNÁS BÁNAT NÉLKÜL

Versemben már csak düh és dac terem,
folyamatos bú, unott lázadás.
Némítsd el versem, Istenem!
Óh, minek tudja, minek hallja más,
hogy kifosztottak végleg engem is?

A tagadásról minek vallomás?
Csak Neked mondjam: unt a sebem is,
a mellem üres, mégis oly nehéz.
S nem kérem már, hogy újra sebesíts...
Csak Neked mondjam el, hogy lázadón
gyilkos Kelet, hazug Nyugat között
csak Hozzád, Hozzád föllebbez a szóm.
Titkos szobámnak legnémább zugán
Neked gyónom ki: vén-konok vagyok,
nem másulok már, színlelek csupán.
Neked gyónom ki: egy ,,bűnöm" se bánom.
De ,,szélsőség", ,,dac": mindent elhazudnék,
csak őt lássam még: messzi Kolozsvárom!

(1950. január 30.)

SZÁMOK

A szürke szám is hogy' lehet
eleven hús-vér élet!
A szürke szám is hogy' mehet
sírig áldásul, átkul véled.
Barátod, rémed, gyilkosod,
ki éjtszakánkint fölver,
a szürke szám mely éned lesz,
te fáradt, kusza, kóbor ember.

1914:
dalos vonatok sírnak.
Szívedben kattog a kerék
aranyködén egy avas kínnak.
(Mert arannyá lesz ódon bú
lilája, kormos gyásza,
aranypatina rakódik
a hajdani gonosz sírásra.)

1918:
mily kopott már és szürke.
Ablak csörömpöl, ősz süvít,
idegen bakák, arcok zűrje...
Valami végleg összetört,

valami benn megbénult,
s tizenkilenc, tizenkilenc:
refrén sikolt, a fázó vén múlt...

1919:
gonosz szám. Mint az árnyék,
a lelkünk mélyén úgy kísért,
sunyin, gyilkosként visszajár még.

1925:
egy enyhe nap, egy május.
Vén pár kinn ül a ház előtt,
nap süt, de gyermekül tovább futsz.

1931:
mert seb is hamar gyógyul,
ha ifju vagy, és hinni tudsz,
kék álom, ezüst terv ha tódul...

36-os, te fényes szám:
erővel, hittel teljes.
Ha mellünk lankad, téged hív
a tiszta harchoz, ifjú kedvhez.

És 38-as szent piros:
te ünnepélyes bíbor!
Harangzúgások, zászlók, dal:
Hősök terén éjféli tábor...
Óh, 38, te mellfojtón,
te gyermekül boldog szám,
ha kimondalak, égi fényt
s meleg dacot ragyog az orcám.
Mért múlsz el tőlem oly hamar?
Halálos fagy rád mért jön?
Hiába! Tűzért hozzád fut
két lábam mégis, most is vérzőn...

1940-es:
te büszke, tiszta szép szám!
Te égsz csupán még reszketőn,
mint hunyó nap az őszi pusztán.
Mert ősz jön aztán, tél, halál
a számok szürke endjén.

Sebbel vergődünk véresen,
nyilaktól átvert Szent Sebestyén...

Jaj, 44, te kétszeres,
te átkos ágyúállás!
Sziréna vijjog, s égből hull
hazug pokol, a gyilkos, ádáz...
Ledől, zuhan és ronccsá lesz
minden már; vér, csak vér foly:
a szent, a szennyes vér zuhog,
és hulla, rothadás és téboly...
Azt hiszed: nincsen, nincs tovább?
Nincs 44-nél mélyebb?
Az undor pokolbugyrain
fenékig kell még érned!

Sátáni, hősi 45:
te árulások, hősök
égig csapódó száma, jaj,
mért épp tenéked kellett győznöd?
A hős elhullott, ahogy kell,
ahogy a hősnek rendje...
Az áruló — az él, virul,
szétömlik, mint csatornák szennye.
Ti árulók, ti árulók,
ti negyvenes rossz számok!
Lehettek-é még hű dalok?
Jobb opushoz nyitányok?
Hisz' jól tudom, hogy minden szám
egy rájövőtől terhes,
hisz' jól tudom, hogy minden út
nyitány a végtelenhez.
Fussatok, számok, csak tovább,
a kéklő boldog többre...
Fogyjak ki bár belőletek,
s csak én maradjak itt a ködbe'...
Most, ködben ülök, 51
a homlokom bús száma,
s azt sem tudom, jó, rossz-e tán?
Keserű kín a számba'...

(1951 április)

AZ EMBER KELL MA...

(A Prímás hős nevének)

Nem adatok, és nem nevek,
ami nekünk kell: emberek!
Akikbe szív és agyvelő,
élet-formálni van erő.
Nem gépek és nem fegyverek:
egész sziv, egész emberek!
Csak ez gyógyszer, ez menedék;
kevesebb: semmi, több: szemét!
Ne könyvet olvass, szalma-szót,
mit hangos torok igazolt!
Keress vérré vált életet,
mire minden rátétetett.
Lelket keress a tett mögött:
poklot csak az győz, s ördögöt!
Nézz igazságot, mely vért iszik,
s átélt szavakból átizzik.

Az Ember kell ma énnekem,
ki átalnőtt a végesen.
Ki Istenébe belenőtt,
mint égbe nyúló szent fenyők.
Posványokon a béka zeng,
szó-bugybor, csürhe nád lézeng.
Fönn némán áll magános szálfa,
száll Felhőn, s Felhő körülszállja.
Nem adatok és nem nevek,
ami meggyógyít: emberek!
Magukból akik föl-kinőttek,
s az Éggel vas-frigyet kötöttek...

BOLDOGASSZONY VIGILIÁJÁN

Ez játszi vers, csilingelő:
rossz bánat, most ne jöjj elő!
Most ünnepelni készülök.
Hiába lep ma őszi köd,
a nyárra lesek most rímet,

és hangolom e rossz szívet.
Azt mondom néki: ,,Nyárközép."
A tarló ontja énekét:
ezernyi szöcske zsong, dalol,
most messze-messze valahol.
S mit mondok még, egy régi szó,
titokzatos: ,,Assumptio",
s figyelem mellem, mit felel.
Óh, él-e, él-e, van-e jel?

Nagyboldogasszony ünnepe.
Szívemnek van-e éneke?
új ének, soha nem hallott,
mit senkinek ki nem vallok,
csak csillagoknak s Őneki,
– ha ugyan versem szereti...

Királynő, mondd, e balga vers
zenéjén, ugye, kedvet lelsz?
Oly furcsa rím ez, hazai,
nem szokott itten hangzani.

Királynőm, mondd, e csöndes éj
ezernyi titka mit beszél?
Csillag csillagnak üzen-e:
holnap kinek lesz ünnepe?
A sápadt Hold, mely fenn bolyong,
virraszt, mint régi jámborok?
S csillag, kit látott Betlehem,
ujúlt fényével leng-e fenn?
E hajnalon a régi angyal
köszönt-e újra piros arccal?
S a Szent Fiú, egyetlened...
de erről szólni nem lehet...

Királynőm, lásd, e balga vers
tiéd. S tiéd e néma perc,
míg betegágyon csöndesen
az éji égboltot lesem;
körös-körül csak és s homály.
A csillagaid bámulom
a fényedire tárulón,
s a sötétségem nagyon fáj...

BÁCSKAI KESERGŐ

Bácska fölött a csillag sűrü mindig,
s nehéz az éj. Szikrájuk belehintik
a hulló csillag-ezredek, veszendők...
Bácskára jártak víg, boros esztendők,
de sok tor és bor bánatokra válasz,
s ki nagyon víg vagy, tudom, nagyon fájhatsz!
Én magyar vagyok, bácskai és büszke,
ki bánatot szór torba s léha füstbe,
ki belekurjong, ha az éj nagyon fojt,
s ki nagyon szenved, mikor nagyon tombolt.
A dédapám is, hogy letört a zászló,
Világos után borhoz futott gyásztól.
Nagy, mély estékbe fülelt be magában,
s hullott a csillag Bácskán garmadával...
Csapszék csapszéknek adta vézna képét;
sírt, hallgatott ő; s fizetett kemény bért:
a sebekért, a százados vérzésért
s víg néma torért, mely kínokat kísért.
Én, dédfia, itt messzi, ,,indus földön",
tudom már jól: akármi lagzi jöjjön,
fizetni kell a búért és ivásért;
elúszik birtok, hit és kedv... De lássék:
hadd lássék, vén magyar toroz itt némán!
Azért mi, bácskás duhajok, a témánk
nem visszük könnybe! Régi föld, ha fájsz is,
inkább dacokra, bicskás kedvre lázíts!
Inkább a csárdát rúgjuk szét, az ócskát,
hol elárulták Bácskát és Európát.
Inkább fölgyújtjuk a hazug világot,
de ne mondhassa, minket sírni látott.

Mert Bácska küldött engem, a boros-víg,
s ne féljen, kedv-keserv marad még fogytig.
Hát hulljon csillag, amily sűrűn tetszik,
vén magyarok a kedvük el nem vesztik,
csak zsebben lassan kinyílik a bicska...
S szüret lesz, véres... Jövő áprilisra...

(1951 szeptember)

KÖNYÖRGÉS HARCOS SZENT MIHÁLYHOZ

Ősöm nevén Mihály az én nevem,
Mihály arkangyal, halld meg énekem!
Örök hajnaltól vívsz hűséges harcot,
páncélos hős, most fordítsd rám az arcod!
Mert napjaim unt kényelembe fúlnak,
s nem hozza már szép küzdelmét az új nap...
Imára, nézd, ezért görbül a térdem:
Mihály arkangyal, vívj meg értem!

Harcos volt ősöm, ki védszentül tisztelt,
kicsiny honért ki nagy csatákat viselt.
Küzdő lovas a régi faj, ki küldött,
s még messziről utánam búgat kürtöt.
Halálrohamra hányszor ment a fajtám:
egy kis dac, pátosz ugye, hogy ragadt rám?
De kardom csorbult, s nézd, szakadt a vértem:
Mihály arkangyal, vívj meg értem!

Jaj, fogy a nép, ahonnan messzi jöttem:
az ő szablyáját suhogtasd fölöttem,
ha elaludnék gonosz kényelemben!
Az ő harangját verd félre fülemben,
ha pogányverő ősi görbe kardja
öregedő kezemben ellankadna...
Ha gyávult békét prédikálna éltem:
Mihály arkangyal, vívj meg értem!

Nehéz: küzdelmet kívül és belül
magyarul állni, s állni emberül...
Reménytelenség partizánhada
oldalba támad hányszor éjtszaka!
Rossz idegünk sem áll sokáig vártát:
álom nyom el, puhaság, kétség vág ránk...
Megszököm sokszor... Hogy mért, nem is értem...
Mihály arkangyal, vívj meg értem!

Mert kell, ki vívjon, míg mindenki alszik
hazug békében; s míg az ódon harci
igazságot a szentek is felejtik,
Égi Hadúr, te állj csatát helyettük!
...S nézz rám: ugye, de szomorú egy harcos?
Üzenj ma kedvet igazabb víg harchoz!

Ki gyáva búra és békére tértem:
Mihály arkangyal, vívj meg értem!

Öntsd rossz mellembe arkangyal-tudásod
s tüzed, mely éjben kezdettől szikrázott!
Hogy értsem: boldog csak az, ki vívhat,
szolgálhat vérrel, tarthat omló hidat,
s zárt kapuk alján, dacosan és hívőn
eleshet az utolsó drága hídfőn...
Taníts, hogy utam szép magyarul éljem,
Mihály arkangyal, állj és vívj ma vélem...

(*1951. december 16.*)

ÚTI ÁLDÁS

Menj új hazába hát, bolond,
szegényke, kósza hű barát!
Lesd ott is úgy a szél szavát,
hogy havas éj honvágyat ont...

Legyen veled a bánatom,
amelyet béke s dal kisér,
s amit nem adnék semmiér',
bár egy-egy este fáj nagyon.

Legyen körötted csönd, a szent,
mit — akár tetszik, akár nem —
mindig magammal kell vinnem,
s mely börtönt s küldetést jelent.

E mosoly ajkadon legyen,
alázatos és avatott:
sok félszeg, hangos mondatod
kér elnézést, míg elmegyen.

Ezüstté dérfogta fejed
tisztuljon; lázas rút sebed
aranystigmává, mert lehet,
hogy ez lesz végső ünneped.

Veled legyen az utazók
gyógyító társa, Ráfael,
s olcsó honvágyad' váltsa fel
a nagy Szomjjal, amelyre szót

oly rég kutatsz, oly rég nem tudsz...
Igaznak leljed ott, hol jársz,
a vén sejtelmed, hogy a gyász:
öröm, s csak az szabad, ki túsz...

Csak az közel, ki messzi ment.
Csak az szeret, ki semmi lesz,
csak az talál, ki nem keres,
s boldog, ki hal, mint régi szent...

Menj új hazádba hát, bolond,
szegényke, kósza-kúsza vágy!
Lesd ott is úgy a szél szavát,
hogy szép örök honvágyat ont!...

(*1952. január 25.*)

HAZAI FÁK

Nem látlak többé, messzi ősz.
Hajam fehér, a szív idős...
Nem látlak többé, messzi ősz.
  Nem látok sok-sok régi fát;
sok öreg pajtás, jó barát,
örökre elmúlt cimborák!
  Vén jegenyénk szélben hol hintáz,
ha ősz rohanja meg, s avítt gyász,
az ódon bú, mely otthon portyáz?...
  (Szünetlen ott jár magyar tájon,
jegenyén, bükkön, szép gyertyánon,
fűzfalevélel, borostyánon...)
  Akácfa volt házunk előtt.
Látott sok víg keresztelőt,
temetést, tavaszt, őszelőt...
  Virágzó májust illatával,

s nyári vihart köszöntött tánccal,
és reszketett a téli essőn
sikoltva-sírva, kegyet esdőn...
Két hársfánk is volt, terebélyes.
Pipált alatta öreg béres,
csevegni ültünk a tövéhez.
Két hársfánk vásár volt, országos.
Sok méh zsibongott, mint ha báloz
farsangkor egy-egy vidám város.
Nagyváros volt a két öreg hárs,
sürű bozótu, hol a bolygás
oly jólesnék, famászó pajtás...
Fenn zeng a fa a méhseregtől,
s tövén a szó oly lassan perdül:
nehéz paraszti szó vén sebrül.
Hazai fák, ti sokat tudtok,
hazai fák, hazai titkok:
s én nem lesem már avult kíntok.
Titoktalan-üres az új fa,
mely Újvilágban nő föl zúgva.
A régi jóhírt vén fa súgja.
Ma éjjel otthon nála ültem:
körülcsodáltam, átröpültem,
boldog-sirón tövére dűltem.
Óh, régi fák, vén magyar bükkök,
füzek, hársak, el sohse tűntök!
Bennem zúgtok, mint búgó, síró kürtök...

(*1951. szeptember 16.*)

EMLÉKEZÉS A VÉN BÁCSKÁRA

Bánat megtépte, és nyomor alázta:
enyém maradt ő mégis, a vén Bácska.
Hol mély homokban fanyar bor terem,
ott ismertem meg őt egy szüreten.
Az ősz ködökkel járt, és reszketett,
fűtött a rőzse hűvös esteket.
Fekete-vörös füstje mélyre szállt,
szedett tőkék közt álmosan kószált.
A présről csurgott piros, megtört lé,

s szállt őszi füst, szállt venyigék fölé...
Lenn békák zengték vontatott daluk,
álomba küldvén fáradt-víg falut.
S ott ültem este, hosszan, éberen,
szemedbe — Bácska — meredt két szemem.
E csöndes föld be sok könnyed felitta,
hisz' Bánk bán élt itt, s itt halt meg Melinda.
Halálnak vőlegénye járt itt, Pál, az érsek,
s a lázadó Sötét Cár itt vezérlett.
Itt hulltak porba szép magyar fejek:
Zentán omlásos Tisza-mart felett.
Az estben kúsztak ódon bánatok
(óh, mért nem bújtam ott meg nálatok?).
Török itatta ott borzas lovát,
s ott bolygott ősöm, hontalan nomád:
kiszolgált honvéd, Bácskát járva fel,
s némán toborozva kuruc kedvivel,
mély kancsókba beléfojtván keservit,
hazavágyóknak bús, sivár szerelmit.
Mert Világosnál elhullott a zászló,
s az út, remény s a Mag a szent Kalászról...
Tán bujdosott is, míg ott megpihent
Bács úr földjén, hol szőlő s búza leng...
Én néztelek ő bús szeméből, Bácska,
őbenne várt könnyem föltámadásra.
S most messze tőled, most tudom: te — én vagy.
Bolyonghat ordas, és vonyíthat vén vad:
az ösztön visszahúz az ős vacokra,
ott kell elhullni sűrülő bozótba,
hol mocsár ködlik, gém kiált a nádból,
hol bujdosik betyár, s hol fáradt vándor
fűzek tövén álomra hajtja ősz fejét...
Ott dőlj pihenni ódon októberben,
míg szél vonít, s harasztot űz a kerten,
s fülelsz az éjbe messzi holt zenét:
volt nádasok s ó bánatok neszét.
Mert mint az óbor, jó az öreg bánat,
s míg kortyolod, még érzed ízét *volt* hazádnak...

(*1951. szeptember 24.*)

AUTÓBUSZON NOVEMBER ESTE...

Az ég ma oly ónos, palás...
Tán hó hull majd, vagy nehéz zápor,
s futnál, úgy futnál ki e mából;
de nincs más hátra: meghalás.
Robog veled a nagy batár,
hordozva szép hazai búdat.
A lucskos utcán ködök húznak,
s benned dereng egy régi szent határ.
A William Street négerek
csuf otthona, de ide villog
a neonfény. S döcögve írod
az autóbuszon éneked.
Jó lenne látni holnapig;
s csak feketék félénk kis arcát
kérdezheted: Tél mért havaz rád,
egy kis öröm, jaj, hol lakik?
Lenn, messzi, Downtown már ragyog.
Mért szomorúk e sötét népek?
Körötted mind merengve néznek,
és bánatuk a bánatod...

(*1951. november 17.*)

TAVASZI KÖSZÖNET

A verseket is köszönöm:
a vidámat s a búst is!
Nekem már mindegy: elfelejts,
vigasztalj avagy búsíts!
Köszönöm, ahogy rám szakadt,
a bujdosást, az új hont!
Sok vak fuldokló napodat,
mely szúrós koszorút font...
...Mert tavasz van; s a köszönet
— az öröm édes lánya —
nevetett rám; ma nincs szünet:
vidám harangszó járja.
Tavasz van! Minden hontalan
minden bokorba' hont lel!

Májusi vidám leckédet
Május Urának mondd fel!
Tavasz van! Néki üzenem:
az életem szép-boldog,
— s mert saját házam tüzelem:
a szívem, — forrón bolygok...
Ki fázik csúf, hideg mezőn,
s az otthont visszasínyli,
s ki kenyeret les éhezőn;
szeretném mind tanítni:
Hogy otthont épít fecske is,
ha tavasz s meleg eljő
vasfüggöny innen- s túlfelén,
egyformán zöldell erdő...
A régi május rád talál,
bár Alaszkáig bolygasz!
Bár esküvő ez, vagy halál,
oly szép, hogy áldást mondasz!

(*1951. április 27.*)

TARKA RÍMEK, SZÉP KÍNOKAT IDÉZŐK

Kicsike búk, ti régiek,
ti otthoniak, égiek!
Most távol bolygok tőletek,
s ím boldogságnak tetszetek!
Mert sebek rútja tört reánk,
ormótlan bánat vénje rág:
úgy futnék vissza hozzátok,
ti könnyü-kínú sírások!
* * *
Mikor az ősz fájt estelen,
bűvös ködével esztelen!
Mikor nagyapám élete
múlt honvágyával illete!
Mikor még hívtak Indiák,
sovárgott messze kisdiák
és regényhősön könnye folyt:
a bú ugye oly könnyü volt!

Duna vashídján fut vonat,
a vastraverzek csattognak,
vén nyarak hangja visszaver,
s a szív virágzón ünnepel...
Horgásznak Cserta-ág mellett,
öt tornyával már zeng delet
a hű kisváros, mely ide
ragyog a vaksi messzibe...
Rókus sírdombján nefelejcs;
ősz és eső: úgy kelne vers
ebből, ugye, de csak mereng
egy bútól boldog kisgyerek.
Kanális partján mély a nád!
Hogy' féltene most jó anyánk,
ha tudná, merre kuncsorog
két kisfia, kit mocsarak
és nádas titkok csaltak el,
s szárcsák vadonját járja fel.

Rucák, nádbunkók babonás
varázsa zümmög: vén gyónás,
hol kétezer év vallja ki,
mit csak lápmélybe' hallani...
Táltosregék, min szív eláll,
lidérc lebbenve messze száll,
de melled mégis megtelik,
mesék közt bolygván estelig...
Hozzátok futok, vén regék,
hogy rólam bánat féregét
lebűvöljétek, mormogván
ráolvasást, mint ős pogány:
tudós pogány, ki ért varázst,
álmokban bódult meghalást,
bú szőrivel veszett-hitvány
új búk marási gyógyítván.
A korhadó láp fült szaga
idáig ért, s ma éjtszaka
keveset alszunk: messze szép
kínokról mondunk majd mesét.
Kicsike búkról, melyeket
sóvárgón hordtál, s melledet
színig töltötték ünneppel...
Lásd: zászlós-vígan menetel!
Mint hajdan nótás aratók,
virágosan úgy ballagok

teli szép fájó kincsemmel.
Ha jőne most otromba rút bú,
ki kell, hogy térjen útbul:
már sehol neki nincsen hely!

(*1952. május 5.*)

DAL A CITY HALLRÓL ÉS A SUGOVICÁRÓL

A City Hallnak ormai:
felhőbe nyúló hegycsúcsok...
S lilásaranyban alkonyul...
De ne félj, nem búcsúzok.
Hisz itthon vagyok végleg én,
kóborlást abbahagytam.
Hazatalált a vén legény:
bús vágyakon tuladtam.
Békétlen túra véget ért,
most megülök itt hosszan.
Szép Indiák és Vadnyugat:
tőletek mit is hoztam?
Egy messzi pálma bólogat,
de mily fehérlő ködbe'!
Óh, visszafutni közelebb
a hűs elöidőkbe...
Mikor a Papok templomán
már delet vert az óra,
s a téglajárdát alföldi
Nap verte vad-izzóra.
A Sugovica reszket lenn
fehérlő-fénylő párán,
s egy hűs utcába hazafutsz,
amelynek neve Bárány.
Hol lubickoltál reggeltől,
folyóra nézz még vissza:
hisz' visszavágyik, azt mondják,
ki szelíd vizét issza.
Ott lenn a fahíd, s mögüle
rád néz a fűzes Pandúr,
s ott messzi kéken integet
a titkos szép Dunántúl...
Orrodba' még a korhadt-hűs

vízillat (mely izenni
oly messzi tud), de csitt, harang
a „levesnótát" zengi...
Ím: Bárány utca tizenöt:
benyitsz, kaput csuksz kongva,
hűs kapualjon végigcseng
gyerekláb visszhangja.
Egy kerti vén bukszusra dobd
gyorsan fürdőruhádat,
s míg forrón reszket déli lég,
kiálts föl jó anyádnak:
„Megjöttem! Holnap s évekig
itthon maradok hosszan.
Öröm — és bánatbatyuim
mind-mind magammal hoztam..."

...A City Hallnak ormai
felhőkbe nyúló csúcsok...
Lilásaranyban alkonyul...
De ne félj, nem búcsúzok.
Hisz' itthon vagyok végleg én,
nagy Kapu tárult kongva,
s mindent úgy lelt a vén legény,
mint áldott gyermekkorba'!

(1952. június 3.)

SZEGÉNY HUMANISTA ÓDÁJA

Betűk,
ti furcsa, sötét katonák,
ti halhatatlan, fekete sereg,
kik fölvonultok vad sorokon át
elszánt fegyelmű, mégis kusza rendbe,
mert csak egy úrra néztek: Értelemre.

Betük,
ti nékem régi, édes méreg,
ti úgy igéztek, mint ahogy a kígyó
szemen ragad kis kótyagos cinkéket;
mert hol ti vagytok, nem láthat szemem mást,
csak bűvöléstek, ezt az égi rontást...

Betűk,
ha méreg is, de mégis egyre édes
a kábitószer, tőletek mit szívok.
Hajam megőszült, szemem messzeséghez
már nem talál el, jaj, csak titeket lát,
mint régi rab, falát: a barna cellát.

Betűk,
zsarnokjaim, mért fűztetek e láncra,
mióta vesztemre megismerkedtünk,
hatéves kis fejem a mákonyos bús lázba
miért csaltátok, hogyha tudtátok már,
hogy nem jut messzebb soha a szavaknál?...

Betűk,
tudjátok-e, milyen üresek vagytok?
Mint ahová napfény is halni jár le:
a kopár, sziklás labradori partok;
s hogy messze túl (kiről fecsegtek) Élet,
a szép, szent Élet tölt be mindenséget...

Betűk,
a trópusokon meleg zsongó erdők,
a tengermélyen nyüzsgő koralldzsungel,
az égen vándor vidám madár-felhők,
s kik rólatok nem tudnak: boldog fecskék!
...Mért hazudtok, hogy nincs, csak nyomdafesték?

Betűk,
már mindegy, nem tudok, s nem vágyom
már szabadulni, méreg árva rabja.
De legyetek jók legalább, ha fájón
még honvágy kínoz, legyetek jók hozzám,
miattatok hisz' nincs hitem, se hazám.

Betűk,
ím haza hogyha olykor vágytam,
ugye a régi könyvek árnya járt föl?...
Szomjun egykor körömmel kútért vájtam,
s mint lélekharang hirtelen ha csendít:
úgy állt belém: nem szomjazok már semmit,

betűk,
magyar betűk, csak titeket akarlak...

Az otthonom ti vagytok. S vessenek ki
akárhová az esztelen hatalmak,
ahol ti vagytok, kába főm pihenhet,
mint vackán nyúlfi, barlangon vén szentek...

Betűk,
betűk, ti vagytok, óh, ti vagytok átkom...
Étkem: betük, az italom: betűsor...
Rövidlátó szememmel, jaj, túllátnom
már nem tudok... Az Istenem betűben
jön néha tán felém... Vagy messzetűnten,

betűk,
tőlem már Őt is, Őt is elvettétek?
Az Eszme szóvá, a tudás betűvé,
az Isten névvé, imám szöveggé lett?!
S ti: sávok rabruhán, ólomból rácsom,
ölőmmé vált sok szegény hazug barátom!

Betű!
Ki életet akartál közvetítni,
s jelből jelentett, szolgából „király",
bitorló lettél, mint szomjasnak inni
a víz helyett ki poharat kinál...
Az Értelem helyett Élet kapuinál

betűt,
a sötét ólmot, bús soroknak végin
kegyetlen pontot... Nincs tovább. Vak útba
futottam (mint rossz álmon, régin),
egy végtelen, egy kusza alagútba,
magamnak, másnak, mindennek hazudva...

Betűt,
csak vallván, hivén, írván csak betűket.
Szavuk nem igazít el már az Útra,
mert nem útjelző, csak magáért tüntet,
s magához szól, mint zárt intézetű
szegény, magános, őrült, vak betű...

Betűk,
már mindegy... Már tiétek lettem végleg.
És fogtok, visztek, húztak és ragadtok,
s én méregittas, csak veletek élek...

Egy-egy szép szó, mondat még fölmelenget
az út mentin; s tovább, előre mennek

betűk:
rossz ólomsinek... Miken Gondolat fut
talán át... Vagy miként a sín a sínnel,
az Eszme él, zeng, fölöttük, alattuk,
vak párhuzamban, össze sohse érvén,
csak (bús igéret!) végtelenség végén?...

(*1953. április 18.*)

AZ ÖRDÖG GYÓNTAT

I.

A gyóntatószék árnyán ül az ördög:
gyerekkorom ijesztő látomása.
Előderengett, mert karinget öltött,
s még inkább égett szeme két parázsa
(a gúnymosolyt viszont homály takarta),
s feloldozásra nem lendült a karja...

Súgtak fülébe ifjak, aprók, vének,
s ő súgott vissza sok tanácsot, furcsát.
Sokan rémülten mentek el, szegények,
de sok kevélynek tetszett biz az ,,újság",
s vigyorgott néhány, tőle elosonva...
Így ,,gyóntatott" az ördög városomba...

II.

...S a gyóntatószék árnyán ül az ördög!
Beteljesült a rémek látomása!
Nyolc éve tény, mi álom volt csak, költött!
De ma is földi álszentségnek máza,
s az ördög büszkén fölütötte székét
templomközépen: prédikálva ,,békét"...

Már papjai is vannak, fölszenteltek!
,,Önvizsgálatra" hívei vonulnak.

Bűnt vallanak, de nem kapnak kegyelmet,
ha ,,bűnösök", a kárhozatra hullnak:
földi pokolba, melyet sátán alkot,
ha vörös karma gyeplőszárat markolt.

S a gyóntatószék árnyán ül az ördög:
a látomásnak ez a legsötétje!
Muszáj-gyónásra jön gyerek és fölnőtt,
remegve lép be, kinek hűség vétke!
Ki tisztaságot gyónsz, számíts kacajra,
s hogy majd kioktat a Nagy Trágár ajka!

Kemény magyar susogta jobbról: Hű volt,
kicsiny faját és esküjét követte,
s nem bánja, égjen rajta ez a ,,bűnfolt"!
Tajtékzott rá a Sötétség Követje,
a nagy Kiátkozást rá kürtölve kimondta...
(S mely befogadná, nincs a Földnek pontja...)

Kislány térdelt ott reszketőn; a ,,vétke",
hogy édesanyja szavát megfogadta:
lelke fehérét méregfolttól védte...
De ,,modern páter" szédítőn faggatta,
míg belezuhant kábult kicsi lelke
a ,,kielemzett" ösztönmély üregbe...

Hívő térdelt ott, Istent, Krisztust vallva.
Az ,,elégtétel", mit kapott: káromlás...
A gyermekféltő anya vad ,,jutalma"
szabad cirkusz lett, rothadás és bomlás.
Ki más pénzét őrizte, ahogy rá volt bízva,
a homlokán hord bélyeget: ,,kapitalista"...

Vallott egy kóreai öregember:
hogy ezreket kivett vörös marokból,
s honában végez majd sátáni renddel!
S a ,,gyóntatótól" s minden földsarokról
pokoli kar, megalkuvóké zengett:
,,Békét szeg! Áruló! Föloldozást nem nyerhet!"

III.

...De másoldalt vonultak újabb gyónók;
szemük cinkossan olykor összevillant.
Amit ők gyóntak, mind erény és jó volt.

Dicsfény fejükre, koszorú és girland!
„Sikkasztottam" — egy büszkén mondta, s rája
áldást zengett a Nagymesternek szája.

„Paráználkodtam!" — kihívón kiáltott
egy hang... S a „szent Szabadság Prófétája"
fölállt s föloldozott... S mivel jövőbe látott:
áldó kart terjesztett ki a hadára
a múlt, jövendő s minden kéjenceknek,
s a „hősöknek", kik bármi törvényt szegnek.

„Mind, eskütiprók! Áruló, dezertor!
(Kivéve kik az Árulás Királyát
árulnák el.) Ó, jöjjetek! A szent tor
tirátok vár, vegyétek Úri Vacsoráját!
Előbb még térdre! Most int Sátán nagy elvtársa
az általános bünföloldozásra."

Most hirdet új morált: hogy bűn előlép
törvénnyé, s törvény most zuhan le bűnné.
Hős lesz, ki árulással menti bőrét,
és „áruló", „fasiszta", ki nem tűrné,
hogy templom — bár lett, kolostorból — pártház,
s vigyorgó álpap a szentélyben kártyáz...

IV.

Hogy gyóntatószékekben ül az ördög...
Szószékek ormán szónokol a Sátán.
Országházban bolondok ráznak csörgőt,
s a démon nyargal vezetőjük hátán...
A Föld vonaglik, mint a megszállottak,
s mint a „Nagy Bölcsek" önbűnébe rothad...

A pusztulás utálata a szent helyen:
harngot húz, kanonizál a démon.
S kinek lelkében lázad még a kegyelem,
emlékezzék, az Irás mily igét mond:
hegyekbe fusson, s katakomba-zugba,
míg átvonul az éj és bűn Hazugja...

(1953)

MIND OTTHON VAN ÉN MINDEN VERSEM

Itt szép az ősz, akárcsak egykor otthon
(Pesten, Szilágyban, Újhelyt, Koltón),
mikor a Nap ködöt elűzte,
s a fákon leng november füstje,
s rőzsék szaga, mik messze égnek...
Oly jó ez! Könnyen itt fog téged...
Itt szép az ősz, akárcsak egykor otthon.
Bocsáss meg, víg föld, mégse mondom
dicséreted. Ajkam bezárul,
dalt nem mondhat, csak volt hazámrul.
Hogy őrület ez, gőg-e vagy csupán dac,
te döntsd el. Engem meg nem bánthatsz,
akárminek nevezd rögeszmém,
hogy mire versem befejezném,
mind otthon van a régi Duna-parton.
Hol vén Gellértet fösti alkony...
Vagy homokpusztán Egyek mellett,
Sátorhegyen, hol szüretelnek...
Szép őszben fentrül néz egy vén kisvárost,
míg venyigéknek füstje szálldos
a szőlőhegyen... S ökörnyál húz..
S halálra les egy komiszárus...
Igen. Ez is szép: lenni bujdosónak,
betyárnak... Visz a titkos csónak
lápok közé, hol rucák őszbe
ilyenkor gyűlnek sóvár hadba össze...
Vonulnak, mennek, délnek vagy nyugatnak,
útján rucáknak s kurucvadnak...
Mit bánják ők! Ha tavasz újra zöldül,
a rét doha akármi földrül
majd hazahozza őket ősi lápra...
a víg mezőkre, véres oskolákra...
torát megülni a pogány labancnak,
ha földszagot hoz szele a tavasznak...

(1953. november 26.)

FILADELFIA, MARKET STREET

Filadelfia a város,
amelynek nagy magános
sivatagja most elrejt.
Mert az fő kedvtelésem itten:
elnyűtt, rossz magam elveszítnem
a Market Street-i zűrön.
Mint mély kanyonban rohanó viz,
egy csepp vagyok, és vad folyóm visz
a messzi tengerem felé tán.
Nagy felhőkarcolók a partok,
amik között a vízár harsog,
gyuló neon az ég e sétán.
Fényreklám nékem, mi hajósnak
a Göncöl, és egy régi jósnak
a hajló Orion-rúd.
Mert csillag nincs e metropolnak
villongó estjén, s csak robognak
a népek, mit se lesvén.
  Velük rohanok én is bódult
fejemmel, s máris, lám, begyógyult
sok bánatától árva lelkem.
Mert lényeg az, hogy nincsen lényeg.
Egymásba vesznek csordalények,
mint por s levél a förgetegben.
  Elolvadunk, feledve voltunk,
s hogy mennyi nyűgös terhet hordtunk.
Most mind szabad, mint öntött víz.
Lám, odafröcsköl játszi sodra
egy tarka zűrü kirakatra,
majd egy újságos bódé
körül gyürűzik zajos örvény
(csatornaluk fölött a hólé),
s egy zöld lámpának örvén
most átcsapok tuloldalt,
hol csupa fekete a népség,
mely szembetorlad, s hogy is értsék
e vad hun nyelvü verset?
Mily büszkén lépked,
megvetve csordanépet
szemközt az ugandai herceg
kopottas unokája, nézd csak!
S amott a fjordos észak

vikingje? Vagy egy mongol kánnak
az ivadékja? S tán nótámat
megértené, és árva szómat?
A víz sodor, rohan a csónak:
„Kis-Afrikának" partját éri,
hol kőlépcsőkön ül a déli,
s lábát e furcsa árba' mossa.
(Vagy vár csupán egy villamosra?)
Sokszor hinném: szudáni nyelvek,
amelyen ők itt kerepelnek,
s furcsállom, hogy csak angol.
De az a hosszú szőke svéd
tán tudna egy-két vén mesét,
mint őstelepes Új-Svédhonból?
S ki útszélt szatócsárut kinál,
rám emlékezne messzi Kínán
hun ivadékra sárga?

De itt csak vízcsöpp, ki barangol,
sok milliónyi vízcsöpp: angol,
török mór, zulu, sárga, jiddis,
arab, japán, hindu vagy „finnish"...
Vízcsöppek, ámde mindegyik más.
Vízcsöppek, s mégsem értik egymást,
nem egyesül a csepp a cseppel,
a sárga, sötét, sápadt ember
egymás kezére soha nem lel...
Csak futnak falak folyosóin.
A kéj, az éhség, mardosó kin
és mámor őket hajtja fájón...
S én sivatagban egyetlen csepp,
hányódom itt, egy mongol verset
dúdolva milliós magányon...

(1955 február)

NAGYON SZERETTÉL

(*„Ha barátaiddal így bánsz, Uram,*
nem csoda, hogy kevés a barátod...'
— Nagy Szent Teréz)

Jaj azoknak, kiket szeretsz,
mert nyugtuk soha nincsen.
Testükbe bélyeget veretsz,
tüzes jeledet, Isten.
A lelkük szomjas örökké,
jaj, lelkük egyre éhez
Valakit, kit nem lát többé,
s kiért lassan elvérez.
Jaj annak, akit Te szeretsz:
rányomod tüzes csókod:
„Enyém vagy végleg! S most mehetsz!
Nem kell imád, se bókod!
Menj, vidd világgá nagy nevem,
mely homlokodon éget...
Veled vagyok, s nem látsz sosem.
Szeretlek, és elhagylak téged."
Be boldogok, kiket szeretsz:
a Minden nékik börtön,
és mindenük: börtön, kereszt
s Te vagy, már itt e földön...
S én boldog árva nép fia!
Ím piros sebbe rejtél...
Száraz számon Te vagy ima...
Sebeddel, önmagaddal vertél:
Nagyon szerettél...

(*1955. május 12.*)

URAM,
SZEMEMNEK ADD, HOGY LÁSSON,

ne akadjon föl önsebén.
Meglássa, mily seb lángol máson,
s mitől szégyenlős a szegény!
Uram, fülemnek add, hogy halljon
alig elsúgott szavakat,

és mindegyikük belém marjon,
míg vér szívemből nem fakad.
Uram, a számnak add, hogy szólni
képes legyen a mondatod,
amelytől bánat kezd beforrni,
és látni kezdenek vakok.
Legyen keserű számnak íze,
mert maró jaj az italuk.
És add csodád, hogy édesítse
rabságuk, kínjuk, bús daluk!

Két kezemnek, hogy áldást tudjon
szétszórni, vagy csak melegen
kezük érintse, hadd gyógyuljon
az ő sebük, — mely én sebem.
Hogy többé ne magamról zengjek,
s ne magam lássam! Önfeledt
fiadként (mint a régi szentek)
őbennük Téged leljelek!

(*1955. május 21.*)

A MIDWAYI ALBATROSZOK

(*„Midway kis sziget a Csendes-óceánban. Itt fészkel a lajszán albatrosz már ősidők óta. Egyszerre kellemetlen konkurrenciát kapott amerikai repülőgépek formájában.*" És folytatja az amerikai újság adatról adatra, ahogy itt következik.)

Az albatroszok útban voltak
Midway—Középút szigetén;
nagy, csúf madárnép: nem hódoltak,
sok vad fióka s büszke vén.
Hiába ölte barbár másutt,
hiába törte jenki be:
albatroszoknak egy hazájuk,
s nem bíznak soha senkibe'.
Csak van hatalmas fehér szárnyuk,
csak égre sívó vascsőrük,
s egyetlenegy a hazájuk,
világ lehet dús felőlük...

De ,,fejlődésnek" útban voltak:
ragyogó US géphad jött,
lajszán albatrosz nem csaponghat,
pálya kimért s a hely kötött.
Az albatrosznak menni kellett...
Gyöngéden összefogták mind,
s nagy vaskalitkákkal fenn berreg
hosszú légihad falkánkint.
Viszik-viszik az albatroszt el
ezernyi-ezer mérföldre.
Te bujdosó, ki hazát vesztel,
ne sajnáld, szemed ne född be!
Csak nézd, nézd: ahogy ,,emigrálnak"
Föld túlfelére, hogy gunnyaszt
sok nagy fehér, sok bús madárrab,
közönnyel tán, mint vén paraszt
(begyűrt süveggel záport állván
ki hallgat rebbenéstelen)...
Míg zúg velük vasgép, ők gyáván
nem sóhajtják: Jaj, Istenem!
Egyszer velük leszáll a gépraj,
a vaskalitka kigördül:
,,Ifju hazádba jöttél, vén faj,
ajtó csapódik, s most röpülj!"
Első albatrosz nézett szerte,
és mit se várt: fölívele;
magasban, két nagy szárnyát verve,
ment egyenest — Midway fele!
S hiánytalan ott szállnak, húznak
a szent magasban, szent, makacs,
kemény csőrű, kemény nyakú had.
Szivük a konok mágnesvas.

Tovább mondjam, bus, elvetélt nép,
mondjam nektek az oktalan
nagy madarak igaz meséjét?
Hogyan lett fajuk magtalan?...
Hogyan fosztattak fészkeik meg,
tojásuk mind ment messzire,
hogy őrjöngött kisemmizettek
öregmadári vad szive?
Hogyan vetették kész halálnak
légcsavar ellen magukat,
vijjogva, dúlva hogy' halának?...

Nem érti ezt kényes Nyugat...
Csak ti értitek, bujdosók, ti!
Csak nektek fúl el torkotok,
ti kezdtek könnyesen susogni,
s riadt melletek földobog:
Mert: pálmás távol szigeten
didergő fióknép kikelt,
volt minden furcsa, idegen,
de – nem tudták az ősi helyt...
Majd egyszer: szárnyuk tollat bontott,
már szállni tudtak vergődőn...
Egyszer tavasz lett, a Nap ontott
sugárzó kedvet víg időn...
Hivott füszeres lég és berkek,
a pálmaerdők légtere...
Fölszárnyalt akkor szárnyas gyermek,
ifjú madárhad (vén makacs!
jelzett a konok mágnesvas!),
s elszálltak mind: Midway felé!

(*1958. szeptember 1.*)

A GYÖKÉR

(*18–20 millió éves fa Magyarországon... Dorogról írják: 300 méter mélységben teljesen ép elszenesedett álló fatörzset találtak. A ritka földtani lelet: mocsári ciprus. Koronáját a földrétegek összelapították... A törzs azonban karvastagságú gyökerével együtt teljesen ép.*)

Mondd, mért rendültél meg a hírre,
szivedre mért ömlött ki nagy melegség,
míg tudományos-száraz hangon
beszámolt róla most a nyomdafesték:
„Dorogról írják: ép egész fát
szenesen leltek sötét bányamélybe'.
Mocsári ciprus, ott rejtőzött
tizennyolc-egynehány millió éve...
Koronáját ráomlott súlyos

földcsuszamlások összezúzták-tépték,
de dereka keményen fönnáll;
széles gyökérzete teljesen ép még!
Ritka lelet, a földtan kincse..."
Ily titkot rejtegettek honi tárnák!
S újságot ejtve messze néztem,
csak néztem a borongó kinti párát...
Esős tavaszi délutánban
a szavak bennem ott keringtek egyre:
hogy: ,,Koronáját összezúzták..."
,,Öreg magyar fa..." ...,,Mélyen eltemetve..."
Vén ciprus: élet- és halálfa,
kemény magyar fa! ugye hát így jártunk!
A Koronád mocsár fölé nyúlt,
s zúgott fölötted konok ősi fátum...
Milyen földomlás, milyen átok
temetett el a szenesült vak éjbe?!
Hány légnyomásnyi súly szorított,
hogy nem lettél, nem, mint mi, ,,oldott kéve"?...
Mert lásd, már hol van az a vén láp?
Mocsárvirágok, mondd csak, hova tűntek?
Évmilliók lefolytak!... S hír jelenti:
Hazai fa kemény-dacosan tüntet.
Nem tört derékkal égre nyúlik,
s bár koronáját rútul összetépték,
a gyökere — ne sírj, vén bányász! —,
a gyökere teljesen ép még!

(*1960. április 30.*)

HA NEM LENNÉK MOST IDEGEN...

Lobog a láng a ,,fire-place"-en,
körötte ül a víg család.
Én csöndesen merengve nézem,
s értem, nem értem zsivaját.
Ha nem lennék most idegen,
hogy itthon tudnék lenni vélük,
vígságuk egy, és vágyuk, vérük
s majdnem testvéreim nekem.

Kinn Nap ragyog a kristályhóban,
fagyos gyöngyökkel telt az ág...
Minden oly halk és minden jól van,
s most fáj ugye, hogy nem hazád?
Ha nem lennél most idegen,
sok régi boldog emlék kelne,
s karácsonyokról énekelve
szent béke nőne sziveden.

A hólepett, elhalkult utcán
lesnéd a szánkák mély nyomát,
s a ródlizókat friss hóbuckán;
mert ott nem voltál vén s nomád.
Város se lenne idegen;
tudnád, ki élt ott. Minden szöglet,
hol ifju voltál, oly örök lett,
mint csillagok az egeken.

Szeretni tudnád ezt a füstös,
ezt a fulasztó nagy várost...
A tava, lásd, mily szép ezüstös,
s a messzi éggel határos.
Ha nem lennél most idegen,
tiéd lehetne mind e béke,
tavaszok, őszök szövetsége,
mint ott, a Pandur-szigeten.

Lobog a láng a ,,fire place"-en...
Ősök fényképe, nagy család...
Beissza mind két fáradt, vén szem,
s fölöttük messze-messze lát.
Ha nem lenne most idegen,
hogy' övé volna múlt, jelen s e tűzhely...
De más kép, más múlt, mint kopóhad űz fel,
hogy ne légy otthon soha idelenn...

(1962. március 3.)

BETŰRENDES MUTATÓ

A Clitumnus forrásai — 77
Ágfalvi csillagok — 97
A gyökér — 192
A Háfelekár lámpájára — 44
A kivándorló Gyénua tetőiről — 104
Álom egy erdőben — 151
A mártír Ágnes nevenapján — 137
Ámen! Úgy legyen! — 94
A midwayi albatroszok — 190
A por dicsérete — 75
A Szentkirály országáról — 49
Autóbuszon, november este — 176
A születésnapodra — 100
A Woodlawn Avenue — 142
Az Ég zafírja — 54
Az Ember kell ma — 168
Az éneklő börtön — 35
Az én helyem — 142
„Az Isten kedvencei" — 58
Az ördög gyóntat — 183
Azt mondod... — 134
Az utolsó vonat — 140
Bácskai kesergő — 170
Beszélgetés Dózsa György népivel — 68
Boldogasszony vigiliáján — 168
Bujdosó Bálint leleplezése — 41
„Csatlós" — 147
Csillagászat idegenben — 29
Csúnya kicsi fajtám — 25
Csúnya mese — 68
Dal a City Hallról és a Sugovicáról — 179
Dal a pipitérről — 51
Egy farmert látok — 33
Egy holt lovas — 99
Elmúlt ez is... — 146
Emlékezés a vén Bácskára — 174
Epistulae ex Ponto — 116
Esens — 24
Este idegenben — 20
Esti sípszó — 89
Évfordulók — 102

Évfordulóra — 52
Fehér hajó — 77
Filadelfia, Market Street — 187
Folyók — 8
Forradalmár — 114
Furcsa esti vallomás — 105
Futórózsa — 147
Guttenburg — 22
Gyónás bánat nélkül — 164
Ha kuruc gondolkodik — 78
Hadifogoly krónika — 82
Ha nem lennék most idegen — 193
Ha otthon volnál... — 157
Három halottak — 9
Hazai fák — 173
Hazamegyünk! — 13
Hegyi patak mellől — 51
Hiába mondod el ezerszer — 34
Honvágy magányos naplójegyzetei — 154
Idegen szőlőhegyről — 81
Iglsi május — 16
Ignác és Ferenc — 108
Így születtek a nyugatosok — 140
„Itt állok..." — 135
Játék az ősszel — 31
Jókai — 53
Jó lenni kivertnek — 70
Karácsony után — 160
Keresgélsz tétován... — 115
Kettős szonett... — 48
Kiáltás vidám hegyek tövén — 163
Kikötőkben — 132
Kilenc magyar Múzsám — 138
Kit az Isten nagyon szeret — 44
Kopott képeskönyv — 167
Könyörgés Harcos Szent Mihályhoz — 171
Különös kérdések — 129
Levél a könyveimhez — 56
Levelek hazámhoz — 65
Livoda — 88
Magyar gépkocsi-körút — 24
Magyarok — 123
Magyar óraütések — 112
Magyar vers Krisztus királyról — 156

Májusi virágének — 103
Már nem bánom... — 131
Már nem megyek tovább — 72
Mert hazamegyek — 40
Mért nem megyek haza? — 87
Mint győzhetetlen regement — 98
Most tél lesz otthon — 80
Nekem már mindegy — 86
Német folyók — 13
Német városok — 12
Néprajzi lecke — 126
Nevednek írom ezt a dalt — 159
Nyári csend a Kolosszeumban — 17
Nyugatos — 119
Oly egyszerű — 76
Olykor megkérdik tőlem — 37
Őszi emlék — 18
Őszi vágy — 133
Pest, Debrecen s egy őszi rím — 158
Rímek — 11
Rovás a romokon — 8
San Pantaleo — 18
Semmi sincsen veszve — 143
Számok — 165
Szavak — 96
Szegény humanista ódája — 180
Szép és szomorú — 130
Tanács és önbírálat — 110
Tarka rímek, szép kínokat idézők — 177
Tavaszi kertem — 46
Tavaszi köszönet — 176
Történelembölcselet rigmusokban — 26
Uram, szememnek add, hogy lásson — 189
Utazási kérdések — 67
Úti áldás — 172
Ültem magamban — 156
Vajk úr hősiéneke — 124
Változatok egy fényes Névre — 91
Vér és virágpor — 17
Vigasztaló — 55
Virágvasárnapi üzenet — 144
Visszhang nélkül — 119
Vörösmartynak — 55

mint szomjazó a hűs tejet,
mint piros almát kisgyerek,
mint vándor: útat, lepke: fényt,
zenédnek őrült rabjaként
szerettelek, mint végzetet,
mint haldokló az életet.

Te voltál nékem levegőm,
a csontom, vérem és velőm,
a békítőm és uszítóm,
a homlokomra hullt szirom,
borostyánlomb és fűzfagally,
mely rám hajoltál, a sóhaj,
mely ágaidat lengte át...
Tebenned szóltak citerák,
és búgtak mélyen orgonák
s a harcra hívó harsonák:
te voltál, te a nagyvilág...
Minden szód gyémánt volt, és ékkő,
kristályos, mély tűzű, kék lánggal égő,
mérges smaragd és halk zafír,
rubin tüzén a tiszta pír,
és indiai ametiszt
csodás lilája, meleg ízt
erembe te sugalltad át...
Zenélő gyöngysor-mondatoddal,
csilingelő rézcsillagokkal,
kis ezüst Holddal, ércnapokkal,
mindig nyugalmat adtatok,
óh, vasveretű mondatok...

Te hoztad nékem Indiát,
tundrán lidérctűz imbolyát,
ugor halász bús énekét,
a vogul végzet csontjegét,
a húnok zúgó vasnyilát,
lovak dübörgő rohamát,
és Ázsiát, óh, Ázsiát,
a jáspisfényű ősanyát...
Sámánok monoton dalát
s Betlehem csengő csillagát,
szivárványszárnyú Gábrielt,
a halkan zengő égi jelt,
a Hegyi Beszéd mély szavát,
az ibolyának sugarát,
Tibériásnak kék tavát,
a pálmalombot Kármelen,
s kik elhullottak vértelen:
Pilis száz árnya átsuhant
tebenned: egy-egy régi hant
megmozdult, s ébredt vén vitéz,
ki Érte újra halni kész...
Penészes börtön bűs lehe-

Zavaró sajtóhibák

Lap	felülről/ alulról	Sor	Javítás
30	f	13	bús-fanyar szád,
44	f	6	Kit az Isten
51	a	11	a bújdosóknak
58	a	14	heavy
59	a	18	kedvencit
68	a	17	Hogy a magyar újra
103	a	14	[a sor refrénként duplázódik]: Mégsincs stb.
115	a	17	azon napon
127	f	21	mit szól róluk
154	a	19	alszok [!, :köznapi hetyke „csakazértis”ként]
156	f	11	mint fáj valaha
164	f	10	soha-soha békélni
166	a	1	a számok szürke rendjén
169	a	4	csak éj s homály
178	f	5	Horgászunk
178	a	11	új búk marásit
180	f	7	gyerekláb víg visszhangja
183	a	5	De ma is födi